

BÖRZSÖNYI HELIKON

Irodalmi, művészeti, természetbarát folyóirat

XII. évfolyam 12. szám, 2017. december

"Áldjon meg az Isten mindenkit, aki az áldatlan magyar ugart tördeli."

Pleva János: Ipolyság, utcarészlet (makett)

Tartalom:

- Ketykó István:Álmaimban a Krisztina foglaltat jelez...; (vers) 3-5**
Dr. Koczó József:A Drégelypalánki Református Egyházmegye (1617–1952) eklézsiái XIII.; (képes helytörténeti írás) 6-20
Csáky Károly:Szemle; (vers) 21
Petrozsényi Nagy Pál:Bolond Irén; (írás) 22-23
Csáky Károly:A reformkorban alakult Honti Kaszinóról, egy hasonmás kiadás kapcsán.: (képes helytörténeti írás) 24-33
Kovács T. István:Varjútánc; (írás) 34-36
Pribojszky Mátyás:Veronika gyermekei VIII. rész; (írás) 37-49
Horti Zoltán:Halál; (vers) 50
Hörömpő Gergely:Gyertyaláng (vers) 51
H. Turi Klára:Terápiás napló III.; (írás) 52-65
Horváth Ödön:Sárguló levelek nyomában;Valahol egy nagy teremben;Hiszen tudod;Halálunk oka; (versek) 66
Fetykó Judit:Várakozás; (vers) 67
Végh Tamás:Advent, karácsony; (vers) 68
B. Tóth Klára:Mennyei vacsora; (vers) 69
Kő-Szabó Imre:Az öreg temetőőr; (írás) 70-71
Székács László:Várakozás; (vers) 72
Elbert Anita:A karácsony szava; (vers) 73
Börzsönyi Erika:Kép a keretben; (vers) 74
Szabóné Babik Erzsébet:Ezüst felhők ezüst könnye; (vers) 75
Janecskó Györgyi:Karácsonyváró; (vers) 76
Dobrosi Andrea:Nem telhet el...; (vers) 77
Debreczeny György:éjszaka lesz; (vers) 78
Karaffa Gyula:baj van...; (vers) 79
Bemutatjuk:Pleva János (Jan Pleva) makettkészítő; 80-95
Beszámolók:Több mint író-olvasó találkozó Csáky Károllyal;Teszáry Károly könyvbemutatója;A Nógrádi Betlehemesek Diósjenőn, a Boróka-házban; (képes beszámolók) 96-109
Könyvajánló; 110-112
Pályázat; 113
Impresszum; 115

**E havi számunkat az Ipolyságon élő és alkotó Pleva János makettjeinek képeivel díszítettük!
Köszönet a képek közlési jogáért! A Szerk.**

Ketykó István: Mostanában fekete lovakkal álmodom

Összegyűjtött és új versek
(1976 – 2003)

Ima bocsánatért (2000) ciklus versei

Álmaimban a Krisztina foglaltat jelez ...

“Segíts, hogy szóljak rólad,
hogy el ne múltál végleg.”
/ Garai Gábor /

1.

*Hogy el ne múltál végleg, szólok rólad,
bár álmaimban a Krisztina foglaltat jelez ...
A Vérmezőn már nyoma sincs a hónap
Tandori verebe por helyett sárban hempereg - - -
Intéző ! Még folytatnám a játékot ,
mint gyermek, ki apját kacagva meglövegolja
szóra-szót rakni ; szótagra-szótagot,
de csöndes a Mikó utca - a vörösbort foltya
nem a terítón - szívemen hagy nyomot.
Tisztviselő ! Már van egy kis zug , hol meghúzzhatod
magad ... Nincs asszony, ki borért morogna
szégyelltem - már bevallom — bárcsak most is dohogna!*

2.

*Hogy el ne múltál végleg, szólok rólad
szólok, mert eddig engem is “némasággal vert meg
szenvédésed “ ; ezüst-fejed lekókad
mint aranyeső, hull a júdáspénz - már keresnek
illó olajjal kezükben asszonyok
az áruló nyakán kötél - lepled összehajtva
két öröd fénytől vakulva tántorog
híveid állnak zárt ajtók mögött vacogva ...
Én nem vagyok Tamás ! Lelkem háborog,*

*ha költők szennyessel rakott szerelvénye robog
a könyvek lapjain - ósdi, mogorva
féksarunak tartanak, de vállalom dalolva!*

3.

*Hogy el ne múltál végleg , szólok rólad
egykori Tűz-táncos ; vasutas költő-óriás
olcsó játéknak, vagy üveggolyónak
itt vannak más költők - - - napjaid olykor glóriás
gondjaid mellett is gazdagon teltek
végül is csak otthont, házat cseréltél - nem hazát!
A várhegy alatt rigók feleselnek
fák tövére vizelnek most is rendre a kutyák;
az alagútban lányokért reszketnek
a suhancok; most is sokat isznak, szemetelnek -
a Déliben pedig a peronra tolják
a szerelvényt - tudod, még nem változtak a formák...!*

4.

*Hogy el ne múltál végleg, szólok rólad,
mert mindig örök késésben vagyok... A Dunáról
sirály-sikolyt hoz a szél – rendőr-lónak
lába csattog a rakparton; sétálok utcáról-
utcára - verssorok húznak az égen
szívemben pályaudvari csönd, tolatás szünet...
Te tisztviselő voltál - mondtad - régen
a pénzügyi szakon; ismerted verejtéküket
az ólomlábú hajnalokon...? Nézem
vasutas-társaim; húsz év árnyékkal és fénnel
rakott kocsija robog bennem - tüzet
fog tollam... Intéző ! Ismerted emberségüket...?*

5.

*Hogy el ne múltál végleg, szólok rólad
most márciusi kokárdákat libbent a friss szél
- száznegyven éve fújja már zászlónkat -
sarusok, kocsirendezőik szemében nyugszik , kél
a nap - negyvennyolc csillaga kék sapkán
ragyog; az alagútnál dízel szuszog terhével
sípól a tüdő - a Gellérthegy ormán
újra hó fehérít; csak lassan, gólyaként lépdél
felém a tavasz... fázósan , mogorván
begombolom magányom - két ép vesém porzik már*

*boromban arcod tükröződik... késsel - - -
miért hagysz magamra e halálos szenvedéllyel...?*

6.

*Hogy el ne múltál végleg, szóltam rólad
tizenegy és tizennégy szótagos hű sorokban ;
bizony borozások közben adódnak
percek, mikor kialszik a fény a szemaforban - - -
Intéző! Most csillagok hullnak bennem ,
akár őszi éjszakákon a bakterház fölött
fecskeszárny-suhanásnyi életemben
eddig a nagymellű lányok mosolya üldözött,
de fiam és pici lányom szememben
redőnyt híz - - - nyugszik a fény e téli körmenetben
a Vérmező fölé dús köd költözött.
Lábamnál két - hétszótagos - verssorod sündörög...*

Budapest, 1988. február 5-március 14.

Dr. KOCZÓ JÓZSEF**A Drégelypalánki Református Egyházmegye (1617–1952) eklézsiái XIII.****A munkásváros kálvinistái****Salgótarján Református Egyházközség – Északpesti Református Egyházmegye – Dunamelléki Református Egyházkerület**

Lelkipásztor: Németh Judit

Gondnok: Szilveszter Tibor

Az egyházmegye egyik legészakabban fekvő gyülekezete, nem rendelkezik különösen nagy múlttal. A nagy római katolikus többségű környezetben az itteni reformátusság csak nagy nehézségek árán tudott fennmaradni.

Szórványai: Karancseszi, Kisterenye, Magyargéc, Mátraverebély, Somoskőújfalu, Szalmatercs.

Református anyakönyvek 1916-tól.

SALGÓTARJÁN (Salgo Tarjan)

Parochia alapítása: 1756.

Titulus: Boldogságos Szűz Mária Királynő

Patrónus: Jankovics család

Lakosság: magyar; róm. kat.

Templomában Szentháromság társulat működik. A plébániát 1776-ban a rozsnói egyházmegyéhez csatolták.

Egyházi anyakönyvezés

Középkortól római katolikus anyaegyház, filiája: Zagyvaróna; református: Losonc, később Balassagyarmat; evangélikus anyaegyház, filiák: Cered, Homokterenye, Karancsalja, Kazár, Kisterenye, Mátranovák, Mátraszele, Somoskő, Somoskőújfalu, 1872-től Vizslás, Zagyvaróna; izraelita hitközség; 1895-től önálló anyakönyvi kerület.

A 2011. évi népszámlálás adatai szerint a város össznépeisége 37 262 fő, ebből katolikus 14 765, református 815, evangélikus 432 lélek.

Az egyházközség történetének feldolgozására eddig még nem került sor. Vázlatos történeti áttekintés olvasható a Parókia Portálon, melynek nyomtatott változata 2 oldal. 2015 júniusában helyszíni adatgyűjtésemet, tájékozódásomat Németh Judit lelkész segítette.

Fiókegyházból anyaegyház

A Salgótarjáni Református Egyházközség történetében sarkalatos dátum 1916. szeptember 24-e, mikor az első önálló hitoktató segédlelkész érkezik Salgótarjánba, Bereczky Albert későbbi Dunamelléki püspök személyében, aki így lelkészi szolgálatában felváltja Kovács Sebestény József balassagyarmati lelkészt. A fiókegyházat gondozó Bereczky Albert működése elismerésre méltó, mert az 530 református lélekből álló fiókegyházban prédikált minden vasár- és ünnepnapon, keresztelt 5, temetett 9, úrvacsorát osztott 7 alkalommal, vallásoktatásban részesített 31 növendéket heti 9 órán.

1918-ban a salgótarjáni egyház kérvényezi, hogy az egyházmegyei közgyűlés járuljon hozzá, hogy anyaegyházzá alakulhasson át. A közgyűlés örömmel terjeszti fel a kérést az egyházkerületnek. Ugyanakkor a missziói körnek az anyagi helyzete is, hitélete is nyomasztóan, érzi a háborús körülményeket. Mindazonáltal a 13 746 polgári népesség között élő, küszködő 350 református lélek áldozatkészségét mutatja az, hogy a kivetett 851 korona egyházi adóból 800 k. 80 fil. folyt be, s az önkéntes adakozás 293 kor. 54 fillért

jövedelmezett. Tiszta vagyona a fiókegyháznak 10 796 korona. A lelkeszi tevékenység megnyilvánult magában a fiókegyházban 4-szeri keresztelés, 6 esetbeni temetés, 61 istentisztelet tartás és 4-szeri úrvacsora osztásban. Ezenkívül 50-szer végzett a s. lelkész pásztori, 8-szor ellenőrző látogatást, 42 gyermeket részesített hitoktatásban évi 245 órán, s 8 gyermeket konfirmált. A 6 szórványban megfordult 99 esetben; eközben kereszttelt 9, esketett 1, temetett 4, istentiszteletet tartott 12, úrvacsorát osztott 6 esetben. 29 gyermeket évi 105 órán át hitoktatásban részesített és 4-et konfirmált.

Ezzel a dátummal indul el a gyülekezetben egy hosszabb folyamat, a gyülekezet fiókegyházközösgből anyaegyházközösggé válása. 1919 decemberére sikerül megteremteni ennek feltételeit, s megkapni az egyházkerület jóváhagyását. Az anyaegyházzá válás súlyos terhet jelent a kis létszámú gyülekezet számára, szinte mindennapos küzdelmet, melyben azonban hősiesen helytáll.

A gyülekezet 1920-ban választja első önálló lelképásztorát **Szabó Dezső** személyében.

Az 1926. évi Névtárban közölt adatok a mater eklézsiáról: Salgótarján anyaegyház 1920-tól. Polgári lakosok száma: 20 000, református lélekszám 960. Lelkész Szabó Dezső; énekvezér: Kovács Aladár. Főgondnok: Liptay B. Jenő, gondnok: Katona János. Presbiterek száma: 12. Leányegylet, dalárda, ifjúsági kör. Mindennapi iskolába járó 95, született: 20, meghalt: 12.

Kisterenye fiókegyház 1918-tól. Lélekszáma: 160. Polgári lakosok száma: 9 000.

Szórványok lélekszáma: 96.

Évről évre meg kell küzdeni az önállóság megtartásáért, hiszen a lelkeszi állás, a lakásbérlet, a terem, illetve a templomhasználatért fizetett összeg meghaladja a gyülekezet teherviselését.

A munkásváros református gyülekezetének gondjait az 1925. évi egyházmegyei jelentés is jól látja:

Az egyház beléletében vallásosság szempontjából csak haladás jelenthető, dacára a nehéz megélhetési viszonyoknak, a városban, a gyár- és bányavállalatoknál több, mint egy év óta szünet nélkül folyik a szanalás. Munkástestvéreink, kik igen sok vallás- és erkölcsrontó elemekkel vannak körülveve, kísértésnek kitéve, templombajárók, egyházukhoz ragaszkodók, papjukkal közlékenyek, és amennyire anyagi erejük megengedi, áldozatkészek. Sajnos helyiség hiánya miatt kevés összejövetelt tarthatunk. Összejöveteleinket a városháza helyiségében szoktuk megtartani. A mindössze négy éve alakult egyház szép jövőnek néz elébe. Az egyház gondnoka: Liphay B. Jenő az acélgyár igazgatója, kormányfőtanácsos.

Az Úr hajlékának felépítése

1927-ben kezd foglalkozni a gyülekezet vezetése a saját templom építésének gondolatával, s nagy lelkesedéssel kezd hozzá a munkához. Engedélyt kap országos gyűjtés folytatására, ez azonban csekély eredménnyel jár. Év végén a várostól megkapja a régi vágóhíd telkét templomépítés céljára. Az egyházmegyei közgyűlés is 1927-ben megnyugtatóan tartja az eklézsia missziós tevékenységét, és az Isten háza megépítésére tett erőfeszítéseit.

Az egyház beléletében vallásosság szempontjából haladás észlelhető. Az egyház tagjai ügyes bajos dolgaikban bizalommal fordulnak lelkészükhöz, aki készségesen segít rajtuk. A belmissziói bizottság kötelességét buzgón teljesíti. Több ízben gyűjtést is rendezett a szegénysorsú hívek felsegélyezésére, a folyó iskolai évben ebben a segélyezési akcióban 10 szegény tanulót ruházott fel. A gyári és bányamunkások, akik igen sok erkölcsrontó elemmel kénytelenek érintkezni, és sok kísértésnek vannak kitéve, buzgón járnak a templomba, ragaszkodnak az egyházhoz, papjukhoz közlékenyek, és anyagi erejükhöz képest elég áldozatkészek. Az iskolai növendékek részére külön istentiszteletek tartottak, melyeken a felnőttek közül is többen résztvettek. Lelkész külön kiemeli jelentésében az egyház főgondnokát, Liptay B. Jenő kormányfőtanácsost, aki a legnagyobb buzgósággal áll minden egyházépítő mozgalom élére, és élénk figyelemmel kíséri az egyházi életnek minden mozzanatát. Vallásos összejövetel helyiség hiánya miatt csak ritkán volt tartható. Egy-két esetben a városházának tanácstermét vették e célra igénybe. Az anyaegyházzá csak a közelmúltban alakult gyülekezet szépen fejlődik, és szép jövőnek néz elébe. A templomépítési terv ügye is szépen halad, remélhetőleg az 1928. év folyamán hozzá is lehet kezdeni az építéshez.

Az 1928. évi Névtárban közölt adatok: Salgótarján anyaegyház, 1922 (!); lélekszám: 960. Polgári lakosság száma: 18.000. Lelkész: Szabó Dezső; énekező: Kovács Géza; gondnok: Köntzey Ferenc. Presbiterek száma: 16. Belmissziói egyesület. Iskolaköteles: 105; ismétlő iskolás 12. Anyakönyveztek 19 születést, 8 halálesetet.

Kisterenye, fe. Lélekszám: 160. Polgári lakosok száma: 9000. Szórványok lélekszáma: 102.

1928. április elsején nagy csapás érte a gyülekezetet főgondnoka, Liptay B. Jenő elhunytával, hiszen ő volt a templomépítés fő mozgatója. A hálás gyülekezet kriptát épített számára templomában. Folyamatos gyülekezeti gyűjtés mellett megszületik az elhatározás: a templom Obrincsák Ernő építész tervei alapján némi egyszerűsítéssel épül meg, 58 000 pengő építési költséggel.

Lehetőség adódik az építéshez kölcsön felvételére, mely 30 000 pengő 35 évre, fedezetül az egyház ingatlan vagyona és kétszeres egyházi adója köttetik le, de ennek törlesztésére a Magyar Királyi Vallás és Közoktatási Minisztérium évi 2 700 pengő állami segílyt ígér.

1929 márciusában a Salgótarjáni Vasmű Rt. 5 000 pengő adományt ad. A templomépítés története a város összefogását mutatja, hiszen a Bánya Rt. meszet és munkásokat küld, a Salgótarjáni Villamossági Rt. adományként végzi el a templom villany-bevezetési munkáit.

1929-ben megrendeli a presbitérium Barankovits János rákospalotai cégétől az orgonát. A várostól még 7 000 pengő kölcsönt kell felvennie a belső berendezések elkészítéséhez.

A várva várt időpont is eljön: 1929. november 24-én kerül sor ünnepélyes templomszentelésre a püspök részvételével.

A templom építésétől kezdődő időkben, bár a gyülekezet továbbra is küzd anyagi gondokkal, mégis annak erősödése tapasztalható.

1940. október 1-jétől Salgótarján Lévay Pál személyében vallásoktató segédlelkészt kap. 1942. december 8-án itt kötött házasságot Koppány Anzelma Zsófiával. A salgótarjáni református templomban esküdtek, eskető lelkészük Molnár Lajos dunavecsei református lelkipásztor.

A gyülekezet új lelkésze – Szüts István

1895. március hó 8-án a Győr megyei Táp községben született. Édesapja, Szüts Dezső tápi református lelkész 1890-től 1912-ig. Édesanyja Dobray Ilona, aki Dobray István fehérvárcsurgói református lelkész leánya. Apai nagyatyja: Szüts István csetényi lelkész, anyai nagyapja: Dobray István sólyi, királyszentistváni, majd halála napjáig fehérvárcsurgói lelkész.

Elemi iskoláit Tápon végezte, s onnan a pápai református gimnáziumba írárták be. A gimnázium hat osztályát Pápan végezte, a VII-VIII. osztályt Nagykörösön. Hárman voltak testvérek: Zoltán, dudari tanító; Ilona, aki a pápai református tanítónőképzőben végzett, és felesége lett Mészáros András dudari lelkésznek. A Nagykörösön szerzett gimnáziumi érettségi után a pápai református teológiai akadémia hallgatója lett, és teológiai akadémiai tanulmányaimat 1918-ban fejezte be. Pápan nyert segédlelkészi és lelkészi oklevelet, ez utóbbit 1920-ban. Mindkét lelkészképesítő vizsgájának eredménye jó volt. Káplán éveiből az elsőt Gesztelyben töltötte mint nevelő Zmeskál Miklós császári királyi kamarás gyermekei mellett. Ott élte át a vörös forradalmat és a csatározásokat. A családdal örömben és bánatban osztályos társ volt.

1919-1920-ban Dudaron, majd még utóbbi évben Magyarszentkirályon, 1920-1921-ben Csetényben, 1921-től 1924-ig Pápeszin szolgált mint segédlelkész.

1924-25-ben Pesterzsébeten önálló állami hitoktatóként alkalmazták, és egyúttal a segédlelkészi szolgálatot is elvégezte. Itt szerzett gyakorlatot egy városi gyülekezet minden munkáágában, ahonnét dr. Antal Géza püspök hívására Komáromba ment segédlelkésznek, s ott szolgált mint segédlelkész 1926. szeptember 30-ig, s a püspöki hivatalban is segített. Majd Győry Elemér püspöki titkár pápai református teológiai tanárrá történt megválasztásával, 1926-27-ben püspöki titkár lett. Ezt követően választotta meg a kisigmándi református egyház lelkipásztorául, s ott szolgált mint rendes lelkész 1931 novemberéig.

Püspöki titkársága ideje alatt általános betekintést nyerhetett a református egyházak életébe, s azok kormányzásába, amelyet rendes lelkipásztorokodása alatt felhasználhatott minden egyes helyen.

Kisigmádon egy anyagilag és lelkileg szétroncsolt egyházat talált, elődje, Szentkúti Kis Károly öngyilkos

lett, mert sem az anyagi ügyeket, sem a lelkieket szolgálni e hétszilvafás nemes községben nem tudta. Kisigmándi működésének súlypontja az anyagi ügyek rendbehozatala, a szétszórt nyáj összegyűjtése volt. A juhakolhoz hasonló lelkészlakot lebontották, s helyébe egy új lelkészlakot építettek, harangokat szereztek be. Elődje sírját emlékkővel jelölték meg, mire azonban a lelkészlakás teljes befejezést nyert volna, a berhidai gyülekezet választotta meg lelkipásztorának. Kisigmándon nősült 1928. szeptember hó 20-án, feleségül vette Székesfehérvárról Kardos Ilonát.

1931. november 22-én foglalta el berhidai lelkészi állást, ahol a 700 lelkes egyháznak 7 000 pengő adóssága volt iskolaépítésből, harang- és orgonaszerzésből, s ezt a súlyos terhet kellett levennie a gyülekezet válláról, amely megbénította az egyházi életet. Berhidán a lelkészlakást, templomot kívül és belül rendbe hozatták, az összes egyházi épületeket villanyvilágítással látták el közadakozásból, a templomot kívülről renováltatták, a templomba szőnyeget helyeztek el. A régi iskolából ifjúsági helyiséget alakítottak ki, azt villanyal látták el, és használhatóvá tették minden nagyobb egyházi megmozdulásra.

1935. július hó 10-én született László nevű fia, akit Bakó Lajos balatonfőkajári esperes-lelkész keresztelt. Mint fálusi lelkész, Berhidán részt vett az egyháztagejai érdekében a község minden szociális, társadalmi és politikai megmozdulásában, hogy az egyházat méltóképpen reprezentálja, s annak anyagi és erkölcsi érdekeit képviselje. Ezekért az egyház és családokat támogató munkájáért az egész község bizalmát élvezte.

1941. május hó 1-jén berhidai állását a salgótarjáni állással cserélte el Szabó Dezső lelkésszel. Ezt egyházat s annak nagy kiterjedésű területen levő szórványait igyekezett erőssé tenni ezen az exponált helyen, ahol az ország minden részéből letelepedett református hívek alkotják a gyülekezetet, ahol képviselve van a legalacsonyabb és legmagasabb társadalmi foglalkozású egyének világnézete. Salgótarjáni munkájának sokfélesége, a gyülekezet sokrétősége adták meg azokat a feladatokat, melyeket megoldani és betölteni végtelen nehéz.

Igyekezett a helyi lapban cikkeket írni, és a Dunántúli Protestáns Lapban az egyház minden nagyobb megmozdulásáról és közérdekű ügyeiről nyilvánosan írni.

Salgótarjáni munkájának legfőbb célja volt, hogy a szétszórt nyajat összegyűjtse, összetartsa, és a salgótarjáni református egyház hiányzó kultúrtermét és lelkészlakását munkásságával felépítsék. A dolgok azonban másként alakultak.

A háborús évek egyházlátogatási jegyzőkönyveiből

1941-ben a reformátusok a városi köztemetőt használják; református tanköteles 92, ismétlő 33, nem az egyházi iskolába járnak. 1942-ben református tanköteles 136+5, nincs református iskola. 1943: tankötelesek száma 156. 1944-ben a tankötelesek száma: 127+ 10 iparos tanonc iskolás; máshová járnak. Fiókegyházak: Kisterenye, Szalmatercs, Mátraverebély, Mátraszöllös.

1943-ban Szüts István lelkipásztor már állást akart cserélni Czirók Ákos verebi lelkipásztorral. A cserét a dunamelléki egyházkerület elnöksége nem engedélyezte. A gyülekezet egyik harangját igénybe vették honvédelmi célra.

Az 1944. júliusi rendes közgyűlés beszámolójából: *Aggodalommal értesült az egyházmegyei közgyűlés a salgótarjáni lelkészi cserének hullámairól, amelyek miatt a salgótarjáni egyházi élet is nehéz zökkenőkön megy át. Szívből óhajtja, hogy az egyház nyugalma helyreálljon, s mihamarabb személyi kérdésben is közmegelegedésre oldódjék meg a lelkipásztori állás válsága, hogy messze világító fáklya lehessen az az egyház, melynek olyan sok kiváló és derék világi tagja van, amennyivel talán egyik egyházunk sem dicsekedhet.* 1944-ben Szüts István mégis elhagyta a gyülekezetet.

A háború idején került Gyarmatra, majd után Salgótarjánba Kenéz Ferenc segédlelkész, aki 1921. március 29-én született Budapesten. A gimnáziumot Szentesen végezte, ugyanott érettségizett. A teológiát Pápán végezte. A negyedik év elején Nagycsepelyre exmittáltatott dr. Miklós Ödön mellé, ahonnan 1943. április 1-jével püspök Antal Zoltán balassagyarmati lelkipásztor mellé rendelte segédlelkészi szolgálatra. Onnan került Tarjánba 1944-ben.

A salgótarjáni egyház presbitériuma 1945. évi augusztus 11-én tartott ülésén határozatot hozott vallásoktató lelkészi állás szervezésére. Az egyházmegyei közgyűléshez benyújtott kérelemben főgondnoka megokolta

a vallásoktatási lelkészi állás szükségességét. Felsorolta azt a sok iskolát, melyben a hitoktatást el kell végezni. Bemutatta a tervezett díjlevelet, mely a vallásoktató lelkész számára a tisztességes ellátást biztosítja.

Egy különös ügy egyházi aktái

1947. augusztus 27-én Nógrádverőcén a Drégelypalánki Református Egyházmegye közgyűlését követően az egyházmegyei bíróság tárgyalta Paksi Árpád salgótarjáni panaszos Kenéz Ferenc 1946. február 20-án vallásoktató lelkésszé történő megválasztása ellen benyújtott kifogást, mely szerint a presbitériumösszehívása nem az egyházi törvények szerint került összehívásra. A bíróság a presbiteri határozatot érvényesnek nyilvánította, a panaszt elutasítja.

Az egyházmegyei bíróság tárgyalta továbbá Zsarnay Zoltán salgótarjáni lakos feljelentését, mely szerint Kenéz Ferenc 1945. április 2-án Aczél Béla Salgótarján város akkori rendőrkapitányától dr. Vargha Kálmán egyházközségi főgondnok letartóztatását kérte. A csatolt iratok között található: Aczél 1945. szeptember 5-i nyilatkozata, mely szerint tőle Kenéz Ferenc kérte a letartóztatást; Kenéz 1946. június 4-i igazolónyilatkozatában a panaszt tagadja, de demokráciaellenesnek nevezi a panasztevőt és dr. Varga főgondnokot. Zsarnay vádját 1946 őszén is fenntartja, de hajlandó visszavonni, ha Kenéz 1946. december 31-ig elhagyja Salgótarját. 1946. december 6-án Aczél Béla előző évben tett nyilatkozatát visszavonja. Farkas Árpád szerint dr. Varghát még 1945 januárjában a Vörös Hadsereg tartóztatta le néhány hétre. A bíróság felmenti Kenéz Ferencet a Zsarnay Zoltán által emelt vád alól.

Indoklás: Kenéz F535nc lelkész ellen, Zsarnay Zoltán kijelentése alapján az a gyanú merült fel, hogy 1945. évi április hó 2-án dr. Vargha Kálmán ekkori salgótarjáni ügyvédnek s egyházközségi főgondnoknak letartóztatását kérte Aczél Béla Salgótarján város akkori rendőrkapitánytól. Ugyancsak kérte nevezett lelkész később Miklós Gáspár rendőrkapitánytól több név szerint meg nem nevezett egyénnek a letartóztatását is.

A vizsgálat során megállapítást nyert, hogy Aczél Béla salgótarjáni lakos 1945. szeptember 5-én kiállított egy nyilatkozatot, mely szerint saját kezű aláírásával elismerte, hogy szóban forgó lelkész valóban eljár nála dr. Vargha Kálmán letartóztatása ügyében. Az eljárás során Aczél Béla a salgótarjáni járásbíróság által kihallgatván, nevezett fogadalommal megerősítve valójában kijelentette, miszerint szóban forgó nyilatkozatot valóban ő állította ki, azt azonban később visszavonta, a nyilatkozat kiállításával kapcsolatban azt adta elő, hogy rengeteg elfoglaltsága volt, és a nyilatkozat szövegezése közben abból tévedésből „emlékezetem szerint” szavak kimaradtak. Később utána járt 0 0 dolognak, és megállapította, hogy a nyilatkozatban foglaltakat tévedésből igazolta.

Az ugyancsak tanúként kihallgatott Arany Gyula salgótarjáni lakos azt adta elő, hogy Miklós Gáspár volt rendőrkapitány úgy nyilatkozott előttem, miszerint emlékezte szerint Kenéz lelkész dr. Varga Kálmánnak, Zsarnay Zoltánnak és még többeknek letartóztatását kérte nála. Később azonban Miklós odanyilatkozott, hogy nem emlékezett arra, miszerint Kenéz kinek a letartóztatását kérte személy szerint.

Ugyancsak salgótarjáni járásbíróság által tanúként kihallgatott és vallomását fogadalmával megerősített Miklós Gáspár kijelentette, miszerint nincs tudomása arról, hogy nevezett lelkész kérte-e valakinek és kinek a letartóztatását. A továbbiak folyamán odanyilatkozott, hogy ez ügyben Arany Gyulával nem is beszélt. Panaszlott az ellene felhozott panaszt alaptalannak és valótlanak mondja.

A fentiek alapján az a következtetés vonható le, hogy Kenéz lelkész ellen felmerül ugyan panasz tárgyává tett cselekmény elkövetésének gyanúja, az azonban megnyugtató módon nem bizonyítható.

Aczél tanú ugyanis az általa kiállított nyilatkozatot visszavonta, majd később a bíróság előtt úgy vallott, miszerint Kenéz lelkész nála dr. Vargha letartóztatását nem kérte. A most említett tanú tehát panaszlott védekezését látszik megerősíteni, mert tanúvallomása a körülményekre tekintettel elfogadhatónak mutatkozik. Terhelő vallomásként jelentkezik Kenézzel szemben Arany Gyula tanúvallomása, amelyet azonban teljesen megerősítlenít nevezett által hivatkozott Miklós Gáspár vallomása.

A kifejtettek alapján tehát panaszlott ellen egyetlen terhelőnek látszó, de semmilyen körülményekkel meg nem erősített vallomás a panasz tárgyává tett cselekmény elkövetésének bizonyítására nem elegendő, miért is a bíróságnak Kenéz Ferenc panaszlottat az ellene emelt panasz alól bizonyítékok hiánya okából fel

kell menteni.

Ezek után elnök feleket fellebbezési jogukra figyelmezteti, és megkérdezi, hogy az ítéletben megnyugszanak-e?

Panaszlott és ügyész az ítéletben megnyugszik, panaszos nem volt jelen, részére az ítélet kikézésbesítendő. A bíróság költséget nem állapít meg, mivel egyházmegyei gyűlés keretében volt a tárgyalás, s mivel a vizsgálatot végrehajtó Czírok Ákos sem kért ilyet.

Építkezések, felújítások

Az eklézsia 1947-ig még gondolni is csak álmodozva mert saját lelkészlakás és gyülekezeti terem vásárlásáról, építéséről vagy kialakításáról. 1947-ben sikerül épületet vásárolni, ám annak renoválása nagyon nehezen haladt. Az épület vízessége, tetőzeti beázásai állandó gondot okoztak. A változó politikai helyzet teljesen átalakította a gyülekezet életét. Alkalmak maradtak el, szűntek meg látogatottság hiányában. Az anyagi gondok mindennaposá váltak, a gyülekezeti élet minimálisra szűkült. Küzdelmes évtizedek voltak ezek, melyekben a gyülekezet a túléléseért küzdött.

Az elvitt harang pótlására 1948-ban került sor. A gyülekezet harangjainak száma jelenleg kettő, feliratuk:

Nagyharang

*Néhai Kathona János és neje Krajcsák Mária a háborúba elvitt harangja pótlására a Magyar Köztársaság kormányának kegyes adományából készült az Úrnak 1948. esztendejében
Salgótarjáni Református Egyház részére
Öntötte Szlezák Ráfael Rákospalotán*

Másik oldalán egy kehely látható, alatta:

Magasztaljátok az Urat, mert jó, mert örökkévaló az ő kegyelme Zsolt. 106.

Kisharang

Jöjjetek mindnyájan énhozzám kik megfáradtatok és megterhelgettetek és én megnyugtatlak titeket

Öntötték Seltenhoffer Frigyes fiai harangöntő gyárában Sopron

Másik oldal:

*Készült az Úrnak 1934. esztendejében a hívek adományából
5689 sz.*

1970-ben a Városi Tanács megvásárolta a parókia épületét, így lehetőség nyílt arra, hogy új parókia épüljön a templommal azonos telken. A város bontási anyagot is biztosított az építkezéshez. Az új parókiára fiatal lelkipásztor költözött, Végh Tamás, aki nagy igyekezettel, missziói lelkesülettel fogott hozzá a gyülekezet összegyűjtéséhez, a vasárnapi gyermek istentisztelet újraindításához. A gyülekezet lassan erősödni kezdett, apróbb munkálatok elvégzését is magára tudta vállalni. Megjavította a kerítést, elkészült a templom fűtése, villanyfólia fűtés, mely a pad felületét melegíti át. Nagy feladatként tornyosult elé a parókia épületének megerősítése és tetőcseréje. A használaton beépített és a nem kellően gombátlanított és feregeltelített faszervezet életveszélyessé vált. A felújítás 1999 nyarán készült el Német Judit lelkész nő vezetésével. 2004-ben sikeresen befejeződött a templom felújítása. Újabbban a mintegy 200 lelket számláló élni és erősödni akaró gyülekezet előtt ott a cél a templomi orgona felújítása.

Függelék – lelkészek, gondnokok

Lelkipásztorok

Szabó Dezső	1920–1941	
Szüts István	1941–1944	
Czirók Ákos	1946–1948	(Pesterzsébetre táv.)
Baksa Sándor	1948–1971	(Pesterzsébetről érk.)
Végh Tamás	1971–1976	
Izsépi Gábor	1977–1988	
Égető Ferenc	1988–1996	
Németh Judit	1996-tól	

Segédlelkészek

Bereczky Albert 1916–1919; Lévy Pál vallásokt. sl. 1940–1944 (Diósjenő r. l.-vé választották); Kenéz Ferenc h. l.; vall. Okt. 1944–1948 (felsz. 1946. nov. 6. Pápa; Nágocsra táv.); Német Jeremiás h. l. 1945; dr. Vrannay János vall. okt. l. 1948–1955 (Nágocsról érk.); Forró Sándor 1955–1956 (külföldre távozott; az Amerikai Magyar Református Egyház tb. Püspöke, Poughkeepsie lp-a)

Gondnokok

Pósa István fg. 1913–1916; Liptay B. Jenő fg. 1922–†1928; Katona János 1916–1929; Koós Mihály h. fg. 1928; dr. Varga Kálmán fg. 1930–1945; Nagy Bertalan 1932–1944; Paksy Árpád 1941; Boros István 1945–1947; dr. Farkas Árpád fg. 1946–1947; Boros Antal fg. 1948–1949; Liptay J e n ő 1949–1955; Izsák Lajos 1956 -1959; Szalai Imre 1959–1962; id. Frics Gyula 1962–1988; dr. Asztalos Judit 1988–1993; Frics Gyula 1993–2011; Simon József 1993–1996; Szilveszter Tibor 2011-től.

Források, irodalom

Dunamelléki Református Egyházkerület Ráday Levéltára, Budapest. E/6 1. Egyh. lát. jk. 1945–1947; 1950; Egyh. m. jk. 1925, 1926, 1928, 1929, 1930, 1941. jan., júl., 1944. júl., 1945, 1947

A Dunántúli Református Egyházkerület névtárai (1926; 1928); digitalizálva:

<http://library.arcanum.hu/hu/collection/reformatus-jkv/>

Anyakönyvek, presbitériumi jegyzőkönyvek, Salgótarján.

Salgótarjáni Református Egyházközség története. Kézirat, név és év nélkül, 2 p. Egyházközségi irattár Kránitz Zsolt (szerk.): „A késő idők emlékezetében éljenek...” A Dunántúli Református Egyházkerület lelkészi anyakönyvei 1823–1952. A Pápai Református Gyűjtemények Kiadványai. Jubileumi kötetek 1. Pápa, 2012. 380 p.

Kránitz Zsolt (szerk.): „A késő idők emlékezetében éljenek...” A Dunántúli Református Egyházkerület lelkészi önéletrajzai (1943) A Pápai Református Gyűjtemények Kiadványai. Forrásközlések 13. Jubileumi kötetek 2. Pápa, 2013. 1216 p.

*

Írásunk a szerzőnek a Dunamelléki Református Egyházkerület Ráday Gyűjteménye kiadásában megjelent *A helvét hitvallás Palócföldön – Fejezetek a Drégelypalánki Református Egyházmegye történetéből 1617–1952* című könyvében megjelent fejezet közreadása.

A fotók a Szerző felvételei. A Szerk.

Az Úr hajléka Salgótarjánban

Az úrasztala, Mózes-szék és szószék

A kisharang

A keresztelőmedence

Az orgona

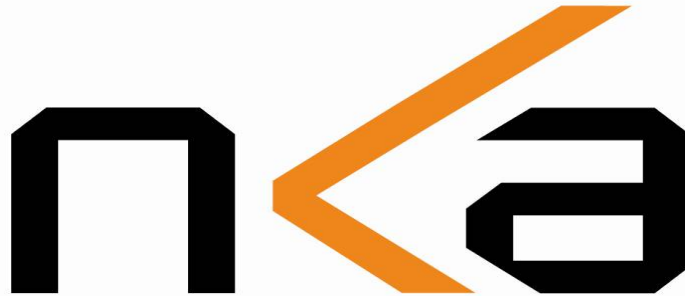

A nagyharang

A Liptay család temetkezési helye

Írásunk a Nemzeti Kulturális Alap által 2014–15-ben biztosított *Alkotói támogatás a Fejezetek a Drégelypalánki Református Egyházmegye történetéből 1617–1952* című könyv megírásához felhasználásával készült.

Megjelent!

A szerző mintegy negyedszázada foglalkozik a Börzsöny-vidék, Alsó-Ipoly mente vallás- és egyháztörténetével, így a környék középkori keresztény egyházaival, Árpád-kori templomos helyeivel, de protestáns felekezeteinek emlékeivel, múltjával is.

A *helvét hitvallás Palócföldön* című tanulmányának alapját a Nemzeti Kulturális Alap Szépirodalom és Ismeretterjesztés Kollégiuma által támogatott *Fejezetek a Drégelypalánki Református Egyházmegye történetéből 1617–1952* című eredményes pályázata képezi. A ma már nem létező egyházmegye 1734-től a Dunántúli Református Egyházkerülethez, előtte a Felső-Dunamelléki – mátyusföldi vagy samarjaiként is említett – Egyházkerülethez tartozott. A téma feldolgozásához a Dunamelléki Református Egyházkerület Ráday Levéltárában és Dunántúli Református Egyházkerület Levéltárában végzett kutatást. 2014-15-ben felkereste, végiglátogatta az esperességhez egykor tartozó ma is élő eklézsiákat: Ipolyságot, Diósjenőt, Ipolypásztót, Szokolyát, Pilismarót–Dömöst, Verőcét, Nagymarost, Losoncot, Balassagyarmatot, valamint Salgótarjánt helyszíni tapasztalatszerzés, tájékozódás, adategyeztetés és -pontosítás végett, folytatta Perőcsény-Vámosmikola egyháztörténeti emlékeinek rendszerezését.

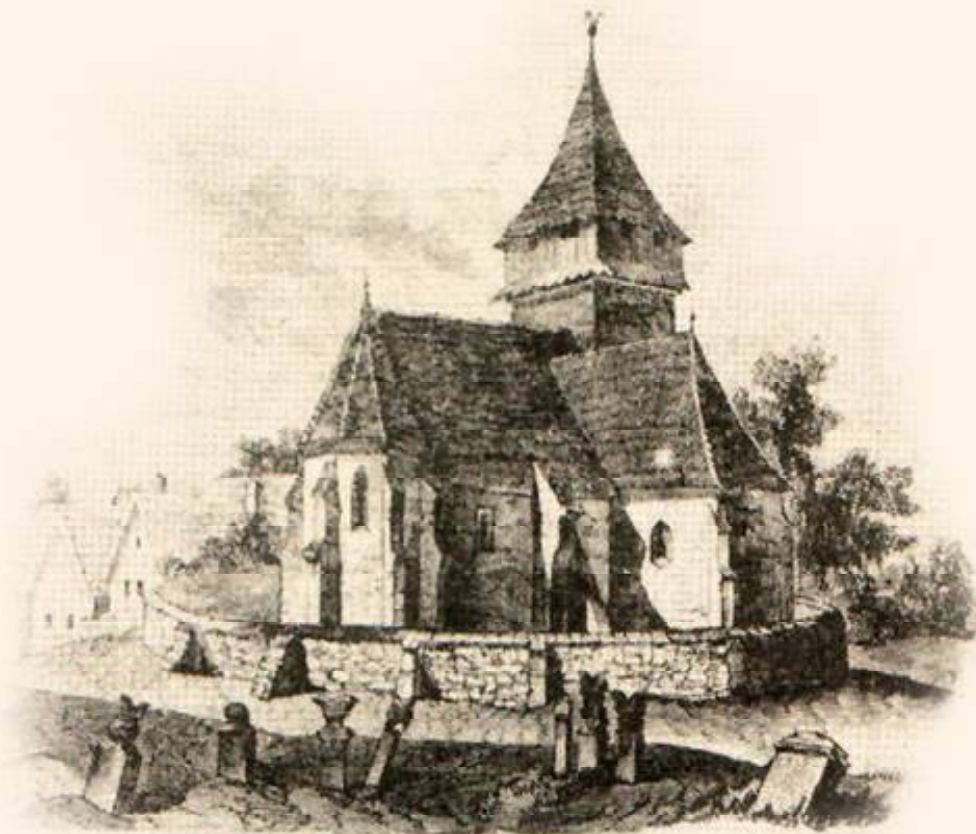
Munkájához felhasználta az egyháztörténeti szakirodalom témához kapcsolódó alapl műveit, néhány gyülekezet – Ipolypásztó, Pilismarót, Verőce, Szokolya, Diósjenő, Balassagyarmat és Losonc – esetében a helytörténeti irodalmat. A *Drégelypalánki Református Egyházmegye történetéről* hasonlóan *átfogó és részletes monográfia* még nem készült. A palánki vagy nógrádi – rövid ideig szokolyaiként is számon tartott – traktus kereken négy évszázada jött létre, így az évforduló egybeesik a Reformáció 500 éves jubileumával.

A helvét hitvallás Palócföldön – Fejezetek a Drégelypalánki Református Egyházmegye történetéből 1617–1952 című könyv a Dunántúli Református Egyházkerület Ráday Gyűjteményének kiadásában jelent meg (Budapest, 2017).

Koczó József

A
HELVÉT HITVALLÁS
PALÓCFÖLDÖN

FEJEZETEK A DRÉGELYPALÁNKI REFORMÁTUS
EGYHÁZMEGYE TÖRTÉNETÉBŐL
1617-1952

CSÁKY KÁROLY

Szemle

Kereslek
minden este,
feltekintve
a magasba,
Istennek országába.

Kereslek,
mikor kitisztul
az égbolt
a ragyogó csillagok közt.

Tudom, már
egyre több
a fény ott fent,
és nagyobb a hiány
idelent.

Ám hiszem,
újra hidat verhet közénk
a szeretet
meg a tisztuló lélek
örökké-
való-
Sága.

(2017. dec. 22-én)

PETROZSÉNYI NAGY PÁL

BOLOND IRÉN

Régi közhely, miszerint a pénz, a jólét ritkán boldogít. Bizonyíték erre az a háborút követő néhány év, amit kisfiúként éltem át egy romániai faluban. Helyesebben most romániai, mert akkor, a második bécsi döntés révén, Magyarországhoz tartozott.

Kajántót ugyanaz jellemezte, mint a többi falut akkoriban: düledező kunyhók, elhanyagolt szántóföldek, hiányzott a villany, út, pénz. A parasztok mezítláb jártak, egyik-másik rongyokban. Rádió, mozi nem létezett. Ezt pótolták a fonók, a tengerihántás és egyéb népi „rendezvény”, ahol szájról szájra szállt a dal, a fiatalok mókáztak, az idősebbek meséltek, és... Folytassam? Boldog voltam, így mezítláb és szegényen.

Volt Kajántó határában egy sással benőtt, 1,5-2 méter mély tavacska. Azt mesélték, él a fenekén egy százéves öregasszony, a szeme zöld, haja hosszú. Ezzel a hínáros, az egész tavat átfogó hajával szokta magához húzni a szófogadatlan gyerekeket, ha azok beljebb, a tó közepe felé merészkedtek. Én persze nem tartottam magam ilyen gyerekeknek, és szinte naponta kijártam a tóra csónakázni, fürödni mindaddig, amíg rám nem tapadt egy-két pióca. Attól kezdve még a tó közelébe sem mentem, bármennyire is csábítottak a társaim. A ludak, bivalyok bezzeg nem féltek, irigykedtem is reájuk. Bivalyok. Hú de féltem tőlük is. Ha ezek a szarvukra kapnak, kispajtás!

– Dehogyan kapnak, gyere, barátkozz meg velük! – nevetett ki apám, azzal hopp, máris ott lovagoltam a legfélelmetesebb, legfeketébb bivalyon.

– Édesanyám! – hívtam segítségül anyámat.

– Pszt, ne kiabálj! Inkább vakard meg a hátát, azt nagyon szereti.

– Mi van már megint? – bukkant elő anyám, meglátott a bivalyon, és csak hápogott. – Já... János, a gyerek! Jaj, kapd le, gyorsan, mert lepottyant!

– Ne légy már olyan kishitű! Isten vigyázz rá, azonkívül hadd szokjon egy kicsit a melegebb helyzetekhez is. Az életben nem lehet mindig csak futni, futni. Szükség van bátorságra, erőre, no meg tapasztalatra is ahhoz, hogy, ne rezzenjünk össze minden zörejre. Na, mi lesz, simogasd már meg azt az állatot!

Félve engedelmeskedtem, és óvatosan megsimogattam a bivaly széles, forró hátát. Az állat békésen tűrte, és semmi jelét nem adta, mintha le szeretne rázni magáról. Nagyszerű! Nem is igen értem, miért féltem én eddig ezektől. Maradtak a libák, merthogy azoktól is tartottam ám. Mitől nem tartottam én akkor, istenem! Félttem a boszorkányoktól, a kígyóktól, patkányoktól, nem mertem kimenni este az utcára... Egyszer mégis szembeszálltam egy sziszegő gúnárral, befogtam a csőrét, és láss csodát, már tőlük sem féltem többé.

Nemsokára olyan Tarzan-félének éreztem magamat. A falu volt a birodalmam, és az állatok a barátaim. Sosem jártam egyedül, mindig elkísért valamelyik kutya, macska, elsősorban Szivar, édesapám kutyája. Hatalmas kutya volt vicsorgó nagy fogakkal, egyébként olyan kezes, mint a bárány, így kedvére nyargalhatott velem is meg egyedül is, bárhol a faluban. A tiszteletes szíve bütyke – mondták az emberek, és senki sem bántotta. Együtt hancúroztunk odakinn a réten vagy akár otthon, a széles rekamién is. Egyedül a templomból tiltottuk ki ökelmét. Pedig oda csakugyan bárki beléphetett, látogatták is sokan, főleg ünnepnapokon. Itt prédikált naponta az apám, lelkipásztor lévén, de hogy miről, arra sajnos már nem emlékszem. Elfelejttem, vele a templomot is, csak a hangulatát őröm, és a karácsonyfák képét szívem valamelyik rejtett zugában. Hú, hogy csillogtak-villogtak azok a fenyők tele dióval, dísszel, szaloncukorral, alattuk ajándék, felettük angyalok. Igen, angyalok, szinte láttam őket, amint suhogva röpködnek a karácsonyfánk körül.

Egy nyáron szörnyű vihar támadt, utána napokig ömlött az eső. A sáncok megduzzadtak és kiöntöttek, a víz elárasztotta a kerteket, udvarokat, aztán tovább emelkedett.

– Imádkozzunk az Úrhoz, hogy állítsa el az esőt! – biztatta híveit az apám. – Szálljunk magunkba, és bánjuk meg a bűneinket! Emellett segítsünk is, testvéreim, mert Isten is akkor segít leginkább, ha mi, emberek is segítünk magunkon.

Ezzel kirohant a templomból, ki a töltésre, hogy megvédje faluját egy újabb vízözöntől.

Mihelyt kiszépült az idő, és rendbe jöttek a dolgok, siettem kocsikázni egyet. Igaz, nem volt nekem se kocsim, se lovam, viszont mire való a domb, szekérnek meg ott a babakocsi. Pár éve még ebben tologatott anyám, színe kifakult, egy kereke hiányzott, de a többi még úgy-ahogy működött.

– Szivar! – füttyentettem a kutyának. – Ezentúl te leszel a paripám.

Befogtam a kocsiba, és elvagtattunk. Az utca végén borzas asszony figyelt minket. Bolond Irén! – torpantam meg előtte riadtan. Akkoriban minden faluban akadt ilyen Bolond Irén. A nép etette, ruházta őket, és jókat derült rajtuk. Én inkább féltem, és lám, nemhiába. Amint észrevett, különös arccal kapott ölbe, el kezdett ringatni, majd visszagyömöszölt a babakocsiba. Mint a szélvész vágattam ki a kezei közül, utánam Szivar boldog csaholással. Amikor hátranéztem, Irén csípőre tett kézzel táncolt, és énekelt valamit.

Azóta sajnos egy egész élet vágatott tova, ám Kajántó képe ma is fel-feldereng bennem. És akkor... Akkor újra gyermek vagyok, versenyt futok Szivarral, és pislogva nézem, hogyan ille-geti magát a kajántói Bolond Irén.

CSÁKY KÁROLY

**A reformkorban alakult Honti Kaszinóról,
egy hasonmás kiadás kapcsán**

A régi magyar kaszinók legtöbbször a XIX. század harmincas éveiben alapították, miután Széchenyi István, a nemzeti liberális reformmozgalmak szorgalmazója — sok egyéb kezdeményezése mellett — létrehozta a maga „intézetét”, a pesti Nemzeti Kaszinót. Sokáig hajlamosak voltunk ezeket a hosszabb-rövidebb életű társulatokat felületesen értékelni-értelmezni; szerepüket, küldetésüket egyoldalúan vizsgálni, félremagyarázni. Arról pedig, hogy az Ipolyságon, Hont megye hajdani székhelyén alakult kaszinó az ország egyik legrégebbi ilyen intézménye volt, szinte alig tudtunk valamit, s azt is pontatlanul. Első működési helyeül is tévesen a volt városháza, a későbbi gimnázium épületét jelölték meg, alapítójaként-szervezőjeként pedig Pongrácz Lajost emlegették. S noha, a kaszinó első fél évszázadát összefoglaló kötet (melyet 2017-ben az ipolysági Pongrácz Lajos Társaság a Honti Kiskönyvtár sorozat II. darabjaként hasonmás kiadásban is megjelentetett) szerzőjének valóban elvéülhetetlen érdemei voltak a társulat tevékenységét illetően, ehhez meg más egyebekhez is érdemes néhány gondolatot hozzáfűznünk a témakör jobb megvilágítása, tisztázása és kiegészítése érdekében.

A kaszinó fogalmát még a Magyar Értelmező Kéziszótár is csak így jelöli meg: „*Az arisztokrácia és a polgárság zárt társasköre.*” /1/ Pedig már 1932-ben egy érdekes írást közölt a Prágai Magyar Hírlap is Krúdy Gyulától, modern prózaírásként nagy mesterétől, aki a kaszinó-alapítások jubileuma alkalmából többek közt báró Podmaniczky Frigyes hajdani utazásáról számolt be. /2/ Podmaniczkyt /3/ ugyanis még Széchenyi István küldte az országba, hogy járja be a már működő kaszinókat, s mérje fel, milyen munka folyik ezekben a társulatokban. Utazása során a báró eljutott Kolozsvárra, Marosvásárhelyre, Nagyváradra, s beiratkozott azokba a vidéki kaszinókba, melyeket Széchenyi kezdeményezésére Magyarország különböző helyein alapítottak.

Krúdy körvonalazza a legrégebbi kaszinók célkitűzéseit, működésük lényegét. A kolozsváriak társulatával kapcsolatban ezt a feljegyzést találjuk a cikkben: „*A kaszinó mívelt férfiak egyesülete, ahová minden érdemes gondolkodású és magaviseletű férfi befogadtatik.*” Azonkívül olvashatunk arról is, hogy a városban lakó valamennyi tudós és író ingyen látogathatta a kaszinót. A marosvásárhelyiek alapszabályzatából pedig ezt másolta ki Krúdy: „*A kaszinó tagjainak nemes magaviseletű férfiaknak kell lenni. Célja a kaszinónak a jóízű, illendő magaviselet, mívelt társalkodás, közhasznú elmélyedések, s ezek által az értelmesség fejtése és terjesztése.*”

Arról, hogy Podmaniczky az egykori Honti Kaszinóban is járt volna, az említett cikkből nem szerezhettünk tudomást. Az viszont tény, hogy az ország legrégebbi egyesületei közé tartozott az itteni kaszinó is, amely évtizedeken át fontos szellemi-társadalmi gócpontja volt az Ipoly völgyének. 1934-ben, az ipolysági kaszinó fennállásának századik évfordulója alkalmából írták az alábbi sorokat a városban megjelenő hetilapban: „*A gróf Széchenyi által hirdetett eszme Hontban hamarosan visszhangra talált, és nyomban akadt lelkes férfiak, akik megvetették alapját — elsőik között az országban — a ma is fennálló Honti Kaszinónak.*” /4/ A jubileumi cikk szerzője a kaszinó küldetését és tevékenységét méltatva megállapítja, hogy a társulat „*jó és balsorsban találkozó helye volt a vármegye intelligenciájának, és mindig maradéktalanul betöltötte azt a hivatást, melyre az alapítók szánták.*”

Tudom, az idő távlatából már nehéz újabb értékelésekbe bocsátkozni. Különösen akkor, mikor a múlt lappangó emlékeit is hagytuk homályba veszni. Nem újraértékelésre vállalkozom hát, csupán egy társulat vázlatos múltját kísérem meg felvázolni okulásként, miközben a kaszinó fél évszázados történetét összefoglaló Pongrácz Lajos érdemeit is szeretném kiemelni.

Az Ipolysági kaszinótársulat fő alapítója Kalocsa Antal huszártiszt volt. A Kalocsa család egyébként 1668-ban nyert nemesi levelet, s a XIX. század első felétől Hont megyében is voltak birtokai. Tagjaiközül az 1848 előtti években Antal tűnt ki, mint a honti ellenzék híres szónoka. Az 1847-48-iki pozsonyi országgyűlésen a megye egyik követeként vett részt. Ez a dérék férfi megérdemli, hogy egy kicsit többet is mondjunk róla, pontosabban idézzük itt a megye másik történészét, Gyürky Antalt, aki az alábbiakat írta vele kapcsolatban: *„Kalocsa nagy-kőrösi származású huszár főhadnagy volt, ki igen gazdagon nősülvén, tiszti rangjáról lemondott, s előbb Horvátiban azután Kis Túron telepedett le, megvénvén azon birtokot, mely most Kappel örököseié. Ő a közügyekben tevékenyen részt vett s így táblabírónak kineveztetvén, feltűnt mint ügyes szónok, eszes s mívelt ember s csinos urias alak. Eleinte az ellenzékhez tartozott, de később a konzervatív párthoz csatlakozott, mely által 1848-ban rövid időre követnek választatott”*. /5/

Egy kaszinóegylet létrehozása céljából Kalocsa már 1833-ban toborzást és gyűjtést indított a megye székhelyén. Munkája nem volt könnyű, mivel akkor csak *„nyolc úri osztálybeli”* egyén lakott a városban. Ezek közé tartozott a plébános meg a káplán, a megyei főorvos meg a gyógyszerész, a várnagy, az uradalmi tisztartó meg a kasznár, valamint a megyei levéltárnok. Az ügy érdekében azonban mindnyájukat sikerült megnyernie a szervezőnek, s így lettek ők a társulat első tagjai, részvényesei és mecénásai. *„Az alakulás 10 frtnyi tagsági díjnak 6 évre kötelező aláírásával történt.”* — olvashatjuk az egyik későbbi Hont megyei lapban. /6/ Az alapítónak az év végére így is hetvenkét tagot sikerült toboroznia a megyéből. Kalocsa már az alapításkor rájött arra, hogy az intézet csak úgy felelhet meg céljának, *„ha kizár köréből minden politikai pártszínezetet, s befogad kebelébe minden becsületes mívelt egyént, születési cím, hivatalnoki rang és vallásfelekezeti különbség nélkül”*. /7/

A sikeres toborzás után a megfelelő helyiség hiánya jelentett problémát. Kalocsa a rozsnói káptalanhoz fordult segítségért, akinek már ekkor nagy vendégfogadója volt Ipolyság piacterén, a mai főtéren. Kérte a káptalant, hogy *„nagy vendégfogadójának nyugatra néző, a város főutcáját különben is disztelenítő istállóit egy, a kaszinótársulat céljainak megfelelő helyiséggé átalakítva felépíthesse”*. /8/ A terveket, a haszonbéri szerződést 1833. december 17-én küldte el Rozsnyóra, s már ez év december 24-én meg is kapta az engedélyt. 1834 nyarára a káptalan támogatásával elkészültek az átalakítási munkálatokkal, s így rövid időn belül — ma már 183 esztendeje — otthona lett a kaszinónak, amely egy *„díszes teremből”* és négy szobából állott. Miután az épület a társulat birtokaként *„regisztráltatott”*, hozzáláthattak a további munkához. Az egylet első székhelyével kapcsolatban, illetve arról, miként nézett ki akkor a kaszinó, más helyeken is olvashatunk. 1882-ben Gyürky Antal, aki szintén tevékeny tagja volt az egyesület vezetőségének, a következőket jegyezte fel: *„Ujabb időben a kaszinó helyiség igen csinosan átalakított, s a kis piacz felé egy ajtó vágatott, mely kényelmesen verándára nyílik. Ez nyáron igen kellemes hely, annál is inkább, mert egy kis zöldről is gondoskodva van, mi némi árnyékot is tart és a szemre is jó hatással van.”* /9/ Hont vármegye monográfiában ezt olvashatjuk a kultúregylet épületeiről: *a Honti Kaszinót „A rozsnói káptalan segítségével alapították 1834-ben a nagy vendégfogadó tőzsomszédságában, a káptalantól ajándékozott telken emelt épületben. A mikor a vendégfogadó más kézbe került, a kaszinó számára szerződésileg új alapot kellett keresni, akkortájt vásárolták meg az államtól a régi sóház épületének a főútra eső részét és annak telkén építették a mai díszes kaszinóhelyiséget.”* /10/

Dr. Salkovszky Jenő ügyvéd, egykori országgyűlési képviselő, a Kaszinó utolsó vezetőinek egyike pedig így írt az első székhelyről 1927-es kéziratos munkájában: „*A Kaszinó helyisége a főtér északi sarkában volt a nagyvendéglő mellett a rozsnói káptalan telkén. A helyiségeket a káptalan saját költségein alakította át a Kaszinó céljaira és évi 200 frt-ért /váltópénzen/ adta bérbe az egyesületnek.*” /11/

A kaszinó céljait az egyesület első alapszabályzatában így határozták meg: „*A társaság tisztességes elemi érintkezésének gyűlőhelyéül szolgálni, s a folyton szélesbülő művelt körökre kiterjeszteni erkölcs- és izlésnemesítő hatásunkat*”. /12/ Az alapítók továbbá hangsúlyozták, hogy a 72 részvényező közül senki sem követelhet mások felett előjogot és kiváltságot. A kaszinóra pedig Ipolyságon ebben az időben annál inkább is szükség volt, mivel „*eddig szórakozási helyül csak a megyeháza tanácskozási fogadója, a várnagy lakása és a szalatnyai fürdő táncsterme szolgált*”. /13/

Az új egyesület első elnöke tehát Kalocsa Antal, titkára pedig Gyürky Medárd lett. Irányításukkal 1835-ben berendezték a kaszinót, s nyomban előfizettek több korabeli lapra is, mivel a kaszinó „*főcélja a magyar irodalmat és hírlapokat pártolni*”. /14/ A listán akkor többek közt ilyen újságok szerepeltek: *Jelenkor, Társalkodó, Hasznos Mulatságok, Erdélyi Híradó, Honművész, Rajzolatok, Tudományos Gyűjtemény, Törvényhatósági Tudósítások*. Bár Kalocsa az induláskor hangsúlyozta a „pártszínezet” kizárását, ez mégsem jelentette a teljes elszigeteltséget, s azt, hogy a termékenyítő viták, a józan eszmék ne kapjanak fórumot a társulaton belül. A tagok kezdettől fogva fontos politikai-társadalmi kérdéseket vitattak meg, amint azt Pongrácz Lajos 1886-ban megjelent évkönyvében olvashatjuk: „*a hazában bárminemű, akár anyagi, akár szellemi téren keletkezett reformeszmék, avagy tudományos és szépirodalmi jelenségek a kaszinói társulat körében leltek a megyében első visszhangra*”. Mindennek konkrét megnyilvánulásai is voltak. Az akkor nagy érdeklődésre számot tartó „táncvigalmakat” itt például nem csupán öncélúságból szervezték. Bizonyítja ezt az 1838-as jótékony célú rendezvényük is, melynek teljes bevételét a budai árvízkarosultak megsegítésére fordították. De támogatták a kaszinótagok a haladó eszméket is. A Kossuth Lajos indítványozta Védegylettel kapcsolatban pl. komoly népszerűsítést fejtettek ki az ipolysági kaszinóban, aminek következtében innen is többen tagjai lettek az egyesületnek. Hasonló jellegű buzgólkodásukat még számtalan esetben példázhatjuk majd.

Termékenyítőleg hatott a kaszinó a haladást előmozdító megyei egyesületek és társulatok munkájára is. Az ezeket létrehozó mozgalmak innen indultak ki; a tagok körében születtek a nemes eszmék és gondolatok. Fejérváry Miklós és Gyürky Medárd, akik vezetői és gerinces tagjai voltak a Honti Kaszinónak, 1838-ban Honti Régészeti Társulatot alapítottak. Értékes ásványtani, archeológiai és okmánygyűjteményüket 1844-ben a Nemzeti Múzeumnak ajándékozták. Nedeczky László és Gyürky Antal ugyancsak 1838-ban alapított Hontmegyei Gazdasági Egyesületet, amely a mezőgazdaság fellendítését szorgalmazta. De ott voltak a kaszinótagok a Hontmegyei Múzeumtársulat életre hívásánál is, valamint ők szorgalmazták a sajtó- és könyvkiadást, meg az iskolahálózat jobb kiépítését is.

Pongrácz Lajos, az Ipolyság Város Szépészeti és Anyagi Jólétét Előmozdító Társulat szervezője ugyancsak választmányi tagja volt a kaszinónak. Számos kezdeményezés fűződött a nevéhez, melynek gondolata épp a kaszinóban fogalmazódott meg. Gondoljunk csak az Ipolyi-kultusz vagy a Szondi-hagyományok ápolására, a múzeumalapításra, a Szondi Album megjelentetésére, a könyvtár fejlesztésére stb. S bár szervezője még nem lehetett az újonnan alakult Kaszinónak, s az első vezetője sem ő volt annak, hisz 1833-ban, mikor a szervezés megindult, még alig 18 éves egyetemista volt. Ám korán bekapcsolódott a társulat sokszínű tevékenységébe, majd egy időben az elnöki tisztséget is betöltötte. Az Ipoly mentének polihisztorja maga is jelen volt a pesti és a megyei reformmozgalmakban, közelről ismerte Kossuthot és Széchenyit; kutatott, szervezett, írt, előadott és mecenált; kiállt a haladó eszmék mellett. Fontosnak tartotta,

hogy összefoglalja a Kaszinó ötvenéves történetét is, s 1886-ban Pesten azt könyv alakban is megjelentesse.

Közkönyvtárat is a kaszinóegylet alapított először Ipolyságon. Az 1837-ben létesített könyvtárnak már a szabadságharc előtt ezerötyszáz kötete volt. Ezt a vidékiek is használhatták. Az állomány nagy része, akárcsak a székhely berendezése a szabadságharc alatt sajnos eltűnt, illetve megsemmisült, mivel az épületet a császári csapatok szállták meg.

Az 1850-es évek elején újjászervezték a *könyvtárat*, s rövid időn belül csaknem háromezerre nőtt az állomány. Ebben is nagy érdeme volt Pongrácz Lajosnak (aki később saját könyvtárát is a megyére, illetve jelentős részét a kaszinóra hagyta) és Berzsényi Dénes igazgatónak. 1893-ban a kaszinónak már könyvtári bizottsága, Trupp Károly személyében pedig külön könyvtárosa is volt. Ennek ellenére többen is bírálták a könyvtár ellátottságát. A Honti Lapokban például azt kifogásolták, hogy a több mint háromezer kötetes gyűjtemény még „*nagyon el van maradva az új kortól, s csak az Egyetemes Regénytár kötetei meg a szépirodalmi lapok azok, amelyekkel valamely újabb író bejut a könyvtárba*”. /15/ Ezt a hiányt próbálták pótolni a bálokból származó jövedelem felhasználásával is. Egy 1910-ben szervezett bál jövedelme pl. 100 koronát tett ki, s ezt az összeget könyvvásárlásra fordították. A Nógrádi és Honti Híradó egy későbbi számában már jó példaként emlegeti az ipolysági kaszinó könyvtárát. Ezt írja a lap: „*A Nógrádvármegyei Kaszinónak követendő például hozzuk fel, hogy Ipolyság ezen előkelő társas egylete évenként 500 koronát ad a könyvtár gyarapítására.*” /16/ Itt jegyezzük meg, hogy 1907-ben a Polgár Nyomdában megjelentették *A Honti Casinó Könyvtári Jegyzékét*. /17/ A közel 60 oldalas kiadványt Okolicsányi Tibor könyvtáros állította össze, öt csoportba sorolva az állományt (Költemények; Regények, elbeszélések, színművek; Irodalom-és művelődéstörténet. Életrajzok. Neveléstan. Nyelvészet. Bölcsész. Zene; Történelem és segédtudományai. Jog-, állam- és társadalomtudomány. Statisztika; Természettudomány, hadügy és egyéb próza). Ezek száma megközelítette a két és fél ezret. Külön besorolásban szerepeltek a folyóiratok és az évkönyvek, valamint a Pongrácz Lajos ajándékkönyvek. Az előbbieket száma közel háromszáz, az utóbbiaké pedig mintegy kétszáz példány volt. A kaszinó egyébként az 1909-es évben 33 lapra fizetett elő, 101 kötettel és 73 füzetel gyarapította könyvtárát.

1849-től 1851-ig szünetelt a Honti Kaszinó tevékenysége, mivel a székházban német kórház működött. 1852. február 1-jén, mikor a császári és királyi parancsnokságtól megkapták a működési engedélyt, Szentkirályi László elnökletével a társulat újra munkához látott. A kedvezőtlen politikai légkör, sajnos, a tagság számának alakulására is rossz hatással volt. Mindössze harminc tagja maradt ekkorra az egyesületnek, de ez a szám 1860-ban 80-ra 1861-ben pedig már 150-re emelkedett. A társulat jegyzőkönyveit ez időben német nyelven kellett a pozsonyi helytartósághoz felterjeszteni. Az újjáéledt kaszinó választmánya ennek ellenére határozatilag kimondta, hogy „*a császári hivatalnokok sem az igazgatói állásba, sem a választmányba be nem választhatók*”. /18/

A Kaszinó tagjai a kedvezőtlen politikai körülmények ellenére is komoly tettekre vállalkoztak. Az 1852 és 1862 közötti időszakban végzett munkájukból említést érdemel a Kazinczy Ferenc emlékére szervezett ünnepély és a Széchenyi István halála alkalmából rendezett gyászszertartás. Az utóbbiról olvashatjuk a Honti Ellenzék című havi közlöny egyik számában az alábbiakat: „*Az 1860. évi május 8-án gr. Széchenyi Istvánért gyász isteni tiszteletet tartott, s az impozáns menet a kaszinóból indult az isten házába gyász és nemzeti lobogók alatt, minek láttára nemcsak a cs. kir. hivatalnokok, de a zsandárok is meghökkenve vonultak vissza, és e fényes ünnepélyt zavartalanul engedték lefolyni.*” /19/

Ezekben az években több jótékony célú kezdeményezése is volt a kaszinónak. Pl. Vörösmarty Mihály árvái és a Magyar Tudományos Akadémia „palotája” javára pénzüsszeget gyűjtött; 100 forint befizetésével a Kisfaludy Társaság alapító tagjává vált, s 1860. október 1-jén elhatározták, hogy Szondi Györgynek emlékszobrot állítanak. Ekkor Boronkay Lajos volt a kaszinó igazgatója, az aligazgató pedig Hederváry Antal. Az elnöki tisztséget 1863-ban Rajner Pál, 1865-ben Blaskovics Pál töltötte be. Pongrácz Lajos 1868-ban lett az elnök.

Arról, hogy a hajdani politikai, társadalmi és művészeti élet kiválóságai közül kik jártak a kaszinóba, nincs pontos képünk. Az egyesület vendégekönyvei, akárcsak a könyvtár értékes darabjai, a háborúk fergetegében szinte nyomtalanul eltűntek. Csupán a sajtóban s az egyes kiadványokban megjelent publikációk alapján állíthatnánk össze hiányos listánkat.

Pongrácz Lajos írja évkönyvében, hogy 1869-ben a kaszinót meglátogatták a Magyar Történelmi Társulat azon tagjai, akik akkor második vándorgyűlésüket tartották Ipolyságon. Köztük volt: *Botka Tivadar, Fraknoi Vilmos, Thaly Kálmán, Toldy István, Nyári Jenő, Nagy Iván, Haan Lajos* és a Hont megyéből származó *Ipolyi Arnold*. Pongrácz azt is leírja, hogy ebből az alkalomból a kaszinó „helyiségét kivilágította, s úgy ezen, mint a megyeház épületén nemzeti zászlók lengtek”.

A szabadságharc leverése után a bujdosó hazafiak egy csoportja is itt találkozott, sőt ezt megelőzően maga *Görgey* és *Klapka* is járt a városban. Talán a kaszinó falai közt is megfordulhattak. De zenélt itt *Reményi Ede*, *Görgey* kedvenc hegedűse is, később pedig *Siposs Antal* zongoraművész, a város szülötte adott hangversenyt a lelkes közönségnek.

Az ipolysági A Hét 1934/6-os számában találunk utalást a kaszinó egykori emlékkönyvére vonatkozólag is, mely szerint *Batthyányi Eleonóra, Szemere Bertalan* és *Jókai Mór* is tiszteletét tette a kaszinóban. S ugyancsak Pongrácz könyvéből tudjuk, hogy a városba érkező magyar *színtársulatoknak* mindig átengedték a kaszinó helyiségeit. *Móricz Zsigmond* később járt a városban. Az idősebb polgárok visszaemlékezése szerint ő is felkereste a kaszinó épületét, ő azonban már csak az új székhelyet láthatta.

Térjünk most vissza a kaszinó történetének további alakulásához. Az 1870-es években a társulat alapító tagja lett az *Országos Műegyletnek*, pártoló tagja lett a *Történelmi és Természettudományi Társulatnak*. *Széchenyi István* hátrahagyott iratainak megvásárlására 25 forintot ajánlott fel; adományokkal járult hozzá *Szent István* és *Arany János* budapesti szobrának felállításához.

Sági Benő igazgatósága alatt az 1880-as években elérte a kaszinó a 235-ös taglétszámot. A társulat ebben az időben is küzdött a jogegyenlőségért, a szellemi felvilágosodásért; adakozott városi, megyei és nemzeti célokra.

A kaszinó fennállása ötvenedik évfordulójának megünneplését a nagyszabású Szondi-emlék építése és felavatása miatt a tagok 1886-ra halasztották. Az emlékszóbor felállítását elsősorban Pongrácz Lajos és Majthényi László szorgalmazta, a Szondi-emlékválasztmányának pedig rajtuk kívül tagja volt *Horváth Mihály, Arany János* és *Ipolyi Arnold* is. A drégelyi emlékkápolna 1885-ben épült fel, s ebben helyezték el a drégelyi hő szobrát is. A kiemelkedő ünnep alkalmából kiadott Szondi Albumot ugyancsak Pongrácz Lajos szerkesztette, s a múlt, évben ez is megjelent hasonló kiadásban a Pongrácz Lajos Társaság gondozásában. /20/

A két évvel későbbre halasztott félévszázados jubileumi ünnepségre készült tehát el Pongrácz Lajos kaszinótörténete, melyből az akkori választmányi tag részleteket olvasott fel a Kaszinó Társulat díszközgyűlésén. Megnyitó beszédet az elnök, Majthényi László tartott, hangsúlyozva többek közt, hogy „a szerényebb körök munkásainak ténykedése is hagy nyomokat maga után, nem ország-világra szóló alkotásban, de azon homokszemekben, melyeknek eggyé válása segít alkotni, fenntartani hazát és nemzetet...”

A jubileumi ünnepség után újra erős lendület jellemzi a kaszinó munkáját. A tagok 1888-ban tekintélyes összeggel járultak hozzá a városháza építéséhez (a mai egyházi gimnázium épülete). Mihelyt ez elkészült, emeleti helyiségeit örökbérletül kapták. Ezt az időszakot így jellemezték az utódok: „*pezsgő, vidám élet folyik ebben az időben a kaszinóban, ahol összejövetelekre alkalmas helyiségek, biliárd- és játéktermek, olvasó-, zene- és könyvtártermek állnak a tagok rendelkezésére.*” /21/

1909-ben is bensőséges ünnepe volt az intézetnek: a kaszinó megalakulására emlékeztek a 75. évfordulón. Halász Ferenc lapjában, a Honti Lapokban az alábbi sorokat írták akkor: „*Minden kaszinó, de legkivált a mienk, mely nemcsak a székváros, de az egész vármegye közönségének erős, tartalmas, egyeteme, a maga egészségében egy előkelő társadalmi tényező.*” /22/

1913-ban újabb nemes cselekedetre vállalkoztak a tagok. Jambrikus István, a már többször idézett cikk szerzője írja: „*A kaszinó vezetősége mindig tudatában volt kulturális kötelezettségének. Így amikor a világháború előtti években a volt magyar kultuskormány elvi döntést hozott, hogy Ipolyságon az esetben, ha megfelelő helyiséget kap, felállítja az annyira óhajtott gimnáziumot, a kaszinó vezetősége a közgyűléssel a városháza emeletén lévő összes helyiségeit a felállítandó gimnázium céljaira felajánlotta.*” /23/ Dr. Horvát István, a gimnázium jó nevű tanár s egykori igazgatója pedig így írt minderről az iskola későbbi évkönyvében: „*A Honti Kaszinó pedig nagy önmegtagadással lemondva otthonáról, az ugyanazon épület (A városháza épülete. – Cs. K. megj.) egész emeleti részét magában foglaló helyiségeit, sőt még bútorainak nagy részét is az iskola rendeltetésére bocsátotta.*” /24/ Gondolom, főleg hangsúlyozni, milyen nagy szolgálatot tettek ezzel a tagok a város szellemi emelkedése s a megyei iskolaügy kibontakozása érdekében. Hogy a társulat további munkáját se korlátozzák, a tagok a világháború végéig a volt Lengyel Szálló két helyiségét bérelték.

1927-ben költözhetett vissza régi helyére a kaszinó. Bár az akkori helyzetet a bizonytalanság jellemzi, dr. Salkovszky Jenő, a kaszinó ideiglenes igazgatója mindent elkövet, hogy azt új életre hívja. A társulat a két háború közti időben is megőrizte magyar jellegét, s a Szlovákiai Magyarok Kulturális Egyesületével együtt szervezte a kisváros kulturális életét, egészen 1945-ig. Mint Farkas István polgári iskolai tanár írta a város visszacsatolásakor a két háború közti időszak itteni társadalmi élete kapcsán: „*Ipolyság kulturális életét sokáig egyedül a régi Honti Kaszinó jelentette, amelynek vezetői Somogyi Béla volt alispán, dr. Salkovszky Jenő ügyvéd, képviselő, Jablánczy Sándor táblabíró, Jambrikus István és Keresztes Pál voltak. A Kaszinó rendezte az első és jónévű kultúrelőadásokat, magyar bálakat, műsoros estéket.*” /25/

Olyan társulat volt hát a Honti Kaszinó, amely ébren tartotta a lelkeket, pallérozta a polgárok gondolkodását, felkarolta a nemes kibontakozását. Amely jelen volt az egyetemes magyar közéletben, a haladó eszmék forgatagában, odafigyelt a nagyvilág dolgaira, ismerkedett a reformtörekvésekkel, de berkein belül nem politizált elsősorban, s nem csak importálta a kultúrát, hanem megpróbált önmagából építkezve is kitekinteni, jelen lenni szülőföldjén s a hazában egyazon időben. Hogy ezt miképp lehetett elérni, talán e hasonmás kötet és megkísérli felvázolni.

Jegyzetek, Irodalom:

- 1 Juhász József és koll., szerk.: Magyar Értelmező Kéziszótár. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1975. 657.
- 2 Krúdy Gyula: A százesztendő magyar úriember – A magyar kaszinók megalapítása. Prágai Magyar Hírlap. 1932. jan. 22.
- 3 Podmaniczky Frigyes (1824-1907) politikus, író, az MTA levelező tagja, az 1848-as szabadságharc huszártisztje.

- 4 Jambrikus István: A százéves Honti Kaszinó. A Hét – társadalmi és közmüvelődési hetilap — 1934. II. 10.
- 5 Gyürky Antal: Ötvennégy év Hontvármegye történetéből, Vác, 1875. 85.p.
- 6 Adatok a Hont megyei kaszinó történetéhez. Honti Ellenzék. (A hontmegyei egyesült ellenzék havi közlönye) Ipolyság, 1885. július. 1.
- 7 Pongrácz Lajos: Vázlata a Hontmegyei Kaszinó ötven éves történetének. Budapest, Atheneum, 1866.
- 8 Ennek részleteivel ugyancsak Pongrácz Lajos foglalkozik részletesebben a már idézett könyvében.
- 9 Gyürky Antal: Ötvennégy év Hontvármegye történetéből. II. kötet. Vác, 1882:185.p.
- 10 Borovszky Samu, szerk.: Magyarország várm egyéi. Hont megye. Budapest, é.n.(1906) 76.
- 11 Dr. Salkovszky Jenő: Ipolyság múltjából (Kézirat). Ipolyság, 1927. 9.p.
- 12 Pongrácz Lajos, i.m.
- 13 A szórakozási lehetőségekről Gyürky Antal Ötvennégy év Hont vármegye történetéből című könyve I. kötetében olvashatunk. Vác, 1875.
- 14 Honti Ellenzék, 1885. július 1.
- 15 Honti Lapok, 1899. 9. sz.
- 16 Nógrádi és Honti Híradó (Társadalmi és közigazgatási hetilap — Balassagyarmat – Ipolyság), 1910/1.
- 17 A Honti Casino Könyvtári Jegyzéke. Jegyzette Okolicsányi Tibor könyvtáros. Ipolyság, Polgár I. Könyvnyomda, 1909.
- 18 Adatok a hontmegyei kaszinó történetéhez. Honti Ellenzék, 1885. július 1.
- 19 Honti Ellenzék, 1886. május 1.
- 20 Szondi-Album. Drégeli Emléklapok. Hasonmás kiadás. Ipolyság, 2016. Honti Kiskönyvtár I. Sorozatszerkesztők: Csáky Károly, Háila József
- 21 A százéves Honti Kaszinó. A Hét, 1934. február 10.
- 22 HL, 1910/1. sz.
- 23 A Hét, 1934. febr. 10.
- 24 Dr. Horváth István: Visszapillantás az intézet történetére. Šahyi čl. Állami Magyar Tannyelvű Reálgimnázium XV. Évkönyve. Ipolyság, 1927. 6. p.
- 25 Farkas István: Ipolyság. In.: Hengel István, összeáll.: Mit élt át a Felvidék? Budapest, 1939.

A hajdani városháza és az Adóhivatal Ipolyságon

Ipolyság

Főtér-részlet

A Honti Kaszinó harmadik otthona, a Lengyel Szálló Ipolyság főterén

A Lengyel Szálló az 1920-as években, amely ekkor a Kaszinónak is helyet

adott

A Kaszinó könyvtárának nyomtatott jegyzéke

A rozsnjó káptalan egykori épülete, ahol a Honti Kaszinó első otthona is
volt

A régi ipolysági Városháza, a Honti Kaszinó második otthona

KOVÁCS T. ISTVÁN

Varjútánc

A középtermetű, korosodó férfi lassan ballagott a széles betonjárdán. A kórházból jött, ahol a félévenkénti soros Notropil kúra harmadik injekcióját kapta meg. Még kettő volt hátra azon a héten. Örült. Remélte, hogy aztán fél évig megint nyugta lesz ettől a szurkálástól, amit az orvosa írt elő. Arra meg hallgatott. Ő tudja, mikor, milyen kezelésekre van szükség az egészsége miatt. Hiszen a vérnyomása is többször inkább magas, mint normális.

Hathónaponként kerül sor erre a kezelésre. Az ötödik hónapban már mindig fáradtnak érzi magát és arra gondol, hogy jó lenne, ha gyorsabban múlna el az a két év, ami még a nyugdíjig hátra van. Pedig a nyugdíjas ismerősei mindig amiatt panaszkodnak, hogy rohan az idő. Gyorsan múlnak az évek.

Na persze, nekik már nem kell mindennap a munkapadhoz állni. Deres, nyirkos téli reggeleken is, akár a hideg utcára kimenni. Pláne, mint neki, a hideg téglákat markolászni. Mert a kőművesnek csak nyáron fűtenek az égiek. Akkor meg persze, időnként túlságosan is.

Neki most volt ideje a gondolkodásra, meg a nézelődésre. Ezen a héten nem kellett dolgoznia. Meg-megállt. Nézelődött. Máskor ezt a városrészt is mindig csak az autóbusz ablakából látta, mikor reggelenként munkába utazott.

Most éppen az autóbuszok telephelye mellett haladt el. A betonozott parkolók előtt nagy, füves, parkosított rész terült el. Néhány széles lombosított fa ligetes hangulatot kölcsönzött a térnek, melyet vastag acéldrótkerítés választott el az utcától. Az ember pár percre megállt és a fűben csipegető, vagy inkább az ágakra szállt varjak panaszos káromlását hallgatta.

-Éhesek lehetnek- gondolta, mert ilyenkor télidőben nehezen találhatnak maguknak való táplálékot. Ezért olykor egymással vetélkednek érte.

Gyerekkorában sokszor kérdezte tőle Nagymama; -Tudod-e kisfiam, hogy mit mond a varjú, ha nyáron lócitromot lát a magasból letekintve?

-Mit mond, Nagymama?

-Hát azt kiabálja, hogy; -Phi kaka, Phi kaka!

-Nahát! - nevetett jó nagyot ezen, de Nagymama tovább kérdezett:

-Hát azt tudod-e, hogy mit kiált, ha télen látja meg a lócitromot?

-Akkor is azt, amit nyáron?

-Dehogy, dehogy. Ilyenkor üres a begye, az mondja meg, hogy mit kiáltson.

-És akkor mit kiált?

-Azt, hogy: kaláács, kaláács!

Tanulságos kis mese volt ez az emberre nézve is. Mert akinek tele a pénztárcája, meg a hűtőszekrénye, az válogat. A hidegben is ázó-fázó szegényember, mondjuk, pláne a munkanélküli, a hajléktalan, nem tud válogatni. Eszi, nem eszi, örül, ha valamilyen étekhez hozzá jut. Azért a szerény kis paprikáskrumplióért is sorba áll, ha az utcán ételosztást rendez valamely jótékonyági szervezet.

A hajlékokat építő kőművesmester lelkét egy pillanatra igen jó érzés töltötte el arra gondolva, hogy őt nem fenyegeti a hajléktalanság. Van mit tenni otthon a család asztalára. Na, de nehogy ő is arra kényszerüljön egyszer, mint az a télen kiáltozó varjú. Rossz volt rágondolnia, hogy alkalmasint majd azt is mondhatja a Főnök; -Józsikám, vége. Csődbe jutottam. Holnap már nem kell jönnie.

- Csak ez a magas vérnyomás! Csak ez is. Nehogy beleszóljon a sorsomba - tűnődött ezen, de aztán sürgősen más gondolatoknak adta át magát.

Szerette a varjak különös téli táncát nézni egykor, amint a szélben lengedezve, csapatostul balettoztak, kiáltoztak. Olykor seregnyi varjúkórus hangja zengett a falu felett. Különösen mikor az erdő fölé értek. Nem tudta megfejtetni az okát annak, hogy reggelente a község nyugati határában húzódó nagyerdő fölé vonultak több ezres csapatokban, este meg a keleti erdő fölé, nagy kiáltozásokkal. Később sem tudta ezt meg, de felnőtt korában már nem is jutott ideje arra, hogy ilyen természeti szépségekkel foglalkozzon. Pedig az életnek az ad értelmet, ami szép, ami jó, aminek örülni lehet, meg amiért érdemes megküzdeni. Most ott állt még a kerítésnél akkor is, mikor az egyik varjú a maga számára kincset jelentő, apró fehér tárgyat talált a fűben. Egy ideig még tartogatta a csőrében. Jobbra-balra forgatta a fejét, majd amikor azt látta, hogy egy másik társa is érdeklődik a talált tárgy iránt, ami valószínűleg ehető is, akkor alacsony, földfeletti magasságba emelkedve, félkörívben odébb repült. Ott leszállva kezdte vizsgálni a szerzeményét. Közben jobbra, balra is figyelt, nehogy elveszítse a kincsét. Pár percig maradt ott csupán, mert gyanús lett neki, hogy többen is közelednek felé. Ezért most már egészen magasra repülve igyekezett minél távolabb röppenni a társaitól. Csak kint az utcán, egy magas villanyoszlop tetején szállt le, ahol most már zavartalanul tudta a csőrével kopogtatni a zsákmányát, amiről aztán megállapította, hogy ehető. Pár pillanaton belül már a begyébe is került ez az éhségcsillapító valami. Ezután már nem zavarta semmi és senki. Nyugodtan visszarepülhetett a többiek közé, de előbb még ott, az oszlop tetején néhányszor vidáman megrázta magát, felborzolta a tollait, kicsit körbenézett. Győztes károgást hallatott, aztán repült vissza a pázsitra.

Harc az életért, az élelemért. Akárcsak mi emberek, harcolunk, ha másként is. Néha okosabban, máskor bűnösebben, egészen a háború bűnéig. A madár nem öl - gondolta, de aztán az eszébe jutott, dehogyan nem! Kukacot, férget, bogarat, amit megehet, ha megtalálja. Az élőlények közös tulajdonsága, hogy megölik és megeszik egymást. Ez a természet, az életben maradás örök törvénye. Az ember megpróbálja ezt enyhíteni, de mindmáig képtelen volt rá, s gyakran becstelenebbül harcol, mint az állatok, amelyek a harcban csak a saját erejüket használják. Míg az ember a legkegyetlenebb és legrafináltabb eszközöket és módszereket alkalmazza, olykor öncélúan is. Az állat csak akkor gyilkol, ha éhes. Az ember kapzsiságból is, hogy neki bármiből több legyen, mint a másoknak.

-Na, most akkor ki a bölcsebb? - tette fel magának a kérdést József, mert így hívták a korosodó férfit, aki bonyolultan magyarázta meg a főnökének, hogy miért kapja ő azt az infúziót. Nehogy a magas vérnyomása miatt azt mondja a Főnök; - Nem engedem fel a magas állványra, nehogy bajom legyen belőle. Még le talál szédülni onnan. Akkor aztán nekem is annyi. Ezt megértheti.

Vagy az is lehet, hogy minden világos a Főnök számára is, hogy miért jár ő például infúzióra, de nem akar tudni róla. Megérti, hogy ez az ember kénytelen dolgozni. Hiszen családos. A rendes főnök így gondolkodik. Ez a szolidaritás, a közös kockázat vállalása. Még jó, hogy ilyen emberrel dolgozik. Ez is ritka manapság. Igen. Ruháért, élelmért, lakásért. A családért küzdünk, félünk, csalunk, hazudunk, fáradunk minden nap - gondolta tovább annak a nővérnek a sorsát is, akinek rajta kívül még vagy ötven embernek kellett aznap a vénájába szűrni a tüt. Felelni azért, nehogy valami baj történjen. Ezt kell tennie minden egyes munkanapon. Közben még a vele járó adminisztrációt is el kell végeznie, a számítógépet kezelnie. Nehéz lenne megállapítani azt is, hogy hány kilométert gyalogol naponta a betegek mellett, meg nem unva a szokásos intelmeket ismételtetni. Naponta ötvenszer mondja el, mikor a folyamat végén a páciens karjából kihúzza a tüt;

-Szorítsuk jó erősen!

Hát, ez az életért való harc, amiért kinek így, kinek úgy kell megküzdenie. Szorítania, jó erősen. József régebben ellenszenvvel figyelte, hogy a kezelés végén a páciensek apró forintokat csúsztatnak a nővér köpenyzebébe. Idő kellett hozzá, de már megérti; az embereknek ez a kicsi gesztusa tartja meg őt a pályán. A nővéri fizetéséből talán meg sem élhetne.

Az órájára nézett. A fodrászhoz jelentkezett be délelőtt tíz órára. Ma már nem úgy van ott sem, mint régen. A borbélyüzlet a falusi emberek klubja volt. Az eszmecserek fóruma. Ott lehetett mindenről értesülni. Ott ültek és vártak sorukra a lócán pipázó férfiak. Most időpontot kell kérni. Nincs is más a teremben, csak

akinek a frizuráját igazítják, meg aki éppen most köszön el, miután már rendezte a számláját. A fodrász nem férfi, hanem nő, aki naponta nyolc-tíz órát áll talpon a vendégek feje fölött, formázva a kívánt frizurát. Aztán várja a család. A főzés, a mosás, az iskolából hazatérő gyerek, a takarítás. Ám dolgozni kell. Muszáj. Mert a férj fizetése nem elég. Hát, ilyen ma az ember élete.

A madaraknak, ezeknek a varjaknak tán mégis csak jobb a soruk, mint az embernek. Megeszik, amit találnak, de nem kell fizetniük érte. Amikor harcolnak, csak a csőrüket használják, más állatok a karmaikat, vagy a fogaikat. Ám egyikük sem talál ki újabbnál újabb tömegpusztító fegyvereket. Nem kell hazudniuk, lopniuk, csalniuk, mert nem ismerik a kapzsiságot, de rájuk is jellemző az anyai szeretet, a gondoskodás ösztöne. Sőt, az önfeláldozás is.

Hát, szóval József úgy gondolta, hogy az ember nagy történelmi feladatának a teljesítése még hátra van. Azzá kéne válnia, amit gondol és hirdet magáról, hogy Ő a teremtés koronája.

PRIBOJSZKY MÁTYÁS

Veronika gyermekei

VIII. rész

23. FEJEZET

Szabó néni hosszasan áztatta kihűlt kamillateájában a szikkadt kenyérdarabot, aztán fogatlan szájába vette. Nyelvével ide-oda tologatta, forgatta, csócsálta, de sehogy sem akart lecsúszni torkán az ízetlen falat. A teában kevés volt a cukor, majdnem keserű, de hiába könyörgött az ügyeletes nővérnek, az csak a vállát vonogatta:

– Inkább imádkozna, mint folyton enne. Nem volt elég az ebéd? Fogadni mernék, ma még egyszer sem mondta ki, hogy *Veronika áldásával*. Megátalkodott vén bűnös maga, Szabóné, pokolra fog jutni, emlékezzen rá, mit mondtam, amikor majd sütögetik az ördögök a kondérban. Feküdjön le és aludjon.

– Mit csináljak, nem tudok aludni, nővérke. Folyton hasogat a derekam, a lábam! Csak ígéretik, hogy kapok fájdalomcsillapítót meg altatót. Maguktól az ember lánya felfordulhat, akkor se segítenének. Szép kis szeretetotthon az ilyen, mondhatom! Nincs magukban könyörület annyi sem, mint egy hangyában. Akkor voltam bolond, amikor hallgattam arra a mézes szájú papjukra, ha ugyan tényleg pap. Azóta se láttam színét se neki, se a drágalátos Veronikájuknak. Nem erre kötöttünk szerződést!

– Jobban tenné, ha hallgatna, Szabóné, ha befogná a lepcsés száját. Vagy azt hiszi, nem tudom, hogy most is ott dugdos a párnája alatt kétezer forintot, amit visszatartott a nyugdíjából? Vehetne belőle gyógyszert meg ennivalót, amennyit akarna, de maga spórolgat, kuporgatja, hogy így az unokám, meg úgy az unokám, ahelyett, hogy szépen beadná az egészet Veronika Gyermekei közösébe a házával együtt és többé nem volna oka panaszkodni, mehetne a nagyobbik otthonba. Úgy élhetne, mint egy hercegnő. A semmiből mi sem adhatunk, ezt beláthatja. Megérteném, ha legalább néhanapján meglátogatnák. De kell is maga nekik!

– Hogy látogassanak meg, ha azt se tudják, hol keressenek? A főtestvér megtiltotta, hogy levelet írjunk. Így is elszedik a nyugdíjunkt, alig hagynak a bentlakóknál pár fillért, mit akarnak még? Na persze, tudom én jól, a házam, arra fáj a foguk, igaz? Közben meg azt a nyomorult kis zsebpénzt is sajnálják! Ha tényleg olyan istenfélők lennének, amilyenek mutatják magukat, inkább adniuk kéne, mint elvenni. Én nem értem, miféle emberek vannak itt. Még szerencse, hogy annak idején nem íratam át mindent az egyház nevére, ahogy a főtestvér követelte. A szomszédasszonyomnak volt igaza, amikor lebeszélte az adakozásról – méltatlankodott Szabó néni, de csak halkán, a tenyerébe suttogva, mert félt a rettegett nővértől, akiről köztudott volt, hogy börtönörként szolgált Márianosztrán, de onnan is kirúgták, mert állítólag verte a női foglyokat.

A Veronika Gyermekei egyház egyik Szeretetotthonának szűk, félhomályos folyosóján vitatkoztak. Két oldalt kemény, kényelmetlen műanyag padok sorakoztak távol egymástól, előttük elsárgult kerti asztalkák, rajtuk négy-öt napos újságok, többhetes, szakadozott képes hetilapok heverték halomban.

A padokon idős, meggyötört, beteges arcú emberek üldögéltek, vegyesen nők és férfiak. Üveges tekintettel, reménytelenül bámultak maguk elé, kezükben bot, mankó – kinek mi jutott. Időnként egy-egy elrebbent szó hallatszott, rá gyöngye hang felelt igennel vagy nemmel. Reszkető kezű anyóka kekszet majszolt, a többi irigykedve figyelte és sóhajtozva nagyokat nyeltek.

Az épület kívülről még elszomorítóbb látványt nyújtott. A repedezett falakról hiányzott a vakolat, a tetőzet közepén megroggyant és főlő volt, hogy bármelyik pillanatban a lakók fejére szakad. Valaha – még a háború előtti időkben – cselédház volt, de használták már istállónak, magtárolónak, mindennek, pár éve üresen, elhagyatottan állt. Kürtössy véletlenül fedezte fel és vásárolta meg az önkormányzattól szinte fillérékért. Igazság szerint már évekkel korábban életveszélyesnek nyilvánították, nem is lett volna szabad beköltözni.

A Szeretetotthon-hálózat létrehozásának gondolata nem akkor pattant elő az agyából, amikor a romos épületet megpillantotta. Valójában Füredi Kristóf volt az, aki – értesülvén a hívek örökgyói buzgalmáról – azonnal előrukkolt a nagyszerű ötlettel: be kell gyűjteni az elaggott, magatehetetlen híveket és bedugni őket valami olyan eldugott helyre, ahol a madár se jár és senki sem fog akadékoskodni, különösen, ha egy-két helyi nagyságot is érdekeltté tesznek az üzletben. Kürtössy először nem vette komolyan a javaslatot, de a bagóért ölükbe hulló nyomortanya láttán egy másodpercig sem habozott tovább.

Az öregek „begyűjtését” – ahogy Füredi nevezte – két lépcsőben végezték.

Jelentkeznie mindenkinek az anyateplomban kellett, ahol a végső menedék után vágyakozó hívek mindenk előtt nyilatkoztak az Első Gyermekek és a Szent Ruha előtt, miszerint haláluk után az egyházra örökítik földi javaikat, beleértve összes ingó és ingatlan értékeiket: házukat, kertjüket, bútorukat, esetleg autójukat, és megtakarított pénzüket. Addig is átadják nyugdíjuk négyötödét az egyháznak, aminek ellenében magas színvonalú lelki és testi ellátást, orvosi és szakápolói felügyeletet kapnak egy szeretetotthonban, ahol életük végéig gondoskodnak róluk és naponta imádkoznak az üdvösségükért.

Természetesen mindezt egy közjegyző – Kürtössy unokaöccse – által, tanúk aláírásával szabályosan szerződésbe foglalták. Azoknak, akik bizonytalankodtak és vagyongájukról is csak töredékrészben voltak hajlandók lemondani, szerényebb ellátást ígértek, míg a bőkezűek lényegesen jobb körülmények között vehették igénybe Veronika Gyermekei vendégszeretetét.

Ez *utóbbi* volt az úgynevezett *Második lépcsőfok az Úr trónjához*.

Máskülönben a bentlakók semmi lényeges különbséget nem élveztek a két típusú ellátás között, csak hogy nem volt összehasonlítási alapjuk, hiszen soha nem hagyhatták el az otthont. A *Második lépcsőfok* szeretetotthona ugyanúgy vidéken volt, alig valamivel jobb állapotban lévő épületben, a folyosók szélesebbek, világosabbak voltak, s az ételmezés minősége csekély mértékben meghaladta az *Első lépcsőfok*-ét, vagyis azt, ami ellen Szabó néni lázadozott.

Az orvosi ellenőrzés annyiból állt, hogy Füredi apósa – tíz éve leszázalékolt, enyhén szenilis reumatológus – hetente egyszer végigjárta a szobákat és megkérdezte az öregeket, hogy vannak, s ha valamelyikük panaszkodni mert, jól leteremtette, amiért bírálni merészeli az isteni gondviselést. Jóságos Teremtőnk nem véletlenül méri ránk a megpróbáltatásokat, hanem hogy lássa, mennyire szeretjük őt – hangoztatta. Majd a purgatóriumban visszasírják az itteni állapotokat! Kedvenc példázata volt a bibliai Jób, aki a legszörnyűségesebb csapások súlya alatt is megőrizte töretlen hitét. Ha a szép szavak nem segítettek, a doktor úr válogatás nélkül beöntést rendelt el. Végül már odáig fajult a helyzet, hogy amikor az öregek meglátták az orvos fehér köpenyét a folyosón, rémülten menekültek, és inkább a nyelvüket harapták volna el, minthogy egy bíráló szót merjenek kiejteni a szájukon.

– Elfogyott a kekszem is – kezdte újból Szabó néni.

– Már megint kezdí? – nézett rá görbén a nővér. – Na jó, nem bánom, ha annyira akarja, hozok magának fél kilót. Itt a pénze?

– Pár fillér van nálam, nővérke. Tényleg hozna? Az Úr áldja meg a jóságáért!

A nővér térült-fordult és egy barna zacskóval a kezében már vissza is érkezett.

– Itt a keksze, Szabó néni. Háromszázötven forintot kapok.

– Hogy...? Mennyit? – Az öregasszonynak elsötétült a tekintete. – Elment az esze, nővérke! Hiszen ez még negyed kiló sincs! Odakint ez nem kerül többbe, mint ötven-hatvan forint, de már akkor is sokat mondtam. Mutassa... Hát persze, a legolcsóbb háztartási keksz. Azért ennyire ne nézzenek bolondnak, csak mert öreg vagyok! Nézzék!... – mutatta körbe háborogva. – Ezért néhány darab vacak kekszéért majdnem egy egész napi nyugdíjamat akarják kicsalni tőlem. Hát tisztesség ez? Nem ezt ígérte az Első Gyermeke, amikor letettük a fogadalmat és a hűségesküt. Én bolond, még a kezét is megcsókoltam. Hol van ilyenkor a híres prófétájuk, a Veronika nővér? Erről bezegg nem beszél neki az angyal, mi?

A folyosón valamiféle egyetértő morgás hullámzott végig, de hangosan senki sem mert szólni, féltek, hogy a nővér rajtuk áll bosszút, ami gyakran megesett.

A folyosó üvegajtójánál, kívülről, egy tömzsi árnyék bukkant fel, s mintha hallgatózott volna: fülét szorosán az ajtó üvegéhez tapasztotta, s valamit tartott a kezében. Ha fel is tűnt valamelyiküknek, szólni senki nem szólt. Mi közük hozzá, gondolhatták. A nővér nem láthatta, háttal állt az ajtónak és dühösen rivallt Szabó nénire

– Adja vissza! – parancsolta fenyegetően.

– Nem adom! – toppantott harciasan a kis öregasszony. – Meg fogom mutatni Kürtössy főtestvérnek. Ők lesznek a tanúim – mutatott körbe.

A nővér ráncigálni kezdte a csomagot, de Szabó nénit, akármilyen vén is volt, nem olyan fából faragták, hogy egykönnyen elbánjanak vele. Magához szorította a kekszet és sikongatva ide-oda forgolódott vele, a nővér hiába próbálta kiragadni a kezéből. Végül addig-addig tépték, huzigálták a gyöngye papírzacskót, hogy kettérepedt és a negyed kiló keksz szanaszét gurult a kövezeten.

Az öregek egy csapásra megélénkültek.

Ahányan voltak – még a bottal járók is – rávetették magukat a szétszóródott csemegére és tülekedve, egymás hegyén-hátán, a többieket taszigálva, taposva, kapdosták fel, és fuldokolva tömték magukba a zsákmányt. Iszonyatos látvány volt a kiéhezett, csonttá aszott emberek marakodása, amint önmagukat sem kímélve, kétségbeesetten harcoltak a falatnyi ennivalóért. Egy féllábú aggastyán a mankójával hadonászott, hogy elúzza maga mellől a vetélytársakat, de ez sem számított: hátulról feldöntötték és a teste alól kaparták ki az összetört darabokat.

A nővér le-föl rohangálva magánkívül üvöltözött:

– Hé, jöjjön már valaki segíteni, a rohadt istenit ezeknek a megkerült vén, hülye állatoknak, mert szétrugdosom a fejüket! – de csak a bejárati ajtó nyílt ki és az ajtóban ott állt K. Soós Gyula újságíró.

Az ajtó nyitott részén át mindent látott és minden szót rögzített: egy aprócska magnetofon az egész jelenet alatt végig be volt kapcsolva.

Villámgyorsan csattogtatta a fényképezőgépét, s mire a kétségbeesett nővér rávethette volna magát, már legalább tucatnyi felvételt csinált róla és a kövezeten fetrengő, egymásba gabalyodott, mohón zabáló öregekről és a folyosóról.

– Köszönöm, ennyi elég is! – vigyorgott elégedetten, s már ott se volt.

Behallatszott, amint visító kerekekkel, padlóig nyomva a gázpedált, elhúzott az autójával.

24. FEJEZET

– Nos, mit szól hozzá? Maga szerint hol készültek ezek a képek? – kérdezte titokzatosan somolyogva K. Soós, miután Dénes végignézte a fekete-fehér fotókat. Vera még nem érkezett meg, de minden percben várhatták, hogy befut a kis presszóba, ahol nem először találkoztak.

A fiatalember a fejét rázta.

– Fogalmam sincs. Börtönben? Nem, ahhoz túl idősök. Valamiféle koncentrációs táborban? Talán... Kik ezek a szerencsétlenek? El sem tudom képzelni. Tessék, szabad a gazda.

– Találgasson tovább. Nem bánja meg, ígérem.

– Na jó, ha mindenáron ragaszkodik hozzá. Szerintem ezek a felvételek... mondjuk éhezõ internáltakat ábrázolnak a recski haláltáborból, csak ügyesen retusálták a felvételeket.

– Hideg, hideg!! Annyit segíték, hogy nem az, amire gondol, bár nincs sok különbség.

– Akkor... hm. Feladom. Sejtlemem sincs, kikről lehet szó. Zavaró, hogy a fotó olyan éles, mintha tegnap készült volna és nem évtizedekkel ezelőtt.

– Kezd közel járni az igazsághoz, fiacskám. De várjunk csak, úgy látom, megérkezett Verácska.

A lány arca piros volt a sietségtől és az idegességtől. Kezei remegtek, amint belekortyolt Dénes kólijába. Nagyokat fújtatott, aztán elővette a zsebkendőjét és megtörölte a szeméit, melyek még mindig vörösek voltak a sírástól. Dénes aggódva figyelte.

– Elnézést kérek, hogy késtem – mondta a lány zaklatottan. – Kürtössyék feltartóztattak az irodában.

– Többes számot használt – hajolt előre figyelmesen K. Soós. – Ki volt a másik?

– Nem tudom. Egy beképzelt, pökhendi, utálatos alak, úgy vettem észre, hogy jó barátok. Kürtössy azt sem tudta, hogyan hajbókoljon neki. Azt az utasítást kaptam, vegyek magamnak új ruhákat, öltözzek fel rendesen, mert a közeljövőben – igen, pontosan ezt a szót használták: a közeljövőben – külföldi vendégek lesznek az istentiszteleten és nekem látomásom kell, hogy legyen a jelenlétükben, különben le is út, fel is út. A pénzt a ruhára az idegen férfi adta. S ez még semmi...

A két férfi hökkenten összenézett, aztán K. Soós nagyot kacagott.

– Most mit nevet? – sértődött meg Vera. – Azt hiszi, hogy ez olyan vicces?

– Igen, kedves hölgyem, azt hiszem – felelte rendíthetetlen nyugalommal K. Soós. – Reményeim szerint hamarosan maga is ugyanezt fogja gondolni. No de azzal fejezte be, hogy „ez még semmi”. Mi van még? Kérem, mondja el pontosan, ha elég erőt érez rá, lehetőleg szó szerint. Minden érdekel, az arckifejezésük, a szemük villanása is. Majd megértik, miért olyan fontos ez.

Időközben Dénes intésére a pincér kávét és hideg kólát hozott a lánynak. Vera gyors mozdulatokkal cukrot kevert a kávéjába, majd mohón felhajtotta, aztán a kóláért nyúlt, kortyolt keveset, és nehéz sóhajjal belekezdett.

A férfiak figyelmesen hallgatták, K. Soós gyorsírással jegyezte a lány szavait. Amikor az elrendelt csodatételekhez érték, Dénes felszisszent és öklével a levegőbe csapott – Megölöm azt a csibészt, a két kezemmel fojtom meg, esküszöm! – fogadkozott őrjöngve.

K. Soós mosolyogva csillapította.

– Nyugalom, cimborá, nyugalom és csigavér, megölni azért talán mégse kéne! Csak semmi heveskedés! Mindennek eljön az ideje. Van még valami, Vera?

– Nem, úgy vélem, mindent elmondtam – sóhajtott a lány fáradtan.

– Jó – bólintott az újságíró. – Akkor most nézze meg maga is ezeket a fényképeket. Véleménye szerint hol készültek? Jól vizsgáljon meg minden részletet, a legapróbbat is.

Vera kezébe vette a fotókat, de nagyjából ugyanarra az eredményre jutott, mint Dénes.

– Hogy hol készült? Talán egy hajléktalanok részére berendezett szükségszálláson. Egyszer-kétszer én is megfordultam ilyen helyen. Csak az a furcsa, hogy csupa öregember...

Dénes a homlokára csapott.

– Hogy én mekkora számár vagyok! Hát persze! Néhányszor engem is befogadtak. Azonnal rá kellett volna, hogy jöjjenek. Szégyellem magam. Gratulálok, Vera, jó szemed van.

– Csakhogy sem a szégyenkezés, sem a gratuláció nem jogos, drága, okos gyermekeim – hűtötte le őket K. Soós –, mivelhogy egyikük sem találta el, csupán langyos, langyos, langyos. Tessék, itt ez a nagytó. Nézzék meg, mi van annak a fehérköpenyes nőnek a zsebe fölél írva.

Dénes és Vera összehajoltak, előre-hátra huzigálták a nagytót, hogy minél nagyobb és élesebb képet kapjanak. Egyszer csak a lány felkiáltott:

– Jóságos ég! *Veronika Gyermekei Szeretetotthon!* De hiszen akkor ez... Atyaúristen! Dénes! Te érted ezt?

– Igen, azt hiszem, értem – motyogta halálsápadtan a férfi. – S mi ehhez falaztunk, bár anélkül, hogy sejtettük volna. S ha csak ez az egyetlen lenne! Sikerült kiderítenem, hogy több ilyen intézményféle is működik és van egy olyan, amelyik a kirakat. De hogy ilyen állapotok uralkodjanak ott, arra a legvadabb álmomban sem gondoltam volna. Hogy bukkant ennek a rettenetességnek a nyomára?

– Nevetni fog, öregem, véletlenül, vagy ha stílszerűbb akarok lenni, Veronika anyaga vezérelt hozzájuk – bocsánat, kislány, csak jókedvemben bolondozok, nem akartam megbántani. Vidékre mentem riportot készíteni, és szokásom szerint elbambultam a volánnál, magyarul, eltévedtem. Ahogy ott kanyargok a mellékutcákon, hát egyszer csak mit látok kiírva egy kis táblára: Veronika Gyermekei Szeretetotthon. Hohó, gondoltam, ha idesegített a Szűzanya, ugyebár már csak nem hagyom ki, megnézem magamnak közelebbről is. Természetesen nem akartak beengedni, de azt hazudtam a portásnak, hogy mint afféle jó rokon, pénzt hozok az egyik bentlakónak és nagyon sietek. Adtam neki egy ezrest, mire azonnal kétrét hajolva nyitotta ki előttem a kaput és kérésre nyitva is hagyta. Pokoli mázlim volt, már éppen csöngetni akartam, amikor eget verő veszekedésre lettem figyelmes – tessék, itt a riporter magnóm, később meghallgathatják, de sok örömük nem lesz benne. Megvártam, amíg eljutnak a drámai végkifejlethez, akkor beléptem és villámgyorsan csináltam pár felvételt. A nővér a haját tépte, de én nem vártam meg, amíg a portát értesíti, ugrás be a kocsiba és elhúztam a csíkot. Szóval így történt...

– Ezek a képek és a hangfelvétel perdöntő bizonyítékok. Börtönbe kerülünk? – kérdezte Dénes.

– Jaj, de gyerek maga, fiam. Mit képzelsz, addig én mit csináljak? Ülök a fenekemen és vakarom a hónom alját? Ha maguk nincsenek, ha nem segítenek a leleplezésben, úgy lehet, a közvélemény sosem értesül az igazságról. Ez minden bíróság előtt a javukra írandó. Nem fognak börtönbe kerülni, garantálom, vagy ide a rozsdás bökött. De valami még mindig homályos. Vera, kérem, most nagyon figyeljen rám! Én soha egy pillanatig nem gondoltam magáról, hogy szélhámos. Van akkora tapasztalatom, hogy az ilyesmit kilométerekről megérezem. De azt beláthatja, hogy a maga álomlátása körül valami sehogy sem stimmel. Azt a ruhát valakinek magára kellett adnia. Erőltesse meg az agyát. Mire emlékszik?

– Szerkesztő úr, könyörgök... – fakadt sírva a lány. Többen odasandítottak az asztalukhoz. – Esküszöm a fényességes Szűz Máriára, esküszöm mindenre, ami szent, a saját életemre, a kettőnk boldogságára, hogy... Istenem, most segíts!... Nézzé, valóban álmodtam, ez biztos... Egy fehér ruhás nőalak hajolt fölém, valamit motoszkált rajtam, s mintha beszélt is volna, de azt nem tudom, hogy mit. Amikor a rendőrök felébresztettek, már rajtam volt az a százszor elátkozott menyasszonyi ruha, a fülbevaló, és ott voltak az ujjamon a gyűrűk.

– Fogdosta magát? Ne haragudjon a kérdésemért... Tapogatta? Esetleg szexuálisan...

Vera lángvörös lett.

– Ugyan, hová gondol! Arról szó sincs. Inkább kedves volt... Olyan izé... anyáskodó. Nevetett... Igen! Egészen biztos, hogy nevetett! Szinte még most is hallom, amint mondja: „Na, gyere szépen...”

– Hohó, végre valami konkrétum! – dicsérte meg a lányt K. Soós. – Beszéljen az előző estéről, mielőtt lefeküdt volna aludni.

– Mit mondhatnék még? – nézett segélykérően a lány Dénesre. – Már annyiszor...

– Nagyon bevacsoráztál – emlékeztette a fiú.

– Igen. Erről is már beszéltem többször is, de rendben van, K. Soós úr kedvéért újból elmondom. Nem akarom szépíteni a dolgot. Szóval jött ki a Nimfából az a becsiccsentett társaság... – és a tőle telhető pontossággal újból elmesélte az akkori este történetét. A végén sértődötten hozzátette: – Ne nézzen rám ilyen csodálkozva, szerkesztő úr, azon a héten alig volt étel a számban.

– Nem azon csodálkozom, hogy annyit megbírt enni – nyugtatta megértően K. Soós –, hanem hogy nem halt bele. Kaphatott volna olyan gyomorrontást, mint annak a rendje. Szerintem maga nem is volt igazán öntudatánál. Úgy értem, félig eszméletlenül aludt. Ágyút is sütögethettek volna a feje mellett.

– Amúgy is mélyen alszom... – tűnődött Vera. – Valami megint beugrott...

– Mi? Mi ugrott be? – csapott rá K. Soós. – Gyerünk, gyerünk, akármilyen legyen is az!

– Másnap reggel emlegették, hogy akkor éjjel esküvő volt a Nimfában, de a menyasszony megszökött a vacsoráról... Nem tudom, ez jelent-e valamit?

– Az Isten áldja meg, Veronika! – kiáltott fel a szerkesztő. – És ezt csak most mondja? Miért nem mindjárt a legelején ezzel kezdte? Az a gyanúm, hogy mostanában nem fogok unatkozni. Lehet, hogy megtaláltuk a kulcsot a mennyországhoz? Na, drága Vera, kedves barátom, Dénes, most aztán tényleg imádkozzanak, hogy a szerencse ezúttal se hagyjon el bennünket!

25. FEJEZET

Dénes végzett a befizetéssel s már kifelé tartott a bankból, amikor valaki rászólt:

– Dénes! Abonyi Dénes! Jól látnak szemeim? Valóban te vagy az, Famulus?

Dénes csodálkozva forgolódott és szeme megakadt egy elegáns, jóvágású, magas férfi arcán.

– Sáray Pista! Ez nem lehet igaz! Ezer éve nem láttalak! Hol a csodában kujtorogtál ennyi éven át, hogy sose találkoztunk? Nahát, mennyire örülök!

A két barát lelkesen összeölelkezett.

Már a gimnáziumban is kedvelték egymást, de amikor Füredi megjelent a színen, Sáray eltávolodott tőlük. Dénes sajnálta, hogy azok ketten nem értik meg egymást, de semmit sem tehetett. A maga részéről változatlanul kereste István társaságát, Füredi azonban egyre jobban kisajátította magának. Utoljára István diplomaosztásakor találkoztak – három évvel korábban végzett, Dénes gratulált neki –, azóta szétváltak az útjaik

– Ilyen véletlen csak rózsaszínű leányregényekben fordul elő – nevetett Sáray. – A menyasszonyommal

akartam beszélni, de kiderült, házon kívül van. Ha bent találom, most ott ülnék nála és ismét elkerüljük egymást néhány esztendőre. Sietsz? Gyere, üljünk be egy kávéra, vagy tudod mit, még jobb ötletem van: ugorjunk fel hozzám. Itt lakom öt percre, legalább megnézed a leendő családi fészkünket.

– Szívesen, örömmel – mondta Dénes, aki még mindig nem tért magához a meglepetéstől. – Van időm, nem kell rohannom, meg kíváncsi is vagyok, hogy élsz, mi van veled, mire vitted.

Lassan mentek, közben egymás szavába vágva idézték fel a régi időket, a közösen megélt egyetemi éveket, a nagy csatangolásokat, a kosárlabda meccseket, melyekre sokáig együtt jártak. István igazat mondott: ötpercnyi kényelmes séta után csendes mellékutcában egy nem túl nagy, de mutatós, szépen gondozott, virágos előkert mélyén fekvő földszintes, fehérre vakolt ház előtt álltak meg:

– Itt is vagyunk. Ez a mi kis tündérpalotánk! Jól jegyezd meg: Szamos utca 12. Négy szoba, két embernek bőségesen elég. Majd körbevezetlek. Hátralát is van egy tenyérnyi kertecske, hozzá fedett terasz és természetesen garázs. Azt majd bővíteni kell, hogy mindkettőnk kocsija elférjen benne.

Még mielőtt leültek volna, István végigmotogatta a ház minden helyiségét. Az egész lakásra jellemző volt a praktikusán céltudatos, ízléses, de egyáltalán nem hivalkodó berendezés. Ami Dénesnek legelsőként feltűnt, az a két igen komoly, nagy teljesítményű személyi számítógép volt, amelyek külön-külön szobában voltak elhelyezve. Kérdő tekintetét látva, István megmagyarázta:

– Mind a kettőnknek szüksége van saját gépre, munkaeszköz. Tudod, Angéla, a menyasszonyom, szintén a közgázon végzett, jelenleg abban a bankban főosztályvezető, ahol találkoztunk. Amerikában ismerkedtünk össze, ugyanannál a bankháznál tanultunk, ő ösztöndíjasként, én pedig a saját költségemen. Majd mesélek róla. Érezd itthon magad, Famulus! Mit iszol?

– Hagyd ezt a Famulus megszólítást, kérlek. Rossz emlékeim fűződnek a becenévhez.

– Csak nem Füredi?... Ő ragasztotta rád, ha jól tudom.

– Hát... igen. Ejtsük ezt a témát, jó?

– Bocs, pajtás, nem akartalak megbántani. Akkor lapozzunk. Tehát mit kérsz?

– Köszönöm, csak kávé...

– Na, ne csináld ezt! A találkozásunk öröme egy pohárka konyakot... Kocsival vagy?

– Nem, nincs autóm. Volt, de már nincs.

– Nincs autód? Hogy lehet az? – szaladt ki István száján, de rögtön meg is bánta. – Ne haragudj, ha tapintatlan voltam. Csak szokatlan, hogy a magunk fajta ember képes megenni autót nélkül.

Dénes fülig vörösödött. Istvánnak tökéletesen igaza van – gondolta csüggedten.

– Hosszú történet, inkább hozd a konyakot. De tényleg csak egy pohárkával, mert megérik rajtam és azt nagyon nem szeretném.

– Húha, ilyen szigorú kordában tartanak? Ezek szerint nős vagy. Hát persze...

– Félreértettél, nem vagyok nős, legalább is egyelőre nem, de hasonló cipőben járok, mint te, csak én... de erről majd később. A... ööö... munkahelyemen nem vennék jó néven, ha innák.

István megsejtette, hogy Dénest valami okból ez a téma kínosan érinti, ezért okosabbnak látta nem feszegetni tovább. Kitéltette a konyakot, közben bekapcsolta a kávéfőzőt, amibe be volt készítve a friss kávé. Olyan hévvel tüsténkedett, hogy Dénes mélyen elérzékenyült: rég voltak ilyen kedvesek hozzá!

– Szép a lakásod – muszáj volt valamit mondani, mert úgy érezte, ha hallgat, elbőgi magát.

– Kösz, pajtás, örülök, hogy tetszik! De ez már nem az *én* lakásom, hanem a *mienk*. Együtt lakunk Angélával. Jövő hónapban lesz az esküvőnk. Ezennel ünnepélyesen és tisztelettel meghívlak a pároddal együtt. Nem tűnök ellentmondást! Ha szívóskodsz... – tréfás szigorúsággal megütögette a muszklíját –, remélem, még nem felejtetted el, ki az erősebb kettőnk közül. Tehát? Halljam a választ!

– Megbeszélem Verával...

– Vagyis Verának hívják a zsarnokodat. – István nagyot kacagott a saját viccén. – Mint mondtam, az enyémnek Angéla a neve, vagyis Angyal. Én így szólítom, de ez az én házi privilégiumom.

Dénes egy pillanatra megütődött a néven. Ha úgy vesszük, ő is elmondhatná a menyasszonyáról, hogy *angyal* – csak sajnos egészen más értelemben. Már-már a száján volt, hogy kiböki, de aztán jobbnak vélte nem belebonyolódni, mert félt, hogy a barátja kíváncsibb lesz, mint kéne.

Lefőtt a kávé, István csészéket, kanalakat, cukrot rakott ki az asztalra.

– Szolgálj ki magad, tessék, itt van minden, tejszín, cigaretta, parancsolj – kínálta a vendéget.

Néhány percig egyikük se szólt, csak nézték egymást kíváncsian. Aztán Sáray megjegyezte:

– Lefogytál és a hajad is őszül. Mi mindig kegyetlenül őszinték voltunk egymáshoz. Éppen ezért köntörfalazás nélkül megkérdezem: baj van? Netán nincs állásod? Manapság ez nem ritkaság.

– Ahogy vesszük – motyogta Dénes zavartan. – Tulajdonképpen van is meg nincs is. A szakmámban dolgozom, meg nem is.

– Öregem, ez nekem magas. Hagyjuk a rébuszokat, beszélj világosabban. Ha nem kínos...

– Volt egy jól menő befektetési cégem... Az előbb Füredi Kristófot említetted.

– Furcsa tréfája a gondviselésnek. Képzeld, kis híján a menyasszonyom sógora lett. Ugyanis Füredi öccse, Béla volt Angéla első vőlegénye, aztán... hogy is mondjam... szétment a parti. Szerencsémre!

– Tényleg különös véletlen – lepődött meg Dénes. – Úgy látszik, sorsszerű, hogy mindkettőnk életében szerepelt egy-egy Füredi. Neked pozitívan, nekem negatívan. Szóval az a befektetési cég... – nehezen keresve a szavakat, őszintén elmesélte, mint forgatta ki vagyonából az egykori barát, miként szégyenült meg a saját testvére előtt, hogyan úszott el mindene, hogy legalább a húgáék be tudják fejezni az építkezést. Amikor elérkezett ahhoz a ponthoz, hogy a lakását is el kellett adnia és az utcára került, a hangja megbicsaklott. István megértően félrefordult.

– Most afféle egyházszolga vagyok, kosztért és szállásért, s időnként némi zsebpénzt kapok. Ezért mondtam, hogy mi is boldogan összeházasodnánk Verával, de mire? Hová menjünk? Aluljáróba? A híd alá? Sose hittem volna, hogy ide jutok. Ne haragudj, hogy a gondjaimmal terhellek. Te erősködtél, hogy beszéljek magamról. Hát tessék, ez van. Ez lett a nagy álmokból: szemétkuka és hajléktalanság.

István nem szólt semmit, de látható volt, hogy nehezen emészti meg a hallottakat. Kérdés nélkül öntött még egy konyakot, Dénes nem tiltakozott.

– És Vera? Akarsz beszélni róla? Ő kicsoda, hol végzett? Vagy ő is munkanélküli?

– Vera árva lány...

– Angéla is. A nagymamája nevelte öt éves kora óta – vetette közbe István. – Bocsánat, folytatd!

– Igen... Csak tudod van egy alapvető különbség. Verának még nagymama se jutott. Állami nevelőintézetben nőtt fel, soha életében nem ismerte a családját. Nyolc általánosa van és egy női szabó szakmája. Látom, meg vagy botránkozva.

– Dehogyan vagyok! Úgy ismersz? – tiltakozott István. – Mit számít az, hogy valaki hol töltötte a gyerekkorát? Nem az ő hibája, hogy világra jött és a szülei eldobták maguktól. Meggyőződésem, nem csupán a hasonló körülmények okán szerettél bele, hanem mert valamiképpen kiérdemelte.

– Így igaz – bólintott hálásan Dénes. – Vera értékes ember, akit a környezete soha nem tudott megtömi. Egyszerű, tiszta lelkű, jóra való, becsületos lány. Nem szép, nem is csúnya, olyan, mint a legtöbb nő, de nekem a legkedvesebb. Egyébként eltaláltad, ő is munkanélküli és ugyanott él, ahol én. Így jöttünk össze, egymásra voltunk utalva. Ezek után nem csodálkozhat az, ha kishitű vagyok a jövőnket illetően.

S még azt kérdezed, miért nincs autóm? Pedig nagy szükség volna rá: lenne hol aludnunk, ha a mostani helyünkről kirúgnak bennünket, ami korántsem lehetetlen, ahogy a dolgok állnak!

– Ne haragudj, nem akartam sebeket felszakítani – mondta fakó hangon Sáray. Nagyon megdöbbenette a barátjából áradó elkeseredés. Hová lett a régi életvidám, lendületes Abonyi Dénes?

– Sebjaj, nem a te hibád, hogy így alakult – kortyolt az italából Dénes. – Most te következel.

– Rendben van. Tudom, hogy számárság, de szinte restelkedem, hogy veled ellentétben én csupa jóról számolhatok be, bár nálam is szomorúan indult. Szegény jó szüleim, akiket még te is ismertél, meghaltak. Apámat szívinfarktus vitte el, anyámat meg röviddel a temetés után a magány. Olyan egyedül maradtam Sáray famíliából, mint a kisujjam, így minden rám maradt, az emeletes családi ház az óriási telekkel Szolnok belvárosában, Tószegen egy hatalmas tanya, kilencszáz négyszögöl kiváló szőlő és gyümölcsös, a hozzávaló gépek, traktor, a teljes pincészet, meg amit még el tudsz képzelni. Mindent eladtam, mivel én, apám legnagyobb szívfájdalmára, sosem vonzódtam a mezőgazdasághoz. A befolyt pénzből megvásároltam ezt a házacskát, egy részéből kimentem Amerikába tanulni, a többit részvényekbe fektettem, ami várakozáson felül beütött. Már korábban is terveztem, de most Angélával véglegesen elhatároztuk, hogy közösen alakítunk egy bróker céget. Amerikában sok csalafintaságra megtanítottak bennünket, remélem, hogy sikerünk lesz. Angéla ösztöndíját visszafizetjük és belevágunk.

– Szívből gratulálok! Legalább nektek sikerüljön, ha már én ilyen bolond voltam. De csak egyszer kilábaljak! Megmutatom én ennek a betyár világnak, hogy... Á, hagyjuk, fölösleges álmodozni.

– De nem, ellenkezőleg, ne hagyjuk! – villanyozódott fel István. – Figyelj rám, te szájhős. Fantasztikus ötletem támadt. Természetesen meg kell beszélnem Angélával, de ismervé őt, tudom, hogy nem fogja ellenezni. Szóval arra gondoltam, beállhatnál hozzánk dolgozni. Ketten úgyse győznénk a munkát. Valamit majd Verádnak is kitalálunk. Ígérem, nem leszek kegyetlen főnököd, ritkán foglak verni.

Dénesnek kikerekedett a szeme, s csak nagy sokára volt képes megszólalni.

– Ezt... ezt komolyan mondd? – kérdezte rekedten az izgalomtól.

– A létező legkomolyabban! Sőt, mondok többet is: még azt sem tartom kizártnak, hogy a lakásproblémáokra is tudunk megoldást.

– Istenem, ha ez sikerülne... – hebegte Dénes és tenyerébe hajtotta az arcát, mintha imádkozna.

– Ugorjatok el ma este Verával...

– Sajnos, esténként sosem érünk rá. Tudod, a templom...

– Ja, persze, neked harangoznod kell – Dénes elengedte füle mellett a tréfát. – És holnap? Angéla egész nap szabad és én is. Gyertek ebédre és délután mindent részletesen megtárgyalunk.

– Mint mondtam, Vera egyszerű lány, nincs társasághoz szokva, könnyen megtörténhet, hogy a menyasszonyod rossz néven veszi, hogy...

– Ne marhaskodj, öregem, egy szót se erről. Látszik, hogy nem ismered Angyalt. Ha ismernéd, nem tételeznél fel ilyen hülyeséget róla. Vera olyan, amilyen. Hozzád tartozik és ez számunkra elegendő garancia. Majd belejön az értelmiségi szokásokba. Tehát akkor holnap? Kezet rá!

– Huh! – sóhajtott nagyot Dénes. – Kezet rá, pajtás! Rajtam ne múljék! A többi a jó Isten dolga.

– Van egy székely mondás – mondta búcsúzóul István. – Ne segíts, Isten, csak csodálkozz! Nos, mi is elmondhatjuk majd, ha beindult az üzlet. De azért egy kis segítséget se utasítunk vissza, ha a Magasságos mindenáron ragaszkodik hozzá.

26. FEJEZET

– Úgy félek! – mondta Vera, amikor megálltak a Szamos utcai ház előtt. – Mit fognak szólni hozzám? Én nem illek közétek, csak szégyent hozok rád.

– Ne aggódj, szívem – nyugtatta Dénes a lányt –, semmi okod rá, nem lesz semmi baj. Sáray Pista nagyon rendes srác. Jó lelkű, becsületes fiú, nem nagyképű és valószínűtlen, hogy a választottja más lenne. Te csak legyél olyan, amilyen vagy, ne akarj többnek, különbnek látszani. Hidd el, nem lesz rá szükség. Hozzám tartozol és ez nekik a legjobb ajánlólevél, ezt mondta István is.

– Nem is tőle tartok, hanem a barátnőjétől, Angélatól. A nők kegyetlenebbek tudnak lenni egymáshoz. Ha elkezd gúnyolódni vagy lekezelni, én felállok és...

– Lehetetlenség, majd meglátod. Amennyire István szavaiból kivehettem, Angéla kedves, intelligens lány, dolgozó nő, egyáltalán nem afféle felfuvalkodott divatmajom. Az Angéla név különben is „angyal” jelent és neked már van tapasztalatod az angyalokkal. Csak tréfáltam, ne haragudj. Erről jut eszembe... Istvánnak én csupán annyit mondtam, hogy egy templomnál dolgozunk, de a Veronika Gyermekeiről nem szóltam. Azt hiszem, okosabb, ha egyelőre te se beszélsz róla.

– Nagyon helyes – mondta Vera. – Egyéb se hiányzik, hogy még ez is kiderüljön rólunk.

Becsöngettek. István nyitott ajtót és miután bemutatkozott, mosolyogva fogott kezét a lánnyal.

– Szóval te vagy az a veszedelmes Vera, akinek sikerült elcsavarnia az én lökött barátom konok fejét. Gratulálok, nem kis harci teljesítmény. Pardon, elnézést kérek a tegezésért, de Dénes jövőbelijével nem vagyok hajlandó magázódni. Oké? Megegyeztünk? – és egy cuppanós puszit nyomott a lány izgalomtól forró arcára. – Gyertek, Dénes, te már tudod a járást, menj előre és rohand le Angélat, aki alig várja, hogy a nyakadba boruljon. De nehogy túlzásba vidd, mert letöröm a derekad! – ezek után ő ölelte át Vera vállát, úgy vonultak be a házba.

Angéla a nappali szoba előtt várta őket. Nagyon csinosan nézett ki: fehér overall-ruhában volt, amiben remekül érvényesült sportos alakjának szoborszerűsége. Ő sem sokat teketóriázott, azonnal *Szervusztok!*-kal és baráti csókkal fogadta a vendégeket. A kedves fogadtatás nyomán Vera lámpaláza nagymértékben feloldódott.

– Már olyan kíváncsi voltam rátok, István egészen oda volt a lelkesedéstől, amikor rólad mesélt – mondta Dénesnek, de Veráról sem feledkezett meg: – Ezt a klassz kis ruhát úgylis leirigylem rólad! Csücsüljetek le, rögtön hozom a kávé. István, te addig tölts valami innivalót.

– Én nem kérek alkoholt – szabadkozott Vera. – Könnyen a fejemnek szalad, rosszul leszek tőle.

– Jó, akkor te kólát kapsz – egyezett bele István. – De remélem, nekünk, öreg részegeseknek megengeded, hogy a találkozás öröme a sárga földig leigyuk magunkat egy pohárka konyak erejéig.

– Hát persze! – nevetett Vera. Egyre otthonosabban érezte magát. Dénesnek igaza van, aranyos emberek ezek a Sárayék, s már Angéla sem tűnt olyan félelmetesnek, ahogyan képzelte. Vera még soha életében nem volt ilyen szeretetet sugárzó, meghitt otthonban – a lakás még a Kürtössy rezidencia hűvös méltóságánál is jobb benyomást tett rá –, és értelmiségi társaságban sem forgolódott idáig. Elhatározta, igyekszik minél ritkábban megszólalni, nehogy valami butaságot mondjon és kényelmetlen helyzetbe hozza Dénest. Mégsem így történt.

Szeme önkéntelenül megakadt egy folyópartot ábrázoló akvarellen, azt bámulta lenyűgözve.

– Hm, jó ízlésed van – bókolott István –, egyből kiszúrtad a legkedvesebb képemet, a büszkeségemet. Amit nézel, az egy eredeti Osváth. Majd körülmegyünk, ezen kívül még három képem van tőle.

– Csodálatos, elragadóan szép – áradozott Vera. – Micsoda pazar színek! Különösen az ragadott meg, hogy bár egyetlen alak sincs rajta és mégis tele van az ott élő emberek jeleivel. A halászháló, a partra húzott csónak mellett a kibontott hátizsákok, a félig leégett tábornút... az a két kulacs. Mintha a szereplők udvariasan félrevonultak volna, amíg a művész megörökíti a pillanatot. Gyönyörű!

– Hé, hé, azt nem mondtad, öregem, hogy a menyasszonyod művészettudós! Vera, most nagyon belepattad magad a szívembe, mert pontosan én is ezeket a motívumokat szeretem Ostváthnál. Az ember láthatatlan, de a jelenléte minden képén érzékelhető. Honnan ez a kitűnő érzéked? Netán te is festesz?

– Ó, nem, szó sincs róla – hártotta el a dicséretet szerényen Vera. – Az intézetben, ahol éltem, működött egy szakkör. Szerettem rajzolgatni, mázolgatni, imádtam beszívni a festék illatát. Jól el lehetett töprengeni a vászon előtt. Ennyi és nem több. Nehogy túlértékelj. Osváth Miklóst személyesen ismertem, néhányszor kilátogatott hozzánk tanítani

– Itt a finom forró kávé – érkezett vissza Angéla. – Olyan érzésem van, mintha már találkoztunk volna – mondta Verára pillantva, miközben teletöltötte a csészéket. – Te nem így találsz?

– A csoda tudja... – méltó Vera és különös borzongás futott át a testén. – Amikor megláttalak, nekem is az volt első gondolatom, hogy már beszéltünk egymással. Pedig, bármily hihetetlen, még soha sem léptem át egyetlen bank küszöbét se, azt sem tudom, hogy néz ki belülről.

– Éppenséggel összefuthattunk máshol is. No, mindegy! Hol a konyakom? Mire iszunk, fiúk?

– A találkozásunkra! – jelentette ki István. – De hagyjatok egy keveset a pohárban, mert a másik felével másra koccintunk. Hogy mire, azt egyelőre nem árulom el. Hát akkor... Isten, Isten!

– Ez ám a konyak! – csettintett Dénes. – Zsugori pacák vagy, Sáray. A múltkor bezzeg nem ezzel kínáltál, eldugtad előlem.

– Így igaz – ismerte el István. – Ezt az üveg öt csillagos Napóleont voltaképpen a második koccintás tiszteletére bontottam fel. Tehát: emelem poharam az AIVD Bt. jövőjére és sikerére! Fenékgig!

– Éljen, éljen!! – kurjantotta a társaság egyszerre. Mindenki megitta az italát.

Dénes megkérdezte:

– Akkor most ugye eláruljátok, mi a szösz az a... hogy is mondtad...?

István és Angéla összenéztek, a lány beleegyezően bólintott, mire István felállt, ünnepélyes pózba vágva magát, és szónoklatba kezdett:

– Hölgyeim és uraim, igen tisztelt közgyűlés, engedjék meg, hogy szeretettel üdvözljem szerény hajlékunkban az AIVD betéti társaság nagyra becsült vezérkarát...

Dénesék zavartan fordultak az ajtó irányába, onnan várva a belépőket.

– Bocsánat, nem tudtuk, hogy további vendégeket is meghívattok...

– Pofa be – folytatta István ugyanazon a hangon –, a közönségnek egyelőre nem adtam szót. Figyelmeztetem a rendbontókat, hogy fegyelmezetlen viselkedés fennforgása esetén kivezettem őket a teremből. Nna!... Hol is tartottam... Igen... tehát a vezérkart. Hadd mutassam be a díszes társaságot: ítéletvégrehajtó-nagyfőnök Sáray István úrrr, minimum három ropogós r-rel. Főkönyvelő és egyben házi pénzügyminiszter: Edelenyi Angéla, leendő Sáray Istvánné önagysága. Marketing igazgató, egyben cégünk elrettentő reklámja: Abonyi Dénes, minden idők leggyámoltalanabb közzgazdásza, aki keservesen jutott el odáig, hogy a nevét egy kézzel alá tudja írni. Sajtófelelős és ügyfélfogadó: Varga Vera, majdani Abonyi Dénesné. Ha megerőltetitek a kis agyacskákatok és összeadjátok a keresztnevek kezdőbetűit, kijön az A-I-V-D. A hölgyek neve minden esetben elsőbbséget élvez. Na, mi van, miért nem tapsoltok?

– Miféle idétlen vicc ez? – kérdezte megdöbbenve Dénes.

– Ez nem vicc – válaszolta vőlegénye helyett is Angéla. – István arról szavalt a maga bolondos módján, mert egyébként velem együtt halálos komolyan gondolta, hogy szeretnénk az imént hallott felállásban megalakítani a cégünket. Mi négyen, vagyis ti és mi.

Vera szóhoz sem tudott jutni. Dénes arca kigyulladt, aztán szürkére sápadt. Megfogta Vera kezét és visszafojtott indulattal mondta:

– Ha rajtunk és a helyzetünkön akartok szórakozni, hát csak tessék, csináljátok, de mi ehhez nem vagyunk hajlandók asszisztálni. Nagyon sajnálom, hogy így alakult, mi őszintén és tiszta szívből...

– Hallgass már, te érzékeny ló! – kiáltott rá István. – Nem veszed észre, hogy sületlenségeket beszélsz? Értsd meg végre, hogy Angéla és én valóban úgy döntöttünk, hogy ha ti is akarjátok, beveszünk benneteket a cégünkbe. Hát nem te meséled, milyen slamasztikában vagytok, hogy a pusztá ennivalótokért gürcöltök, s még lakásotok sincs? Csupán annyi történt, hogy elmondtam Angélának, és ezt sütöttük ki. Na, mit kell ezen annyit lelkizni? Érted már, fafejű barátom? Munkát ajánlunk mindkettőtöknek.

Dénes egyik arcról a másikra meredt, hátha rosszul hall. Vera keze reszketett az övében és látta, hogy a lány szeméből lassan szivárogni kezd a könny. Amikor nagy nehezen megszólalt, ő is közel állt ahhoz, hogy elpityeredjen.

– Gyerekek, ez... ez egyszerűen... hihetetlen... Ez túl szép, hogy igaz legyen! Én... nem is tudom...

– Ne nyögdécselj itt nekem! Fegyelmivel akarsz kezdeni? Megkaphatod! Mondd ki kerek-perc: vállaljátok-e a közös melót, igen vagy nem?

– Hát persze, hogy igen! Hogy lehet ilyen hülyeséget kérdezni?

– Dénesnek ez az állás nagyon kapóra jönne – szólalt meg vérszegény hangon Vera. – Én a világért sem akarok az útjába állni.

– Ezzel meg mit akarsz mondani? – nézett rá Angéla értetlenül. – Nem bízol önmagadban?

– Hogy bíznék! – sírta el magát Vera. – Ti nem tudjátok, hogy én ki vagyok.

– Szerintem egy olyan lány, akivel a sors mostoháiban bánt, mint legtöbbünkkel. De ez nem jelenti azt, hogy ne tudnád megtanulni, amit tudnod kell. Majd segítünk. Ne félj, egy-kettőre bejössz. Ha sejtened, hány ember dolgozik a pénzszakmában, akinek gőze sincs arról, amit nap, mint nap csinál!

– Nyolc általánosom van...

– Igen, tudom, István mondta. Majd estin leérettségizel. Addig is elvégezheted a cég költségén egy alapfokú számítógépes tanfolyamot. Nem te leszel ott az egyetlen, aki nulláról indul. És megismétlem, itt leszünk melletted mind a hárman, segítünk a tanulásban. Minden rajtad, a te akaraterődön múlik.

– Van más probléma is – szólt közbe csöndesen Dénes. – Nézzétek, gyerekek, játszunk őszintét. Nekünk nincs pénzünk. Pontosabban Verának talán van, de nem biztos, hogy hozzájuthat. Nem szeretnék most erről bővebben magyarázkodni.

– Ez legyen a legkisebb baj – vigasztalta István. – Az induláskor a Bt. átmenetileg a kettőnk nevére futtat, Angéláén és az enyémen – az imént javasolt elnevezés ettől függetlenül bejegyeztethető –, nektek, mint kültagoknak, nem kötelező készpénzzel beszállni. Ami azt illeti, nincs is rá szükség. Nekünk, hála Istennek, van elegendő tőkénk az induláshoz.

– Félek... Nem merem elhinni... – nyögte Dénes. – Istenem, ha újra dolgozhatnék...!

– Pedig ez még nem minden – mosolygott Angéla. – István arról is beszélt, hogy nincs hol laknotok.

– Ha lesz rendes keresetünk, vehetünk ki albérletet valahol...

– Hát persze, és simán rámegy az egyikőtök keresete. Nekem jobb ajánlatom van. A nagymamám egymagában él egy négy szobás nagy házban, ott, ahol én felnőttem. Tudom, mennyit retteg szegénykém,

fél az egyedüllétől, pláne, hogy most én is végleg elköltöztem. Szerette volna, ha ott lakunk nála, de mi ragaszkodtunk a saját külön otthonunkhoz. Természetesen minden nap meglátogatjuk, vagy ő jön ide, de mégis megnyugtatóbb lenne, ha van valaki körülötte, akivel néha-néha elbeszélgethet. Nem volna vele sok bajtok, aranyos, jó természetű kis öregasszony, csak kicsit vallásos. Őszintén szólva, vallásosabb, mint szeretném, de ez benneteket ne zavarjon. Csöndesen elimádkozgat magában, idegenek nemigen járnak hozzá, barátnői nincsenek. Négy nagy szoba van, kényelmesen elférnétek, s tudom, hogy a nagyfi volna a legboldogabb, agyondédelgetne benneteket.

– Természetesen megfizetnék...

– Nem így képezem. Arra gondoltam, hogy némi próbaidő után köthetnétek vele egy eltartási szerződést, nekem semmi kifogásom ellene. No de erről még ráérünk tárgyalni. Holnap első dolgom lesz, hogy beszéljek Nagyival és meggyőződéseim, ha én kérem, nem fog ellenkezni.

– Csoda történik velünk? – nézett körbe Dénes ámuldozva. Vera összerezsent és lehajtotta a fejét. A férfi nem vette észre, tovább áradozott. – Ha belegondolok, hogy fél órája még reményünk sem lehetett, hogy valaha is sikerül visszakapaszkodni a normális életbe, most meg egyszeriben állás, lakás, barátság... Szűzanyám, hogy köszönjem meg Neked? – kiáltott fel rajongva.

– Jaj, ne kezd már te is! – fogta be a fülét Angéla. – Elegem volt az örökös fohászkodásból a Nagyinál. Inkább mondd azt, hogy Isten neki, fakereszt, vagy mondd azt, hogy... tudod mit, mondd amit akarsz, de a Szűz Máriát lehetőleg hagyjuk ki a játékból.

Sem Angélának, sem Istvánnak nem tűnt fel, hogy Vera a füle hegyéig elpirul. Dénes látta, de nem mert megszólalni, félt, hogy a lányból minden kibukik, azt pedig nagyon nem szerette volna. Most még nem. Biztatóan megpaskolta a kezét és egy gyors csókot lehelt az arcára.

– Mikor kellene kezdenünk? – kérdezte, csak hogy más irányba terelje a beszélgetés vonalát.

– Emlékeztetlek – válaszolta István – , hogy jövő hónap elején lesz az esküvőnk. Két hét nászútra megyünk a Mátrába – igen, jól értetted, elégünk van a külföldről –, utána teljes gőzzel belevágunk. Remélem, addigra a Cégbíróság visszaigazolja a bejegyzésünket. Egy ügyvéd barátom intézi az ügyet, majd megismeritek. Becsületes srác, kölyökkorunkban együtt huzigáltuk a kiscsajok haját. Ugye, nem felejtettétek el, hogy hivatalosak vagytok az esküvőnkre?

– Ott leszünk! Így van, Vera? – mondta Dénes és valami furcsa keménység ült ki az arcára.

– Igen – felelte alig hallhatóan a lány. – Történjen akármi is, mi ott leszünk.

– De különöseket vagytok – csóválta a fejét István. – Ezt most úgy mondtátok, mintha egy életre szóló fogadalmat tettetek volna.

– Nem sokat tévedtél – válaszolta Dénes.

Amikor kiléptek az utcára, a két fiatal összelelkezett és sokáig álltak egyhelyben, sírva, némán. Aztán lassan, egymás kezét fogva, gyalog indultak tovább. Egyikük sem szólt, csak a tekintetük kapcsolódott össze reménykedően, bizakodva.

Sárayék az ablakból figyelték őket, amíg el nem fordultak az első utcán.

– Szörnyű dolgok történhettek ezzel a két emberrel. Isten a tudója, mikor fognak kigyógyulni a sebektől – mondta a férfi tűnődve a menyasszonyának. – De majd segítünk nekik.

Angéla nem válaszolt, csak a fejével intett elgondolkozva. Egyre jobban felerősödött benne a bizonyosság, hogy nem először találkozik Verával, s hogy az első találkozásuk nem volt kellemes.

De hol? Mikor? Előbb-utóbb ki fogja deríteni – határozta el szilárdan.

HORTI ZOLTÁN

Halál

Süvölt a csend, se fent se lent,
Mélyben tátongó magasságok,
Érdemtelen kapott mennyországok.
Alagút fénye, zuhanás égbe,
a semmi létbe, a reménységbe,
Isten áldott tenyerébe, az ÖRÖKKÉBE!

HÖRÖMPŐ GERGELY

Gyertyaláng

Nagyapa hallgatta a rádiót,
Asztmás, vén készülék recsegett,
de megértettük mit beszélnek
a hírekben az emberek.
Öreg rádió átélte már
valaha a nagy árvizet,
pedig ellepték őt derékig
iszapok, mocskok, szemetek.
Történelmünk is sok-sok árvíz
-de mindig jönnek jobb napok.
A gyertya lángja, mint egy tündér,
táncolgatott és lobogott.

Karácsonykor, ha este énekeltünk,
kint vastagon terült a hó,
mikor átérettük azt, hogy
nem elmúló, ami jó,
mikor apánk a gyertyát meggyújtotta,
együtt volt a kis rokonság,
angyali szárnyuhogással
leszállt közénk a boldogság.
Megáll az idők teljessége
-felejtünk múltat, holnapot...
A gyertya lángja, mint egy tündér,
táncolgatott és lobogott.

Diósjenőn, tavaszi reggel
elmélkedtem az irodában,
gyertyát gyújtottam kora reggel
a papírszagú félhomályban.
Aztán valahogy úgy maradt.
Mikor a templomból bejöttem,
ott égett az íróasztalon,
a déli verőfényben.
Égett a láng itt, mint ott a lélek,
emlékek milliója elfogott...
A gyertya lángja, mint egy tündér,
táncolgatott és lobogott.

H. TÚRI KLÁRA

Terápiás napló III.

Márc.1.

Hihetetlenül könnyű ébredés reggel: ez szinte nem is én vagyok! (De) szerencsére az sem, kinek a Postabank botránya miatt fájhat ma feje...: 15 milliárdot vettek ki – egy nap alatt... a betétesek. Egyebek is csak tovább mocsarasítják a médiát: Bős-Nagymaros maszatolgat megintcsak híreivel. s únos-untalan ezt teszi (...semmivel sem kevésbé elviselhetetlen ez, mintha unatkozna az ember.) Hogy ma Magyarországon...értelmiségiként élni krisztusi sors? – jól alátámaszthatja az az itáliai Gramsci és Toiglatti-vezette (– kommunistából nacionalistává vedlett) ...két pártról kommentált értesülés is, hogy...e pártok élén mindig is értelmiségiek álltak (: ti. hogy nekik lehetséges volt...az, ami nálunk elképzelhetetlennek tűnhet manapság! – Mert...nálunk...vagy vállalja valaki valószínű meghurcoltatását, vagy lemondhat értelmiségi mivoltáról. – mielőtt egy elbutulással, ill. korrumpálódással járó szomorú folyamat szomorú áldozatává kellene változnia...Kegyenc-sors helyett, Isten kegyeltjének lenni...?— értelmiségi sorsfordulat lehetne azonban ez is!)

Márc.2.

Amit ma – elejétől a végéig – a Vasárnapi Újság, mint...figyelemreméltó (ámde csupa negatív) hírt újságolt (: A Világbank besorolása szerint (pl.): M. O. eltartó képessége 6-7 millió fő (s gondolom, a maradék 4 milliárdnak irány az ég ..., bárányfelhőt terelni!) Bulgária élelmiszersegélyt kapott tőlünk (s...módot talál majd velünk szembeni államadósságai rendezésére) Ma lemondott az albán kormány; Bukarestben paraszttüntetés (...volt: 100 évvel ezelőtt, s erről...s az ítélet nélküli megtorlásokról is emlékeznek) – A Postabank-botrány nyomán: valóságos kormányválság fenyeget: itthon – (S) egy megvalósulatlan álom (a sok közül:) Kodály Zoltánnak, halála előtt még...cigánybentlakásos iskolaalapító-tervei voltak. (Igaza is volt! Ahelyett, hogy süllyedünk le hozzájuk: őket kellene felemelni, ma is!) S új hír – mint politikai joli joker: megjelent Romániában...Mihály király,(és) kinyitott a Postabank...—

De már mindezek okán...ideje jött lecihelődnöm a Tópartra – ! Tiszta örület volt ez a reggel.

Zavart lelkem görcseit oldani – egy nem-épp felhőtlen testvér-viszonyt kibeszélni...tértem be a gyóntatószékbe aztán...este, az öreg Ottmárhoz —(e „Borbáláért és Ferencért” ...mondott szentmisén megkönnyebbedett lélekkel kívánván gondolni az én örök nyugalomra tért szüleimre. S.mit is tanácsolt nekem a jó öreg? —”Nem kell az okosság rovására tennünk!”) —...Hátul a templomi félhomályban mise közben...egy ismeretlen fiatal karizmatikus-csoport egy lány-tagja...(áhitattól indíttan s liturgiától függetlenül) hogy földre borult s én...ez őszintének ható alázat által: különös kegyelemben részesülhettem — zúghattak már a világhíradó földrengés-, tornádó- és tengeri tanker-balesetes hírei! – lecsillapodott agyam otthon is csak...az egy lourdesi jelenésnek homályos titkairól volt hajlandó tudomást venni ...

Márc.3.

– Valaha ifjak... az ő lombjai alatt vallottak szerelmet, s lettek ugyanott...roskatag, kihült vénekké – szerelmek születése s múlása sokszázéves tanújától – a Naszreddin Hodzsa írója –, Szolovjev -ábrázolta karagácsfától lopott ihlettel ...verselni kezdek:

Könnyű a fának

Minden tetszhalálnak

Boldog tudója ő

Nem könnyű nékem

Tetszhalott létem

Viselni ha holt bennem a nő

s – bárha értem, hogy ...mint lakmusz-papír hívná elő ez a fa elmúlt szerelmek, ősök, életek tiszteletét : mindez magának a Szó-nak tisztelete kell legyen!— azt gondolom.

E napunk estéjén az egyik itteni bank közelében (—) mert több ilyen is van ám a mi kis városunkban – e nap estéjén....peckesen egy valódi katonai járőr lépdelt az utcán, három suttyó gyerekkel együtemben (:) az esti fény világította Ady Endre úti játékbolt katonás játékokkal telezsúfolt (giccs-)kirakata előtt. (Engem ez a 45-ös időkre, annak sok...gyerek-halállal végződött katonásdíjaira emlékeztetett) s persze...nagyon kevésbé tetszett a dolog. S ...TV-nk is a maga „Nyitott Száj”-ával ma – értelmiségiek hiányában — valósággal kommunikációs rendellenességeként hathatott rám. Két grimasz-dús egyetemista fiú,...láthatóan beszervezetten, ú.n. „előszámításokkal” —, ahogy hozzászólt a nemrég lezajlott „paraszt-tüntetéshez”: félretájékoztatásuk vérforraló arcátlanság volt...

S ebből... hogy elegendem lett...: a német Heimat c. filmmel, — a Haza c. kitűnő német filmsorozat e legújabb darabjával – legutóbbi...közönségmondható német-magyar háborús ballépéseink, örök érvényű tanulságai okán – csökkenthettem aztán egy elfogadható energiaszintre indulataimat.

Márc.4.

Forrong az egész agrár-szféra...! Még tart az ú.n. Agrár-tüntetés, s amíg Tokaj hegyközség borászai mondhatni...még csak „murdiznak”— ...az Állami Felvásárló és Értékesítő Szövetkezetek (ÁFÉSZ) országszerte egyre hangosabbak. Ám gazdája ennek az egész szerveződésnek...még...csak egy sincsen —! Szerkocscsik hosszú sora tűnik fel e napon, a ponyvák alatt néma eggyé-kucorodott katonákkal (:) hadgyakorlatra vonul némán a laktanya népe (nyilván az újabb bankbotrány folyományaként. Nagyon nyomasztó kép ez...egy háborús gyerekkort megélt számára.) *Gábor látogat meg, tartós szegénységük átvészeltetősége kerül szóba, s így...megtudom: édesanyja fizetését 3 ezerrel megemelték, (s ugyanennyivel a...laktanyáikat is —, holott ez az u.n. pedagóguslakás – amióta az eszemet tudom,...rendszerektől-kortól függetlenül – ingyen járandósága volt a „nemzet napszámosainak”. Rabló privatizációk zűrzavara idején – egy legálisan feltüntetett tulajdonos-váltással...az eddigi állami tulajdon átcsúsztatott egy más-gondja önkormányzati tulajdonba.) A TV-ben Horthy szerepét firtatják (s sajnos... úgy vélem, egy mindenáron való bűnbak-kereséssel téve ezt) — Ez pedig, ez a „Repeta”...nekem azt a régi – a tbányai Megyei Könyvtár pincéjében...fektetve talált...vékony könyvecskét juttatja eszembe, melynek amerikai*

szerepe –, közvetlen a háború után...a magyar kormányzót „rikoltozó paprikajancsi” nevezettel illette. (Nagyon fáj nekem e megjelölés akkor, s elképzeltem, ahogy a Nürnbergi Bíróságra tanuként megidézett Kormányzónk, – valamiféle hisztériás zaklatottság béklyói ellen tiltakozva, egy személyével szembeni méltatlanul durva bánásmód ellen lépett fel. Nyilvánvaló, hogy azok a fegyveres kísérők s maga az író is...:őt...akkor nem tanuként, de háborús bűnösként kezelték.) No...s ha már az irattárnál tartunk – rátaláltam én ott egy másik, hasonlóan érdekes könyvre is: – a 45 utáni néhányadik évből, –...azzal...a Magyar Nemzeti Bank éléről külföldre szökni kényszerült vezetője (nevét nem tudom) által közreadott, több mint érdekes információval –, mely szerint...az orosz politikai vezetés akkoriban:...ezzel a mi bankunkkal fizettette meg Németország teljes háborús jóvátételi tartozását. Hogy minderről semmit se hallottunk viszont,...s nem adódhatott mód azóta se ezt tisztázni? – úgy gondolom : e bűnön az ú.n. népgazdaságnak a nagypolitikába történt beolvasztása érhető tetten. (S...e bűn útja Rákosiék esetében – kinek az iskolai feszület helyére kéretlen föl-szemtelenedett személyét... mi gyerekek csak ...”A kopasz”jelzővel illettük — hogy hova vezetett? A gazdasági haladás felső határát ő a „csillagos ég”-nél húzta meg!? — „Jó ember volt” ?! „...Csak a holdudvara vezette őt földre —”?! – sajnálatosan....Homoróditól, ettől az orosz bevonulás ellen-tiltakozni-bátor, – Pestről le Tbányára, a Dolgozók Lapjához ...büntetésből helyezett újságírótól – kettejük egykori riport-beszélgetésére vonatkozóan...hallottam én ezt „az írástudók árulása”-ról árulkodó megnyilatkozást.)

Márc.5.

...,Az ön élete jelenleg tele van veszteségekkel és kudarcokkal. Egyet tehet, próbálja meg ezek számát a minimumra csökkenteni.” – íme, ez mai Jikingem telitalálata! – E szegények számológépe-játék igen elszórakoztat, s ahogy többnyire utat nyit tennivalóim megolajozásához is: azzal csakis hasznomra lehet! A sors választási lehetőségeit ellehetetlenítő kikerülhetetlen fordulókat...segít ez felismerni, s mintegy játszva, akadálytalan túllépni segít ezeken...: váratlan lelki bajok ha túl sötétre színeznék világom történéseit. (Egyébként pedig, tudom úgyis, hogy sorsfordulót élek meg, s...mígcsak ez a helyzet meg nem változik körülöttem: türelmesen igyekszem is mind figyelemmel, éber vigyázattal kísérni.) Tkp. hálásnak kell lennem...Hernádi Gyulának ez ősi kínai játék publikussá tételéért: fáradt idegrendszerem alkalmazkodóképességét nagyban megkönnyíti ez, úgy tapasztaltam... (s hogy a kereszténység rosszul alkalmazott, megkövült dogmáinál ez mennyivel lenne babonásabb dolog? Isten tudja! – én azt hiszem, semmivel...) Bánk bán, azaz Simándy József örökre eltávozott közülünk: országos csendben a tisztelgő emlékezők milliói gyászát érzélem a rádió-hullámokon át, e bejelentés nyomán. Este, a templomban – (...valamelyik szentfazék rakhatta oda azt a hátsó kisasztalra –) az egyház által tiltott, tömény babonásággal-telt Júdás-lánc-nyomatványra téved tekintetem, s...egy fiatal lányt nekem kell felvilágosítanom ennek egyházilag tiltott volta felől aztán. Talán...a szószékről: nyomatékosabb lehetne egy ilyen intés! Német volt az a vállalkozó (hm...) – 40 millió márka adósságával... ki magyar államiságunkból...ma olajra lépett. —

Márc.6.

Az 1940-es Ip helységbeli véres összetűzések (hisz...most hallok róluk először) ugyancsak fölzavarják emlékezetem állóvizeit (—) Az akkor...Erdélyben mesterségesen szított román-magyar nemzetiségi ellentétek – jó néhány más, 50-es évekbeli cigány-magyar, sváb-magyar ellentéttel vagy épp zsidózással példázó esetet is...felszínre hoznának így bennem:...egy KISZ-titkár szájából eredt „bűdös sváb” -ot (...még a Kádár-rezsim 80-as éveinek idejéből) is pl. visszahallani vélek. S ma sok sehonnai politikusok ...odafenn újra kezdenék divatozón-diszkrét politikus-bájolgásaikkal szájálón ...a...zsidózást pl. (míg alább...a nép bunkóbbja megelégnéne egy enyhe cigányozással is ma még.) — Minél fogva nem lehet csodálni, hogy...a paraszttüntető első soraiban – a TV-ben – egy levitézlett

dszentri-fazont láthattam ma (: a későesti híradóban. Ám hözöngése oly komikus volt, hogy – éjfél után tíz perccel – azonnali felejtésre ítéltettem...)

Márc. 7.

A szeles-frontos idő (:) feszültségeim kioltására nem nagyon alkalmas, de méginkább menni s...valamit...tenni sürget, Mehetnékemet egy kedvemrevaló vásárlásra használom fel tehát, s...vetőmagvakkal (és) 10 kg műtrágyával (mivel szerveshez nem juthatni...) térek haza. Meg egy „Tatai Krónika” -val, ...melyből aztán Bors Szilveszter személyében „A Tűz csiholója” által tett...különös Ady-hatásról szerevén tudomást...megtudhatom, hogy „régén hamuval takart faszénnel tartották ébren a tüzet” – . „A bűnöldözés tükrében”-rovatban meg...azt a két surmó gyereket fedezhetem fel, akik – ki tudja, kinek miféle megbízásából – nemrég a VÍZMŰ-telep összes ajtairól leszerelték a kilincseket. Még mindig nem tudhatom meg viszont...— legfeljebb csak hozzáképzeltetem e hírekhez – kik ritkították meg a Park újonnan felszerelt lámpa-fénytesteit, s tették tönkre, huzatosították meg a környék minden telefonfülkéjét is, a közelmúltban. A szokásos „Péntek esté”-ben a Szabó Magda írónővel folytatott Vámos Miklós-beszélgetés csattanójaként hangzik el – egy...nemrég angolul is megjelent könyve angol fordítójától nyilvánított– vélemény: „A legszebb regény, mit életemben olvastam”. – (Sajnos, nem jegyezhettem meg címét...)

Márc. 8.

Milyen hatása van korunknak a férfi potenciára ?— a nemzetközileg elismert nők (ünnep)napján – egy kérdés, melyre így válaszol a TV öregembere: „Nagy hatása van: a nő k o r á n a k!” De...ki – mint én is – kommunista színezete miatt rég megutáltam ezt az emberiséget nemiségében megosztó ünnepet (a...Klara Zetkin idejében joggal indított, századeleji gazdasági harc e kétes eredményét...) – s utóbb használhatatlannak látva elveit hasonló küzdelmekben – (továbbá: újabban megállíthatatlan sorban ránktelepedő ünnepnapjaink e legnagyobb giccsparádéjáról...jól tudva, mennyire kritikus lett ezzel szemben mára a teljes társadalom)...: a pesti országgyűlésben ma alakult u.n. női (szocialista) lobbít (a maga kisebbségi komplexusból-gerjedt eszmeiségével) – egyenesen nevetségesnek éreztem. Ráérős időből kitelvén: elvettem a borsót, sárgarépát és virágmagvakat is, s...még a ribizke- és josta-bokrokat is...permetlével spricceltem végig. Egyfajta ihletettséggel dolgoztam ma gyógy- és egyéb növényeimen a kertben – , merthogy Ili néniem... nagyanyám természetgyógyász ténykedéseit dicsérő vissza-émlékezései serkentettek e munkámban. Döbbenetesen megrázó a TV-ben — emancipációs korunknak egy felülmúlhatatlanul obszcén mai híre (:): Amerikában maszturbációs tanfolyam indult – nőknek, vagina-tükörkép-néző alapon! (– Mit a két nem mesterkéltsége szembeállítására...mindkét nemből...kiválthat, – egy fetisizált férfiuralomban: a félelem hát ide vezethetett.) A céltalan alkalmazott okosság: hiábavalón... eddig hülyíthette, s nyomhatta mélyen maguk alá erkölcsileg korunk nőit.— Csak bámulok, hogy mindez igaz lehet – migcsak egy TV -s izom-Hercules látványos erőmutatványa magamhoz nem térít bambaságomból .) – Neurotizálásunkkal ma nagyon sokféleképpen próbálkoznak. S mind megengedetten...

Márc. 9.

A háttérbeszorítottság általánosan emberi, s nem speciálisan feminin érzése vett erőt rajtam – s tette gonoszul próbára fogyó türelmem,— ahogy Simon de Beauvoir...„A második nem” című ...femininnek mondható könyve ismert beállításaihoz kényszerűn kapcsolódva: énbennem ahogy ma e tárgyban mindeddig rejtetten maradt, kinyilvánítatlan harcias érzelmeket ébresztettek...a kórus váratlan- kirobbanó – agresszív hangerőben egymással szinte-szinte versenyző férfihangjai ...: egy velük való együtt-éneklést számomra ellehetetlenítve. – Otthon meg...már Heller Ágnes idevágó

TV-s szavain kellene, hogy elgondolkozzam –, hogy ti. 'azt a gyeplőt, mely női kézben úgymond „nincs kézben tartva”: elragadja tőlünk a férfi-nem!’ – (S hogy ezen nincs is mit csodálkozni...teszi hozzá. Ámde – mert ez irónők lehetetlenül mély pszichés filozófiáján én horgonyt nem kívánnék vetni – a magam sekélyességével...legfeljebb...a köz-TV további hebegése-habogására figyelnék) – az ismétlődő...tüntetésekhez való viszonyulásban...hogy...aszondja „,a társadalom a végső kifáradás előtt áll” ! – Nem fogok hát tovább nyafogni én sem,— legfeljebb elgondolom: jobb lenne, ha manapság minden bajunk...csak...annyiban lehetne szubjektív, amennyiben...objektív nem is lehet. (S elalváshoz e félgondolat tán épp elég is lesz...)

Márc.10.

A két Petreki Jóska (apa és fia együtt) hozták meg (...nyitósból tolóssá) átalakított lakás-ajtóm, s már szerelik is azt helyére. A véletlen kezemre-játszotta három kerítéshez való vasoszlophoz meg...Trézni...műhelyéből jutottam: épp selejtezte volna ki, mikor én lecsaptam rájuk. (Jók lesznek, Horváthék felé,— a jogos terület visszaszerzéséhez, ill. véglegesítéséhez: a megszabott 1.20 -ból tőlem elvett 60 centi pótlására. – Majd egyszer...ha Isten is úgy akarja!)

Márc.14.

...Gyerekek, ünneplőben, csoportosan, — mindnek nemzetiszín pánt díszlik frissen mosott buksi fején – ünnep előtti szolid reményt sugározva...népesítik be ma az utcákat. Hétköznapivá lesz viszont ünnepi hangulatom...attól, hogy...harmadszor is hiába keresnék nádszövetet, (s hallom: viszik innen mind kifelé olcsón-vett vágott nádunkat. Ki kell találnom valami más megoldást hát, tákolt üvegházam köré futtatott babomnak támaszt!)

A TV Híradó is a holnapi ünnep előkészületeit részletezi...(—) S vajon nem épp...annak az osztrák államférfinak tűztek ma kokárdát ki mellére (?) kinek anyja még...Vargha néven anyakönyveztetett :— triviális kitüntetéses jelenet, a Horngyulától megszokott sajtóságos elrendezésben. (Valaki – a Magyarok Világszövetségéből – Frangepán és Zrínyi szerbségét hangsúlyozza aztán : komédia ez,... a magyarországi szerbség mindigis problematikus helyzeti nehézségei elkenésére. Node: máris fehérruhás úriemberek és albán fegyveresek képei keverednek egymással, míg nem a túl gyors iramváltások sodrában – Clinton amerikai elnök térszalag-szakadása híre végre... egy valóságos megálljt int mind a többinek.)

Ma, hogy lányom, két unokámmal nálam járt s eléjük teregettem egy újságot, — benne egy apai-nagyapai som-mosollyal, – az ő aranytollal való kitüntetése beszámolójával(:)... nem tudtak a dologról, és úgy tűnt, nem is érdekli őket különösebben. (A „Gondolatok a vallásról és a kereszténységről” c. Jung-művet – mit 'hosszas válogatás után választott ki ő' s ezért az külön örömömre szolgált – ajándékozta Tilda nekem a 12.-iki születésnapomra.)

1997.márc.15.

Bensőséges lelkületű TV-s nap, de nem a megszokott ünneplések módján – (s ebben... ez a különös megérzés kerít hatalmába:) mintha 1848 utolérte volna önmagát!...Petőfi élt, Petőfi él, és Petőfi élni fog! – szavalják is verseit, anélkül, hogy egyszer névvel-címmel kellene ismerni őt. S ha aprajánagyja természetszerűleg mind ezt teszi? –, feltűnik viszont, hogy a pesti szabaddemokrata főpolgármester (Demszky Gábor) ...mennyire nem tudja fecnitleníteni ünnepi beszédét – amolyan írott-betű-páncélba bújt, szándéktalan-kongón mondott beszéd ugyan ez csak: – ne mondaná senkinek, ha nem tudja mindenkinek! –

– Kemal Györgyöt, 56 hőse szerencsétlen fiát ugyanakkor: ez alkalomra ismét csak lefoglák – szoci hatalmasságainknak tehát megintcsak bűnbak kellett! (– merthogy...valahol, valakik robbantgattak! – Ezúttal viszont ...mintha a kivétel egy régi szabályt erősítene: olyan hatalom ez, mely előbb-

utóbb fel fogja falni önmagát.) Zvorák Katalin szép szlovák dallamai végül is érezhetően fellélegeztetik – a TV-n át, mind az egész országot! — S már ez igazán...48 szelleme... – Én Istenem, mily sok is az olyan 48-as dal: mit ismeretlenként, most hallhatok először az életben. Nagy élmény mindez !!

...Végülis nyilvánvalóan ihletetten, — papír nélkül — csak két politikus szólt hozzánk e napon. Ezek: Csurka István MIÉP-elnök s Katona Tamás voltak. — Áldja meg az Isten tiszta szép, jól artikulált szavaiért Mácsai Pált, a színészt (ám verje meg mind a többit, kummogásukért!)

Ez a nap végre a nép ünnepe volt, — hosszú idők múltán (— s nem...a politikusoké.)

(Tatán: Szógyén együtt ünnepelte velünk az ünnepet: magyarai őszinteségből és színészi alázatból is példát adtak nekiünk! Vastapsot kapott fiatal népes irodalmi színpadi gárdájuk, s még hogy valóságos könnyeket is ejtettek ők...: szerepjátékukban...mintha megkoreografálták volna „odafentről” — úgy stimmel néző és szereplő...minden megnyilvánulása. —...Hatalmas Isten, Te segítsd meg őket abban a harcban, amelyet Szlovákiában e felvidékieknek ma ...létazonosságukért s értünk is meg kell vívniuk!)

Márc.16.

Elmúlt hát 1997. március 15., s vele minden volt (hamis) ünneplések ideje is! Az utcán még a tegnap kitűzött ünnepi kokárdák — felfedezhetek egy picuri, jelvényt-formázót is ezek közt — s odább... egy frissen-nyomtatott vers hópapírja fehérlik szemembe (...a rendőrséggel szemközt álló telefonfülke üvegére ragasztva.) S innen azonnyomban papírért-ceruzáért sietek haza, majd — nem törődve senkivel-semmivel — lemásolom az üzenet hazafias szövegét .:

Akik e néptől loptak
 legyenek átkozottak
 féljenek éjjel-nappal
 ne legyen nekik hajnal
 ne legyen soha nyugtuk
 kísértsen tolvaj múltjuk
 fertőzze kedvük sorsunk
 szánalmas koldus voltunk
 zavarja űzze őket
 hagynák már el e földet
 mert ezt Apáink vére
 szerezte óvta védte
 akik e néptől loptak
 legyenek átkozottak
 érezzék minden percben
 szénájuk nincsen rendben
 sújtson le rájuk törvény
 vihar észbontó örvény
 égesse lelkük szégyen
 raboltak vámon réven
 verje meg őket Isten
 marják egymást a kincsen —

Ez az a fiatal hang, amelyre a fáradt öreg is felkapja a fejét!! (— Talán a hatalmasoknak már nem is lesz idejük erre?!) Mégis, mit mond egy előttem járó-kelő? —”Csak...az a baj, hogy...aki írta: az is!” —szóval, hogy az se különb. S egy másik (amúgy ismerős volna ő pedig)...csak ennyit: — „Kamondy?” Pedig hát Korondi a költő neve (s no persze: magát a verset... már el sem olvasták — hátukban a rendőrségi épülettel —, egyikük sem.)

Márc. 17.

—300 éve, hogy...az Írország-i vallásháborúból idemenekített győri Mária-kép (mint mondják)... könnyezni kezdett. Nem éppen ezért, de nagyon várom már a szombati KÉSz-zarándoklatot.

Ma éjjel sűrűn, puhán leesett a hó...Kis földecsském egész napon át foltokban fehérlik.

— Makro-hazámban (ha létezik ilyen...) a TV ma...Tatabányáról, mikro-hazámból, a valahai lakóhelyeimmel szomszéd... Szelim-barlangot közvetítette vissza látókörömbé. A Szelim-barlangot (—) kisgyermekkorom családi kirándulásai színhelyét, mely (majd később, fiatalasszony-koromban gyerekeim gyermekkori kirándulásai színhelyét is jelentette, – s...mintha-mintha Apám mondaná ott örökké a mesét három gyerekének. S – majd e vidék sötétebb ideire emlékezem:... „Közép-Európa legnagyobb légcisatáját” is itt, egy ehhez közeli présházban vészeltük át :Anyám a három gyerekkel, mert hogy...a mi Apánk..a 45-ös vég idején, egy halálos-végű behívás elől messze-messze bújdokolt —, de előbb még...a lelkére kötötte: fön, e Szvatopluk-járta szőlőhegyen keressen ő menedéket nekünk —... S valóban ennek a helynek köszönhattuk végül...kibombázva bár: életben-maradásunkat. A hirhedett angol bombázások 165 bánhidai halottját u.i. mind az állomási óvóhely romjai temették maguk alá .)

– Népek jöttek-mentek, mi maradtunk! – A Heimát c. filmbe fejező része segít elgondolnom, hogy mi tarthat itt...embert s...népet. Hogy...mindig csak a szeretet bírhatott olyan erővel, mely ezt képes volt megtenni. S abból a népből válhat csak nemzet: mely egy-emberként képes azt megélni...

Márc.18.

(Depressziós...csajka-kommunizmust pukkanasztó:) sajátságos... Anyámra-émlékezéssel, s egy tőle hallott mondas – „Az a fő, ami a fazékban fő...” – ínség-szabta kényteleségével állok neki ...a tavalyról-maradt kemény bab főzögetéséhez (–) s... miután ehhez még újra ki kell cserélnem egy megürült gázpalackot is (? – már... annak...a régi, de mostani házamhoz tkp. hasonló állapotú háznak emléke is felülrik emkékeztemben – ó, azok a vizes-dohos falak!— amelybe valaha...Apám baji nagynénjétől váratlan megöröklötten – az egykori MÁV határozata által Drezdába menekített majd a bombázásoktól meggyötört családunk – új kezdetre s teljes épségben... beköltözhetett –. Létfenntartási gondjaim ma mivelhogy nincsenek...? Apám régi B-listás munkanélkülisége mellett ...ahogy akkor az én szüleim győzték élniakarással, sőt – néhány évre rá Apu már...az Almásfüzitői Tímföldgyár villamos osztálya vezetőjévé is „előléptethette magát” : valamiféle jóleső elégtétellel tölt most e tudott...nélkülözhetelen szaktudására való emlékezés. S még az isteni gondviselés is ehhez! — Pl. Rákosi agyakat-egybesorvasztó 50-es éveiben...— mely ellen nem lehetett tennünk, sajnos, semmit – olyan megtartó erővé lehetett ez az ő szerzett s egyre csak gyarapított mesterségbeli tudása,...Anyánk varrónői pénzkeresetével párban — melyre folyamatosan rászorultunk. És naponta győződhettünk meg...keresztényi vallásban nevelődött őseink századok óta beteljesedni remélt jövő-hítével – az ég gondviselő hatalmáról is –. Úgy lehet: ekkor döntetett el az én sorsom felől is az, hogy ...bennem mindenképp igaz meggyőződéssé kell váljék e gyermeki lélekkel megélt hit.)

S...hogy az öreg Lyka Károly házába sem...a vaksors vezetett!(?) – most úgy érzem – biztos lehetek efelől is. – Bajról... Paulini Béla, az ő gyöngyösbokrétás táncosaival, – Ugron Gábor, vagy a közeli Feszty-villa...valamely lakója, vagy épp a festő, Vaszary János s több más nevezetesség is, pl. Erdélyből –: hogy bizonyára jártak itt: hullámszik át fejemen meggyőző, felszabadító lelki erővel. — S talán még az a...Kodály is, kit épp most hangoztat a rádió (– az ő ‘világhírt-vett tanítási módszeréről’ szólva, mely mostanra mintha csődbe-jutott volna...’ – merthogy...sokan így tüntetnék fel ezt! – holott...csak azt a zene p e d a g ó g i á t érte utól a csőd..., mely hozzá hűtlen lett, s ma sem alkalmazza az ő módszerét. U.i. más országokban – hol e módszert napi gyakorlattá tették –, mint pl. Japánban: mind él, s virul az iskolai ének-zene oktatás. S ha jómagam – gyermekkorom népzeneben s idegen-nyelv-tanulásban dúló tiltó zsarnokoskodásai idején...nem is részesülhettem az ő módszere áldásaiban még, – 40 évvel későbbben –, a tatabányai KISZÖV – azaz Kisipari Szövetkezetek – országjáró kórusában, már megtapasztalhattam: aki őt nem ismerhette, magyarságában rövidített az meg, s emberségben szenvedett csorbát.)

Márc. 19.

Torgyán József (:) a Kisgazdapárt valahai becsületes, nagyreményű, nemzetszerető kisgazdáinak karikatúrájává lett napjainkra. S mivelhogy így, rangjavesztetten is ragaszkodna ő pártja semmivéfoszlott tekintélyéhez – volt, már évekkel ezelőtt is...volt pszichológus, ki róla könyvében azt merészelte állítani, hogy – hatalomra kerülése esetén (mint psychopatából ti.) belőle egy „Hitler bújna elő” s (már...most a rádió is) — hasonlókép: „Ebből az emberből csak úgy sugárzik a gyűlölet, a rosszindulat” stb...— Megdöbbenőn erős túlzások ezek. – („Igazságosság nincs szeretet nélkül, és szeretet nincs igazságosság nélkül” — hallhattam egyik barátnőmtől épp tegnap – s ehhez mindössze pár szót tennék, a mai T. J. jellemzésére: az ő igazságossága maga a talány.— S ki mit lát a lélek legmélyén : mindigis embere válogatta.)

Az éjjel visszalopakodott vidékünkre a tél. Nem gondolnám azt, hogy...munkából kivont munkagépeikkel – mint azt a „Beszéljük meg” egyik betelefonálója gondolja – „piknikezni kívánnának” a hidegben az agrár-tüntetők – a jólismert, ellenük irányuló állami intézkedések útvonal-letiltásai ellenében...merthogy most ők gulyást főznek? – hisz igazuk van, válják csak egészségükre!

...Mai kóruspróbánkon – virágvasárnapi Passió-próbánk Pilátus-szerepében – Juhász Feri baritonban szólón ...így hangolta magát...a Jézus (azaz János atya) ellen: —”Vajon z s i d ó vagy te?” Ismert szórakozottságában mondvá...,király” helyett e szót ...a mi nem épp Cion-párti papunknak: az erre kirobbanni készülő közröhejt csak templomunk imádságos légköre szölongathatta tüdeinkbe vissza. (Én magam viszont egyébre is gondoltam eközben, — arra ti., hogy gyermekes kari politizálgatásaink ezzel a jelenettel bosszulhatták meg magukat...)

Este a TV-ben Hankiss Elemér Camust idézi, ki szerint ‘Az európai kultúra kettőssége nyilvánult meg abban, hogy...az anyagi világot elpusztítani engedte bár, viszont annak lelkét megmenteni igyekezett. Pl. a hóhér által...az aradi vértanúknak a (háromszor) kért kegyelem megtagadása után: a kivégző tiszt...letérdeltette előbb a kivégző osztagot, s imádkozni parancsolta őket a kivégzettekért! – S mihelyt ez a kettősség megszűnt, jött Auswietz s más elszabadult öldöklések’ —! — S még sokféle módokon taglalja az európai kultúra haldoklását, igen meggyőzően. Én azonban fáradt vagyok, s aludnék – kikapcsolnám a képernyőt —, ám elem (honnan s honnan nem) épp most izetlenkedik abból...gonoszul: egy sex- reklám-figura (...)

Márc.20.

Nádszöveget nem találván, — már ma ...természetes náddal is megelégedtem: azt be is szereztem, egy Cseke-tó melletti elhagyott kertből. (Vágta, véreztette bár ujjaimat —: úgy tűnik, ismét hoznom kell belőle, — kerítés-sűríteni kevés lesz ennyi.)

A Fellner Jakab Társaság esti diavetítő előadásán ma... görögországi nevezetességek vetítésén résztvevőn – feltűnt, hogy ott (...az emlék-kavicsért hajolgotó) turistákkal az Akropolisz fegyveres őrei mily szigorúan bántak el. (Viszont – elgondolva, mennyi műemléket hordtak már hasonló módon szét – nem csodálkozom.) – Az eredetileg fából készült hatalmas sudár görög oszlopok természetes napárnyékolta szálfatörzsei – ...mintha valamiféle lélekújító panteisztikus átélésre ...nézetnék magukat ma általam. – Az oszlop ledől, a gondolat marad: fedezem föl magamban az idealistát. De...hogy a humor ősforrását is Görögország csobogtathatja elem: nem számítottam én...a viccre (:): mit hallok: Apa és fia, mint turisták Görögországban. A fiú megkérdi apját: vajon miért csak női alakok ábrázolják mind a győzelmeket itt? – s a felelet: – Majd, hogyha megnősülsz, megtudod azt, fiam...

– Friderikusz esti műsora ‘Másképpen beszél’ (jobb lenne, ha magyarázattal szolgálna afelől, mire valók tkp. ezek az ő színes elmefuttatásai – merthogy egy minden álláspont-nélküli ál-liberalizmusba torkollhat e műsora –) most épp...pl. ”A holokauszt áldozatainak és művelőinek gyermekeiért” alapítvány legújabb ténykedése kapcsán (...) melynek vezetői közt, mint mondja:...Martin Bormanra, azahogy Hitler keresztfiára talált rá ő (miközben Betlehemben s éppen ma: zsidók és palesztinok ölik egymást!)

...(Még tegnap) – a rózsafüzér kisszemeire mondva. hogy... „Szeresd a te mennyei jó édesanyádat, csak szeresd őt, és légy hozzá feltétlen bizalommal” — szöveggel,...Kaszap Istvánhoz (életemben először: ezzel az ő imádságával)... én a színészetre való rácsodálkozás kegyelméért imádkoztam: – váratlan világosodott meg előttem, miért is tűnhetett úgy mindeddig, hogy...ő nem hallgatja meg ezeket a...sorsom jobbra fordulásaért tett könyörgéseimet – Megértettem (:) ez az a művészeti ág – leginkább ettől tartottam pedig — bármily hihetetlen: ez az, mely az én énem-sorsom s hitem megmentője kell legyen.

S...pont ezen a napon kell emlékezni az én különös éjjeli álmomra is (mára már különvált... férjemtől menekültemben – mint valaha, valóságosan ...egy volt tbányai irodalmi körben-esett közeledései elől) — fiatalon, égő álomi parázs-szemmel ahogy közeledett felém, s ezt mondta: „De...én most elmegyek —!” – s így feleltem neki: „Azért jöttem...!” S még amit hozzá gondoltam: —”b u c s ú z n i , – Egymás szemébe szótlanul tekintettünk, és én ekkor (:) iránta...ugyanazt a halvány, de határozott szeretetet éreztem újnán, amit még régen, fiatal koromban is! Pontosan ugyanazt. És ebből azt is tudhatom már most: mindenképp elmúlnak, de maga a szeretet mégiscsak örök! Kibir csalódást, gyalázatot...! Adni, venni...lehet, de eladni azt soha!) Köszönöm is jó Kaszap Istvánnak, hogy engedte nekem megélnem ennek élményét ma – ezzel az álommal hogy közelebb juthattam lényem igazi megértéséhez. – (Ám az is lehetséges, hogy a mértéktartás kritikus határán mozgok már ezzel az életérzéssel? – nem tudom! – hisz valóságos tény, hogy egykor ő... lelki holocaustba sodort, s újból is ezt tenné velem!)

Márc.21.

...Melocco Miklós modern Ady-szobrát mutatja a TV :– megint megrongálták azt, bár nem egy helyre helyezték már ezelőtt is át. De hallga csak! – Magam is meghökkentőnek találtam...egy bizonyos „farkasszem-nézést” (a kifejezés igen találó: ugyanerre gondoltam én is – amit most Melocco emleget, mondván, hogy ő előre megmondta: — „...Tatabánya nem fogja eltűnni szobrát!”) Ezért hát...már most az a tizenvalahány év, amelyet ehelyt Ady Endre – „farkasszem-nézéssel” ...ide-oda vándorolva kibírt: szépek tűnik! (Bizony, egy ízben – padra-képzett életnagyságú szokatlan alakja fényfehér kőszobrától...magam is megriadtam, s ...úgy hallom...az elhagyatott Népház körüli park esthomályában – nem egy öregasszonyt indított már e fénykép-másolatos műtárgy futásra. Főként, hogy nappal is...nem mindennapi intelligenciát igényelt iránta kellő tisztelettel lennünk.)

Márc.22.

A győri bazilikába tett busz-zarándoklat során mondott mise alkalmával – az imádságos Mária-kép ábrázolásában ...Anya és Fia egylényegűségét fedezve fel (: azon át...) még ráérezhettem saját felettes énem védő erejére — (de hazamenet... a buszon) – egy ismerősöm által elém juttatott újságból: már...egy ex-férjem arany-toll-kitüntetéses fényképe alá tördelt szöveggel alaposan fejbe kólintattam...: nem kis meglepetéssel értesülhettem abból u.i. az ő „Jelenkorban megjelent versei” felől – no, merthogy ebben a pécsi folyóiratban: tőle semmi, de semmi! nem jelent meg — tőlem viszont több vers is ! Elválásunk emlékének e kellemetlen utó-rezgése bizony módfelett elkedvetlenített. –friss feltöltődéseimmel azonban hamarosan sikerült ködbe vonnom megerősödött lelki szemem előtt az ő jólismert – s tán örökre belém is ivódott – megsemmisítően jólformált mefisztói mosolyát, (mely...hamisságával nemrég még erős romboló hatással lehetett rám – s...már ma megéreztem, mennyire más mércével mérem az ilyen ügyeskedőn-helyezkedő hiúság-vására világi érdem-vadászó magatartásokat ! Valójában: semmibe veszem mind.)

Márc.23.

E nap sok megválaszolt hitkérdéseknek, tisztos hitvallásoknak Jézus-i ünnepe: a Jeruzsálemi Bevonulás Napja, — mely az Atyának való engedelmisség napja is! – a Jézus-i...Szabadság, Egyenlőség s Testvériség, – egy magyar, szlovák, arab s zsidó stb. össznemzeti egylényegűségre vonatkoztathatósággal — ékes bizonyossága lehetne annak, hogy az emberi jövő csakis megváltással

képzelt el. Teizmus és ateizmus spekulatív módon azonos választóvonalon egybeolvasztva — mint egyetlen lehetséges értékrendet...:e napból is eredeztethetné a Jézus-vallást (Hitvallást tenni csak egyfelé lehet ajánlott, úgy képelem. S ha nem lehetséges tolerálnunk Jézust, — az Ő isteni megváltó ereje nélkül — csakis intolerancia ítélne Felőle. Csakis tisztas hitvallást legyen érdemes tennünk! s — a gáttalan liberalizmus ellenében — amint lesz mondanivalónk: állásfoglalásunk gátjai is mind ledőlnek attól— !)

Romány Pál, a volt Kádár-kormány mezőgazdasági minisztere —...a TV evasárnapi HÉT-műsorában (egyetlenként) világít rá az agrár-tüntetések hátterére (...,a mezőgazdaságiak megadóztatott u.n. keresetéről mondván —: nem kereset, hanem bevétel ez, amelyet igen súlyos kiadások terhelnek!” — Vagy tízen jönnek aztán még — egyhangon elítélőleg — a reprivatizáció irány-tévesztettségéről szólva! „Részvénytársaságok kellett volna, dán s holland mintára — termelő-, beszerző- s értékesítő szövetkezetek — az agrártársadalomnak! A földterület fetiszizálása ma már egyszerűen nevetséges!” Igen...Igen...Így igaz.) —

Márc.24.

Korareggel...nád dolgában jártam, később Gábor köszöntő lapját adtam postára, majd délután — Árendás Vera tanárnő előadásában, a Nyugd. Főiskolán az ember öröklött hiány-sejtjei...klonozás útján történő pótlásáról, — e művelet népgazdasági hasznait hallgatva (?) ültem végig egy előadást. (Nagyon érdekes, de kimerítő mondanivalóit képtelen lennék most újra fogalmazni.)

Este aztán...Ili néni — mint kevély szegény (avagy szegény kevély) — elpanaszolta, hogyan is járt ő ma a Máltaiak ügyeletes gyalogkakukkijával:... az...öt...úgy össze(-vissza) adatolta, hogy az egész utca nevéből visszhangzott! — Személyiségi jogokat emleget, olyannyira felhúzza magát ezen. Vigasztalón mesélem én is aztán el neki, hogy...én (ugyanaznap s ugyanezzel a küldönccel) ugyanígy jártam. Mondom, hogyan is bánt el...énvelem (fáradhatatlan ügybuzgalmában.. a Műv. Házban...világgá kürtölve — nyolc személy előtt, mikrofon-hangon —...a lakóhelyemet, az életkoromat, családi állapotaimat, nyugdíjam összegét s még...az én... szegény elhunyt anyám immáron örökéletűnek tetsző... leánykori nevét is.) — Minekutána megegyezünk abban mi, hogy az ilyen nyilvánosság előtti nyilvántartások...legalábbis ellenérzést kell, hogy kiváltsanak az emberből. — Én az éjjel süketnek álmodtam magamat, és ez a különös álmom tudatosult vissza bennem ma délután a Műv. Házban. S hát...bizony, mikor pár éve...a Máltaiktól (— egy ideje náluk tevékenykedő) régi barátnőm...egy tetszetős nagykabáttal lepott meg: ...ő már akkor is, mint szegény rászorulóra nyithatta rám az ajtót. — (Most: élelmiszercsomagért folyt az összeírás, és...az is kell! Nem azért, mert nem tudok spórolni, de mert nincs miből. Viszont van mire.)

Márc.25.

...Korareggel — (szokásból bekapcsolt)...TV-m a liberalizmus legújabb förmedvényével lep meg: — mondván: a „Gyümölcsoltó Boldogasszony” napja elnevezés arra utal, hogy a szemzés s oltás is a szaporodás természetes módjai.(Megkérdeném P. Endre műsorvezetőt, tudja-e még: — vajon ő maga személyes szaporodás vagy szaporítás által jött-e világra!? Akinek egyszer is eszébe jutna majd embert klonozni. az ilyen elbizonytalanodott képzeletűek pozitív hozzáállásával bizony számolhatna.)

Negyednapja már, hogy ugyanazt eszem. És nincsen kedvem semmihez! Magam körül csupa csúnya, rosszkedvű, paranoiás embert látok, kiknek senkinek, semmihez semmi kedve (huzamos ideje már.) S Húsvét előtt már mást, jobbat nem is remélek. Magát az ünnepet várom hát. Ha csak találkozhatom az enyémmel, az is már elég lesz (ünnepnek). S...ha Mozart Missa brevis-ét is sikerül jól előadnunk, az a vasárnapi mise:...plusz maradandó emléket is jelenthet.

Mostanában, különös mód — ki tudja, tán az állandón újralángoló zsidó-arab belharcok hírei okán — vagy...hogy a keresztény szemlélet politikamentes...nem is maradhat? — nem tudom, miért: — de...erőnek erejével: zsidónak kell képzeljem magam. (Hogy...Ady Margitája akar-e élni ily módon bennem, vagy az örök béke magasztos eszméjének... teszek-e ezzel egy baráti gesztust, nem tudom.

De, hogy nagy költőnk az ő zsidó Margitáját csakis magyar férfiak oldalán képzelhette el „élni akarni” — valamennyi ország s nemzet együttes Menny-országába ajánlva őt: az kiváltkép megterheli — az Ő költői zsenialitását el nem érő... nagyonis földhözragadt képzeletemet.)

Node...rangján értékelni...a természetnek azt az isteni ajándékát, mit a zseni fogalma magába foglal: már az viszont szülőnek és társadalomnak egyaránt keserves tisztesség. — Bartók Béla átható, beszédesen magyar tekintetét emlékezve — (halála holnapi, 42. évfordulója kapcsán) idéződik fel bennem: egyrészt egy személyes emlék, másrészt, mit Árendás tanárnő tegnapi biológusában előttünk e témában kifejtett. — Ő a következőket mondta: — ‘Ha két szülő ugyanazon tulajdonságokra nézve jó és rossz kromoszómákkal is rendelkezik (–) de e kromoszómák párosodásakor...a jók aktiválódnak csak egymással: akkor...ezektől a szülőktől zseni fogant.’ (A Megyei Könyvtár ideiglenes foglalkoztatottjaként — mint házi nyomdájuk korrektora — egy ünnepi műsoros est meghívójának elrajzolt, hiteltelen Bartók-fejét látva egy meghívón —...e zsenink iránt mélyen bennem élő tisztelettel: e róla készült otromba hiteltelen képi ábrázolás helyén... az Ő jellegzetes tiszta profilját...akkor, hogy újra-teremthetem: ez az emlék tölt ma különös elégtétellel el.)

S estére még egy archetipikus figura élményével is gazdagodhatom. — Minthacsak a magyar nép önhibáján kívüli német-csatlósságra - kényszerült nehéz sorsára kívánták volna felhívni a világ figyelmét: — Almássy Lászlóra, „Az angol beteg” c. film főszereplője valóságból-vett személyére irányítva azt: a TV kellemes meglepetéssel szolgált ma esti nézőinek. (Vélhetően még valamiféle megkésztet rokonszenyben is részesülhetnénk tán mi, magyarok: világszerte... 45 után...talán e személy még megadhatná ennek első és utolsó lehetőségét?)

Márc.26.

Épp csak beköszönt, s...már ment is el Gábor. — Anyukája holnapi születésnapjára készül ajándékot venni. — Még előbb fehérrepa s virág-magvakat vetettem kertembe...

(Egy lezajlott hasmenéses-vírusos bajomról — Ili néninél — megtudom, hogy e háromnapos kellemetlenség egy országos járványból adódhatott...)

Egy ki-ha-én-nem bajuszkás siheder fiú, — félrekapott simléderes sapkában — utcagyerekektől s egy debiltől körülvéve...jelent meg ez estén, nemrég még szebb napokat megélt kapucinus templomunkban. Mint magam is...ők is — élen a bajszos nyilvánvaló vezérszerepével — hátul, az alig megvilágított templom ajtó-közeli részén állnak meg, s (ilyet én még nem értem) ott...lekapja egyszer csak simléderét a gyerek, — letérdel, s utána mind a többiek: egyszerre, mintegy vezényszóra...szintén le. Majd ugyanilyen gyors ütemben az egész összeverődött játszóteri banda — a templomi néppel ellentétesen gondolva el a felállás s térdelés sorrendjét — a vezéri szerepét látható élvezettel játszó sihederrel együtt: térdről...talpra fel! — Egyideig megkövülten figyelem a (szerencsére csöndes) színjátékot, de végül is(:) galléron ragadva...az ájtatosság e kissé borszagú vásári bohócát : enyhe rábeszéléssel kivezetem a templomból. Hogy aztán...egyemberként nyomuljon utána az egész hívatlan társaság. Kint...még vagy öt percig zajonganak, — végül egy dörgő hang (talán a plébániából...) véget vet kéréstlen előadásuknak. (Öreg Ottmár meg közben odabenn...azokról — vagy tán azoknak —...szóló prédikációját mondja, kik... ‘bár szemeik vannak, nem látnak, bár füleik vannak, nem hallanak.’ : de kigúnyolják,...de leköpdösik, de...keresztre szegezik őket a Szentek Szentjét — fűzöm hozzá magamba mélyedten,— miközben...a gyereksereg teljes ártatlanságáról, ill. siralmas magukra hagyatottságukról is...meg vagyok győződve.)

Márc.27.

Ma 35 éve— este 8 óra előtt 10 perccel: pontban az első színházi világnap figyelmeztető második csengetésével egy időben jött (magatehetetlen csecsemőként...) a világra: Tilda.

(S épp e napon) nagycsütörtöki virrasztást imádkozhattunk meg elmélkedhattunk végig a ferences rendnek (a II. rendnek) templomban felolvasott elmélkedései kapcsán. Lehet, hogy...én fejlődtem ebben a „műfajban” tavaly óta sokat? — de...az is lehet, hogy ők (:) tartalmában mindenképpen szépre, elmélkedősre sikerült ez a mai virrasztás! Nagy számmal gyűltek össze ehhez; többen voltunk,

mint tavaly: a szokásos zárókört az összes pad befogásával sikerült csak létrehozunk. (Nekem egyébként különleges élménnyel szolgáltak mindigis az ilyen alkalmak! A jól végzett együttes-közös imádkozásban az ima szavainak ősi, eredeti és szakrális értelme világosodott meg mind ezúton számomra...s azok írói-spirituális lényege...a Krisztushoz, — aki... 'eggyéforraszt békességben minden népet s nemzetet' — Hozzá vitt közel. S hála ennek az egész évben egyedülálló mai alkalomnak is: lelkeségekben ma még szentjeinkhez is közelebb juthattam általa (...)

– S így már kevésbé bánt, hogy ...Maczó Ágnes délelőtt: hol sztárként, hol meg joli jokerként emlegettetik egy lejáratonak mondható műsorban – igaznak feltüntetett lehetségeségeket csempészve ...a jogtalan magyar föld-tulajdonlások kavalkádjába, — zsidózó felhangokat lopva abba...: az átlag hallgatót rejtett befolyásolás alá vonva. (Az aztán meg...már egyenesen röhej, ahogy Rákosiék tulajdonképpen utódpartja ellenében...öt személyileg: még Rákosinál is rosszabbnak igyekeztek feltüntetni. S...végülis csak sajnálni tudom, hogy az MSZP s az FKGK politikusai épp nemünk e kiválósága ellen foghattak össze.)

Takarék-éjszakai-áramról-átkapcsolt boilerem melegvizére (s szokott megdidereggető reggeli lemosakodásaim helyett...ennek meleg gyönyörűségére is) gondolva – hajnal felé, jóleső fáradtsággal szenderítem el magam.

Márc.28.

...Egész nap Anyu nagypénteki krumplipüréje és rántott hala – (melyhez hasonló jót én már ti. soha ...többé nem ehetek) – kísérti képzeletemet: torkoskodnék minden módon, s már estére lelkem típusos kényszer-jelzésein fennakadva... azt sem tudom, valójában éhes vagyok-e, vagy torkos. (Majd meg azon veszem észre magam, hogy Anyuval e tárgyban hangos magán-beszélgetésbe kezdenék, ám még Morzsi sem figyel rám.)

S még...: egy templomban sikeresen végigénekeltem Halmos-mise után, otthon is...egyre csak a régi családi nagypénteki böjti családi együttlétek hangulatát élem. – Valójában ezekben éreztem én csak igazán a nagyvilág teljességét meg,— már fiatalon s igen korán: a vacsoraasztalnál teljesedett ki... a teljes évnek ezen az egyedülállóan egyetemesnek észlelt napján – a lelkemből előfénylő nagy érzés. Ezt élem most újra át. (Vesztessé valaha én ennek az érzésnek elvesztésével lettem, s önazonosságomért folytatott küzdelmeimben... egy későbbi húsvétal...ezt kaptam vissza viszont. Hogy nem véglegesen, azt azonban...mindig...újra kellett, hogy tanuljam.)

No, s hát sikerült...este 9 körül egy finom meggyes lepényt még kisütnöm (...hogy aztán egy váratlan megjelenő percegő egérke,— nemrég rögzített hungarocell-szigetelt-falam...rágcsálásával: mégiscsak stresszbe kergethessen –. Szegénykémet hisz ki kell irtsam, mielőtt enivalóim fogyasztására szánná el magát!)

Éjfél körül jut eszembe (szó szerint mégpedig...) mit mondott a Falurádió ma reggel: —, „Meg kell állítani a mezőgazdaság elszorvasztását, mielőtt még visszafordíthatatlanná válik a folyamat!” – igen, pontosan ezt mondta (s hogy „a lóból lócitromot lehet nyerni, de...lócitromból lovat soha...” S mondják: mára viharos sebességgel csökkent ... felére le állatállományunk.)—

(Reggel? Majd : a Virág Jánostól bevezetett Jeremiás siralmait hallgathatom végig — a szavannák éjszakai elefántjaiból pedig s minden állati függőségből:...elegem van...Az egész TV-ből.)

Márc.29.

A három férfi szóló (bariton, tenor és a basszus) a Jeremiás siralmaival: könnyeket csalt az én két szemembe! Ma különlegesen tisztán és szépen szóltak ők, – arról, hogy őseink bűneiért mint büntet minket az Isten. A kollektív neurózis Jung-i traumáinak feloldásával: emlékezetesen-látványosan gyógyított ezalkalommal templomunkban a SzentLélek.

Ám otthonom nagyszombatjába megint csak egér-percegés zavart be, s én...már-már ősi beidegzettséggel helyezem magamat harci készültségbe ezellen (...) Ablakomon a friss jég borsózása most kevésbé tűnik aggasztónak.

Bátyám üveg borral jön, Petreki jóhírrrel, a fiától: — jön majd...palázni...— Végre hát...!

A feltámadási körmenet végén: az ég roskadozik a csillagoktól! S Észak-nyugaton gyönyörűségesen felfénylik a Halley-üstökös. Óra-igazításra hívta fel figyelmünket a pap, s...mi mást tehetnék: — átigazgatom azt én is (— Tán csak a mániákus melósok örülhetnek nálam kevésbé az ilyen mesterkéltné időzítéseknek.)

Márc.30.

Menyem, Zsuzsi keresett...még reggeltájt, mikor misén voltam. Ha egyszer úgy tűnne föl előtte, hogy...anyósa tán a templomban lakik? — nem csodálnám! — hisz valami rejtélyes véletlen folytán: ő mind csak ilyen „szent időben” keres engem. Papunk (V.J.) — minekutána kórusunknak köszönetét fejezte ki a tegnapi közreműködésért — érezhető hálával...a művészet-hiján való misézések mihasznát fejtegette ma szentbeszédében.

Jaj (... pedig D.I. — s erről csak mi, kórustagok tudhatunk — megint...de bekvart volna fals altjával a sikernek —, ha karvezetőnk előzőleg meg nem tiltja neki az éneklést! S...én még,— ami igaz, igaz — e mellettem felhangzó zavaró tényezőnk felé...ily, önkéntelen- fullánkossal is éltem: „Jobb lesz, ha kimaradsz...”! — S persze az agresszív válasz nem maradhatott el:— „Ha még a hülyét is...eltűrik?” — ezt kellett halljam tőle. Aztán áldozás előtt, hogy kezemet nyújtottam feléje, — ő elfogadta, s ...fegyverszünet!)

— Délután, Miklóson... varázsdoboz előtt árválkodón TV-ző két unokám (a maguk 13 s 15 évével...) innen csak nehezen előédesgethetők. Ám...amint Anyjkkal kiegészülünk — a szobában Detti már olvassa is (— mit szólok hozzá? mond...) az ő vicc-könyvét. S Gábor — oldalról ránkpislantva veszi tudomásul...hogy mi most...már ketten is...a testvére mondat-hangsúlyaival foglalkozunk. — Detti aztán könnyedén fölénk-kerekedik s megkérdi tőlünk: — Pénzt! hétfőn...kell-e adni...a locsolóknak? S mikor én a világ legtermészetesebb hangján mondom erre...Nem-et— ? — édesanyjuk rögvést a fülembe szószaporázza a kis sváb-magyar falu helyi szokásait...: miszerint Miklóson (— már ebben az eldugott hegyi falucskában is!...?— nyilall belém a felismerés:... nem épp vallási ünnep a húsvét!) Hogy itt ti. ‘megszólják, aki nem pénzt ad a locsolóknak, de még az is megeshet, hogy ezért az...ajándék-tojásokat: némelyek... földhöz vágják!’ —(Azokat a gyönyörűségeket—, amiket ők szoktak festeni: földhöz vágná valaki ?—! — gondolni sem akarok rá. Hát már ennyire elvilágiasodott volna ez az ünnep ? De tán maga az egyház is hibás mindebben...)

Márc.31.

Húsvét egerének vége...! De én is nagyon csúnyán érzem ma magam: mint hidegzuhany, készül elborítani...a túl sok heti stressz. Ugyan van még erőm misére összeszedni tagjaim (hogy ott — kutyaharapást szőrivel...? — D. I.-t lássam a kóruson... megint csak mellém sodródni—ám hálistennek ekkor már e helyzet ellenállhatatlan ’humoros oldalára is ráérzek.)

Otthon...Jézus, Tavasz és Jeruzsálem! — Ady üzenete száll az éterből felém. Egész csaláim eljött hozzám (— fiam nélkül.) s csaknem össze is találkozott a két család. Mindkét oldal a hagyományos húsvéti locsolás hírével elégítené meg érdeklődésemet. (Zsuzsi elkergette az idegen, ...csak pénzért-locsolókat, Zsófi lánya mellől;— Dettire ha ilyen idegen-veszély nem is leselkedett, mivelhogy falun mindenki mindenkinek ismerőse: nem kevés pénzzel...válthatta csak ki ő ma népszerűségét! De Gábortól, tőle, ki — kérdezgetéseim ellenében...kamaszkora bevált mosoly-taktikáját kamatoztatja ma, — tőle már délelőtti dolgairól...hallani hiába próbálnék.)

A TV „Osztrigás Mici”-je, ez a kitűnő szindarab — a nap végén — azt az egész napon át hiányolt...olyannyira várt szórakozást nyújtja aztán, mely képes elfeledtetni velem minden előző kellemetlenségeket. (Hisz pl. még e délután is...kutyasétáltatás idején — mi mindent nem hallhattam a tóparti sétányon : ‘Elbára mehetett volna egy illető... most meg Franciaországba — de képzeljék! — honvágya van...s nem megy!’ — Flancos nagyzolások mai társadalmunk felsejlő nyomor-kilátásai ellenében: nem épp rokonszenvesen megnyilvánuló szövegklisék tucatjai...— Az 56-os Wittman Mária is...mint nyilatkozik az esti TV-ben: ‘...Az utóbbi három évben...kezdi azt érezni, hogy kár volt Kádár

amnesziája idején hazajönnie –!’ (De én azt mondom: mi a becsapottak, de a...mindig újra kezdők népe is vagyunk, s minékünk régóta csak önmagunkból-nyert őserőnk szerezhethetné érvényt Európa tájain. És merőben lehetetlenség lenne itt végbevinnünk bármely változást... – ha nem kényszerítették s éppen miáltalunk – akik mindeddig alá juttattak minket: ha nem kényszerítették őket 1956. nov. 4. vérbeborult napját mindhaláláig...már a mi szemléletünkben szemlélni.)

Folytatása következik. A Szerk.

HORVÁTH ÖDÖN*versei***Sárguló levelek nyomában**

Sok-sok levél a fákról
összevissza repül;
a szélről menekül,
vonzza, hívja a távol.

Veled kószálva lomb,
én is szívesen mennék,
körbe-körbe repkednék;
csodálkozna a domb.

Kalandra szomjas lény,
világ vándora lennék;
égi nyomokban szállnék.

Csalogatna a fény,
a lág, őszi melegség,
búcsúztatna az árnyék.

Valahol egy nagy teremben

Le nem ütött billentyűk szólalnak meg
a csöndben, mire egyesek lerogynak.
Nem bírják tovább. Mások álmétkodnak
társaik jól látható gyengeségén.

Trombita csendül. Felgyorsul. A végén
a nézők felállnak, s körbeforognak.
Akkor egy fűlsiketítő üstdobnak
dörgése hangzik. A táncolók partnert

cserélnek s egyre vadabban pörögnek,
most már csak úgy, zeneszerszámok nélkül.
Egyszerre hullámzó tömegek jönnek

befelé, de senki sem tudja, honnan;
az öttagú zenekar kiegészül
csellóval, bőgővel és két fagottal.

Hiszen tudod

Betűt betűre halmozok, hogy érezd,
ki vagy nekem és soha el ne téveszd
karomba vezető utad irányát,
hiszen régen tudod: elbűvölt vár rád,

aki minden zavart érzést elfojtott
magában és istennőjeként hordott
szíve felett és soha meg nem bánta,
hogy mindenét, ami volt, neked szánta.

Most hogy az éjt a napfény elzavarta,
szokatlan hangok jönnek riogatva
csöppnyi nyugalomunk, hön áhított békénk.

Valami tiszta, ugyanakkor félénk,
lág vágyalom gyűrűződik fel bennünk,
mivel hirtelen egymásra ismertünk.

Halálunk oka

Szívünk mélyéből feltörő jajongás,
tehetetlen és eszelős sikoly
hagyja el ajkunk, árad szét a térben,
mint egy megjósolhatatlan csapás.

Úgy hat, mint aki áramtól ütötten,
nehéz nyelvvel, szokatlanul dadog,
majd lebénel, s mert minden kavargó
körülötte, némán törébe dől.

Pusztító, vad orkán süvölt elő,
s a nincs, most már, mint állandósuló nincs,
veszi át lelkünk felett az uralmat.

Valóságunk kis cafatokká foszlik,
könnyünk pedig vérünkkel elvegyülve,
megfojt, torkunkban visszafelé fordul.

FETYKÓ JUDIT

Várakozás

Szívszorító hiány
belső csend
eseménytelen napok
munkával hajtott idő
áll a naptár
első és utolsó pillanata
a tudatos gondolatnak
hosszú várakozás
egy napért
alfában kilépve
tér-idő ugrás
kezem addig nem ér
a gondolat rohanó
hiány hangtalan kiáltás
kényszerű belső csend.

VÉGH TAMÁS

Advent, karácsony

A vén körtefa ága keserveset reccsent,
mire lehullt tél lett, s maradék levelei
már szűz hóval ölelkeztek.

Álmomban újra hazaértem, minden régi
új volt, egész és töretlen. Fénylett a ház,
s nevemen szólított Anyám.

Nagy tűzkazlakat nem rak már a nap,
s a korai alkonyat nyomába lép az est,
amikor kapunk előtt megáll.

Várandós napok peregnek, csönd szítál
a kertre, s vaskos, vad szél hordja szerte
a decemberi éjszakát.

2017. 12.14.

B. TÓTH KLÁRA

Mennyei vacsora

(*CN Tower, Kulin Borinak*)

forgó étterem
üvegében tükröződő teríték
a fény kivetíti a látványt
ott lebeg az asztal a ropogásra
keményített terítővel
elegánsan megterítve
pezsgőspoharakkal
gondosan betölt székekkel
lebeg a város fölött
a két kép átdereng egymáson
mint a múlt századi
üveglemez-negatívok
átsejlik a kívül és a belül
mintha ránk várna az a szék
mintha meghívást kapnánk
egy mennyei vacsorára

2013 okt.

KŐ-SZABÓ IMRE

Az öreg temetőőr

A haláleset mindig tragikus. Tragikus, bárkit érint, ez alól nincs kivétel. Talán ez az egyetlen esemény, amelyre sem belépőt, sem kilépőt nem lehet váltani. Ezt még eddig, nem tudták árucikké minősíteni, (ha csak nem egy megrendelt gyilkosságról, vagy ilyen szándékról van esetleg szó). Ez egyformán érinti a szegényt, a gazdagot. A kiváltság csak az, hogy a gazdagnak nem okoz fejtörést egy temetés lebonyolítása, de a szegény embernek, még ezért is meg kell szenvednie.

Péter bácsival a temetőben találkoztam. Szép idő volt. Sütött a nap és a fák levelei a színskála minden színében pompáztak. Ő volt ebben a faluban a temetőőr. Most ment nyugdíjba. Mesélt az elmúlt ötven évről, melyet többségében itt töltött el.

- Az volt a szokás, hogy a kiskápolnába ravatalozták fel az elhunytat. Amikor a szertartásnak vége volt, a hozzátartozó családjából szedtek össze négy embert, akik a koporsót vitték a sírhoz. Ha ez a négy ember, nem jött össze, mert a középkorú, még cipekedni tudó férfiak száma, ennél kevesebb volt, akkor a közeli rokonságból egészítettek ki a létszámot. Ugyanis női rokonok nem cipelhették a halottat. Ez a szokás ment is egy darabig, de amikor kezdett benépesedni a temető és egyre messzebb kellett a halottat elvinni, ez a szokás megváltozott. Ekkor kezdtek belépni a vállalkozók, mert ugye, mindig, mindenre akadt vállalkozó. Persze akkor még jobban, ha ebben is üzletet szimatoltak. Eleinte volt a ló vontatta Szent Mihály Székér, melyet a motorizáció felváltott, pöfögő masináival. Ma már a hamvasztás utáni urnás temetésnél, visszacsatolt az ősi szokás. Az urnát ismét emberek viszik, szám szerint a négy helyett, kettő. A gyászoló hozzátartozók, pedig követik – itt megállt, cigarettát vett elő, rágyújtott és a füstöt hosszan kifújta.

- A temetésnél – folytatta - amikor a kápolnában feküdt kiterítve a földi létből távozó, a gyászolók kint gyülekeztek. A kíváncsiabbak, akik még azt is megfigyelték, ki mikor és mennyit sírt, jajveszékelt, vagy éppen fégyelmezten, közömbösen viselte el a halál jelenlétét. A temetés után, mint egy film vagy hangfelvétel lenne, ezek az emberek vissza tudták pergetni az eseményeket. Ebben a faluban a Sipos Rozi néni volt ilyen. Persze, megjegyzéseket is fűzve hozzá. Nem mindenki nézte meg a halottat, mielőtt lezárták volna a koporsót. Volt, aki azt mondta, ő úgy őrzi meg emlékezetében, ahogy utoljára látta, vagy találkozott vele. A kíváncsiabbak azért bemerészkedtek, aztán szótlánul távoztak – intett a kezével. – Tudják, de még nem fogalmazódott meg bennük az a megállapítás, melyet egy amerikai író mondott: A halál nem fáj, csak az élet kínozza meg az embert. Itt hosszabb szünetet tartott.

- A kint várakozók két csoportba verődtek. Az egyik oldalon az asszonyok, gyerekekkel, a másik oldalon a férfiak. Az asszonyok többsége érzelmesebben élte meg az eltávozó utolsó perceit. Sírtak, pityeregtek, szipogtak, ki-ki vérmérséklete szerint. Törölgették arcukat, ahol a könnyecseppek nyomokat hagytak. Sugdolózva beszélgettek, a hangos szó ilyenkor nem illett – itt egy kis szünetet tartott.

- A férfiak már keményebben viselték ezeket a dolgokat. Egy-egy ilyen temetési esemény során, minden alkalommal szóba került: - Hány éves vagy? – Most majd te következel! Aztán úgy is lett. Valaki egyszer szerényen, csendben megszólalt: - Most majd én következem! A halál úgy látszik, vette a lapot, mert ő következett, nem tett kivételt – fejezte be. Az elszívott cigaretta csikket cipőjével beletaposta a fűbe.

- Még amikor nem voltak temetkezési vállalkozók, régebben a faluban, mindig volt egy ember, aki az elhunytak kiásta a sírt. A községházán, majd a tanácsházán, vagy a plébánián megmondták, hová lehet temetni. Ezt az embert a hozzátartozók megkérdték, megfogadták a sír kiásására, természetesen fizetség fejében. Legfeljebb akadt olyan helyzet is, hogy a családból egy fiatalabb férfi be is segített ebbe a munkába.

- Amikor leeresztették a korsót, a sír behantolásában is segítettek a család fiatalabb férfi tagjai. Akkor még lehetett hallani, hogy: - Eltemettem az apámat! A természet rendje szerint a fiatalabb eltemeti az öreget, amikor annak eljön az ideje. Ez a cselekedet így ember közeli volt. Megadta az öregnek a végtisztességet. Rám nézett, várta a helyeslést. Én csak intettem a fejemmel, így igaz!
- A temetőt már régebben is olyan helynek tekintették a település lakosai, amely sérthetetlen, szenthely. Ott nyugszanak az eltávozott hozzátartozók, édesapák, édesanyák. Ez a természetes, mert az életkor ezt követeli. Gyászosabb és fájdalmasabb, ha az élő szülő gyermekei – lánya, fia – pihen ott. Ezt már nehezebben lehet megélni. Ott kap végső pihenőhelyet az öregsülők bármelyike, barátunk vagy sajnós szerelmünk is. A hagyományok szerint a hozzátartozók ápolják a sírokat, virágot ültetnek. Halottak napja környékén, mint most, aki csak teheti, ellátogat a megfelelő temetőbe, hogy lerója együtt érző hálóját, volt kedves hozzátartozójánál, akivel valamilyen szoros kapcsolatba volt élete során. Ilyenkor koszorúk, élő virágok sokasága borítja a sírokat. Halottak napján előtte és azon a napon az esti szürkület a temető körül mozgó, vörös fényben úszik a megnyújtott gyertyák világától. Révedezett el tekintete, kifejezve azt a tényt, hogy munkája során sokszor látott ilyet.
- A temető a megnyugvást jelenti. Persze ezt a megnyugvást vannak akik, nem tartják tiszteletben. Hányszor lehet hallani, hogy fiatalok, akik még nem élték át az eltávozás transzát, vandál módon pusztítanak, sírokat gyaláznak meg azzal, hogy ledöntik a fejfákat, károkat okozva ezzel. Szinte megmagyarázhatatlan ez a fajta magatartási forma. Beszédében, ahogy itt tartott, egyre magasabbra emelte hangját. Rám nézett és nyugtatólag intett. – Még szerencse, hogy ebben a temetőben nem történt ilyen.
- Biztosan sehol sem tanítják ezt a viselkedési formát. Inkább vagányság, a mások előtti kitörés vezérli ezeket a vandál fiatalokat. Egyikőjük sem gondol arra, ha majd egyszer ő kényszerül nyugvóhelyéül megválasztani itt a sírhelyet, és hasonszőrű fickók kihúzzák a fejfáját, sírját így névtelenné téve, mit szólna hozzá? A halott gyalázás a bűnök lajstromán biztosan az első között szerepel. Péter bácsi felállt arról a kispadról, melyet Kovácsék tettek a sírhant végibe, hogy leülve egy kicsit elmerengjenek a múlt felett. Aztán tett pár lépést, menni készült, már későre hajlott az idő. Elkísértem egy darabig. Menetközben is beszélt, mintha összezezné e kert sorsát.
- Itt még falun azért a régi hagyományok érvényesülnek. A városban más a helyzet. Ott azért sokkal magányosabbak. Olvastam, egy orosz író, úgy hívták, hogy Lev Tolsztoj, azt mondta: - városban az ember akár száz évet is élélhet úgy, hogy nem veszi észre, hogy már régen halott.
- Ma már más a világ. Egyszerűen rendelkezik a dolgok felett. Megfogadnak egy vállalkozót, aki erre szakosodott. A temetkezés is „szakma” lett. Elmegy az ember, megrendeli a temetést, lehet hozzá extrákat is, kinek mire futja. Aztán az egyeztetett hely és időpont szerint megjelenik a gyászoló család, és menetrend szerint lezajlik a temetés. A „megrendelőnek” nincs más feladata, csak fizetni, elbúcsúzni a távozótól, sírni, a könnyeket törölni, majd a halotti toron vigaszt nyerni és élni az életet tovább. Kezet nyújtott és elbúcsúzott tőlem. Kilépett a temető kapuján és apró léptekkel elindult – most még – hazafelé.

SZÉKÁCS LÁSZLÓ

Várakozás

levél, avar, szavak, mind halom, mind kerengők,
hálom az álmom, deresedek, ... hálómmá

fagy csípkedi zöldemet, vörösréz-bordó éneket,
és képem villanó tócsákba keveri a roppanó jég alá,
csillogjon rólam is a végtelen

leveleim hangjaim hullámain velem zuzognak,
mennyből az angyal, pásztorok, a betlehemi Fiú,
... és mi együtt állunk, a csillagok is,
keresve köztük az utat, a reményt, a Te csillagodat

gerincemen, létem látóhatárán frekvenciák
gördülnek le, majd szanaszét, árnyékokká
játszanak, bújócskázik a már örök emlék

állj talpig fehérben, fényben, nappal és éjben
a szakrális omniverzumunk felett,
ahogy lebeg sok milliárdnyiunkban rólad a képzet,
zenéd lelkünk, szellemünk karácsonyává ébred

ELBERT ANITA

A karácsony szava

Mécsvirágok reszketnek fehér
Karácsonykor, tükörsima
Jégre írnak haladásuk révén
Az autók, majd összekoccannak,
Akár a molekulák, az isteni
Részecskét nem találván.
Pedig karácsonykor az ég és
A föld összeér, megcsókolják
Egymást a Nap és a holdvilág,
Majd intenek, s nyomukban
Lakozik csillagfergeteg.
Magába száll az emberi lélek, mégis
Éberen figyeli a karácsony szavát,
Mint bontogatja angyali szárnyát.

BÖRZSÖNYI ERIKA

Kép a keretben

Ablakkeretben a kép, mely
reggelente itt tárul elém:
kopár, lombjukat vesztett
fák a parkban, szemben
szürke házak zárják el
a kilátást előlem.
De fent, az égen, magasba
tör egy repülőgép, zaját
idáig nem hallani, mégis,
valamiképp a reményt
testesíti meg, hogy lehet,
még kell, felfelé törni,
nem húzhat le a sárba
a hideg november.

SZABÓNÉ BABIK ERZSÉBET

Ezüst felhők ezüst könnye

Ezüst felhők ezüst könnye,
ezüstként hullik a földre.
Ezüst bánat, ezüst ékszer,
ezüst pocsolóba vész el...
Ezüst lányok táncot járnak...
ezüst hódolat a mának..
ezüst fiúk nézik szépen,
ezüstcseppek sűrűjében...
Ezüst élet csillog csendben...
ezüst csillám-felleg rebben...
Esernyőddel fogd fel, kérlek...
ezüst könnyét, ezüst égnek!

JANECSKÓ GYÖRGYI

Karácsonyváró

Szabálytalan sakktábla, zúzmarából szőtt ruhába
öltözött e földi táj,
mint menyasszony fehér uszályán tünde fény
szikrázik, csodára vár.

Szél bolyhozza köntösét a hónap, az otthontalan csavargónak
nyakába fűjni se rest,
fahéjas porcukorba mártott fényóaggal csillagvilágot
gyűjt a vaksi est.

Jégcsapot sír az eresz, a házaknál tündér neszez,
remél szent ünnepet,
kandalló fénye fűzi, tömjénfüstből kibetűzi,
Meváltó született!

Pislantva int az Advent csillag, mint bölcs égi karnagy,
a Hold karéjára ül,
halk áldás fátyolkontyára reppen egy angyal,
a templom tornyán hegedül.

Mint ártatlan gyermek, ki nem érti mi végre termett
erre a fagyos vidékre,
eljön a Karácsony éj is, és lassan bebújok én is
csendes, békés szívébe!

DOBROSI ANDREA

Nem telhet el...

Csak nézem türelemmel,
ahogy jönnek-mennek a vonatok,
valamit hoznak-visznek,
másképp nap nem telhet el.

Bennük utazik
az ártalom,
a vád
és a sértő szavak,
de jegyet váltott
a tévedés,
a fáradtság,
a kényszer,
ösztönök,

várva a célállomást,
ott igazságot osztanak,
vagy legalább eléjük megy
a jó öreg szerencse.

Micsoda méltatlan állapot
a kegyre áhítózni egyre
s este úgy dőlni az ágyra –
hátha?

Csak nézem türelemmel,
ahogy jönnek-mennek a vonatok,
valamit hoznak-visznek.
Másképp nap nem telhet el...

DEBRECZENY GYÖRGY

éjszaka lesz

körbesétálja a botot
a költészethez közel hajol
beléje ivódik a látvány
és a csend
megeszi a cukornádat
a férfi
és éjszaka lesz

elhagyatott tengerparton
elhagyja a verset
vagy a vers hagyja el őt
mire a férfi a cukornádat
megeszi
tengerpart lesz
és éjszaka lesz

az ember éjszaka kihűl
nem tud a kriptába
leereszkedni
de mire a férfi az éjszakát
megeszi
cukornád lesz
és ott lesz a kripta

körbesétálja a költészetet
a bothoz közel hajol
a csendbe beleivódik
a szomjúság
az éjszaka megeszi
a cukornádat
és a férfit

KARAFFA GYULA

baj van...

baj van velem atyám
nem hiszek már a szeretetben
és az emberektől is elment a kedvem
hogy teljesen őszinte legyek
veled is tele van a hócipóm

baj van velem atyám
unom már minden cselekedetem
és önmagamtól is erősen undorodom
hogy még őszintébb legyek
jó lenne bezárni a boltot

baj van velem atyám
nincs semmi tervem jövőre
a naptáram teljesen üres és az is marad
hogy megmondjam a tuttit
elment a kedvem mindentől

kérlek vedd ezt komolyan
mert ez nem csak a
szokásos
év végi
téli depresszió

BEMUTATJUK

Pleva János (Jan Pleva)

Makettkészítő

Ipolyságon él, de munkája többször elszólitotta Csehországba, Magyarországra, s távolabbi vidékekre is. Ahogy meséli, 1966-ban „fertőződött” meg a makettezéssel, amikor is Budapesten, egy körúti boltban meglátott egy vasútmodellt. Három napig járkált a bolt előtt s álmodozott arról, hogy megveszi, az övé lesz. Megvette, és inentől eddigi életének jó része erről a hobbiról szól. Illetve nem is egyszerű hobbi ez, mert az épületek, a város történelmével is tisztában van, azokat is elmeséli az érdeklődőknek, amikor betérnek az ipolysági kiállítását megnézni. Igazi katarzist ad az, ahogy beszél a régmúltról, a dicső napokról, az építkezésekről, a város fejlődéséről (illetve romlásáról, építészeti szempontból visszafejlődéséről).

Pleva János szorgalmas munkával elérte, hogy soha sem unatkozik, és annak amit csinál, van értelme! Ez a mai világban igen nagy szó, mert sokan (sajnos lassan a többség) egyáltalán nem tud önmagával mit kezdeni, nem talál olyan elfoglaltságot, amiben „megtalálhatja önmagát”, amivel hasznosan és értelmesen töltheti el az idejét.

Bár makettjei papírból készültek, ez nem von le értékükből semmit, sőt, inkább hozzáad! Ugyanis minden felhasználhatót beépít a makettekbe, legyen az konyhai törlőkendő gurigája, vagy akár hungarocell darab, vagy más, kidobásra ítélt „hulladék”. A makettezéshez nagy tudás szükségeltetik. Például matematikai, geometriai, történelmi háttértudást feltételez egy épület-makett elkészítése. Épp ezért lenne nagyon fontos, hogy most növekedő gyerekeinket elvigyük ilyen kiállításokra, megismertessük őket ilyen emberekkel; példájukkal (remélhetőleg, sőt bizonyosan) egy normálisabb világ felé indítanák el őket!

Ahogy Pleva János meséli, a várostól is kapott támogatást, ugyanis a makettjeinek helyt adó épületben több helyiséget kapott meg, ahol nyugodtan tudja végezni munkáját, és mindemellett az 50-70 négyzetméternyi elkészült makett is aránylag tisztességesen kiállíthatóvá vált. (Ez az aránylag jelző csak annak szól, hogy a kiállítás mára kinőtte önmagát, újabb helyiségre, helyiségekre lenne szüksége az alkotónak további tervei megvalósítására.) Ha terveinek megfelelően halad minden, akkor az egyik kisebb helyiségben felépített vasúti makettjét is fejleszteni-bővíteni tudja, amihez restaurátor-festőművész fia is nagy segítséget ad neki! Matematika tanárnő felesége is bizonyosan jó szemmel nézi, ahogy férje egy-egy hengert, hasábot, vagy épp egy szabályos tetőszerkezetet épít meg nagy türelemmel.

Az ipolysági épületeken kívül szeret másféle makettet is építeni, így a környező várak makettjeit is lekészítette. Példának okáért a Drégely-várat is megmintázta. Míg nem voltak ásatások, míg nem voltak "látványtervek", addig ő maga vette a bátorságot, és saját elképzelése szerint formázta meg azt. Hogy jó munkát végzett, mi sem bizonyítja jobban mintsem az, hogy a szakemberek által a múzeológusok kutatásait felhasználva készült látványtervekhez nagyon is hasonlít az ő makettje is!

Pleva János elmondása szerint a makettekben a kék tetejű épületek már nincsenek meg. A zöld tetejűeket a „magyar időkben” építették. És erősen hangsúlyozza, hogy nem a teljes mérethű valóság ábrázolására törekedett, hanem egy általa (is) elképzelt, megtervezett, avagy óhajtott várost épített fel. Ötletei akár az építésznek is adhatna iránymutatást, de elsősorban a fiatalok, és a város iránt érdeklődők figyelmébe ajánlom!

A kiállítás a városi könyvtár melletti épületben kapott helyet, a városközponttól kettő percre sincs, így akár átutazók, ráérő idővel rendelkezőknek is erősen ajánlott a meglátogatása! Képeinkkel ízleltőt szeretnénk adni ebből a kis csodából, amit a kitartó emberi munka hozott létre! Gratulálok Pleva Jánosnak ehhez, és kívánok neki erőt, egészséget, és további sok örömet ebben a szép elfoglaltságban!

Szöveg, fotók: Karaffa Gyula

A város központja észak felől

A város központja délről

Főtér, buszpályaudvar, háttérben a Tesmag felé vezető út

A Megyeháza belső udvara, háttérben a könyvtár modernebb épületeivel

Felül a Zsinagóga épülete

Elismerés az alkotónak

Városképek

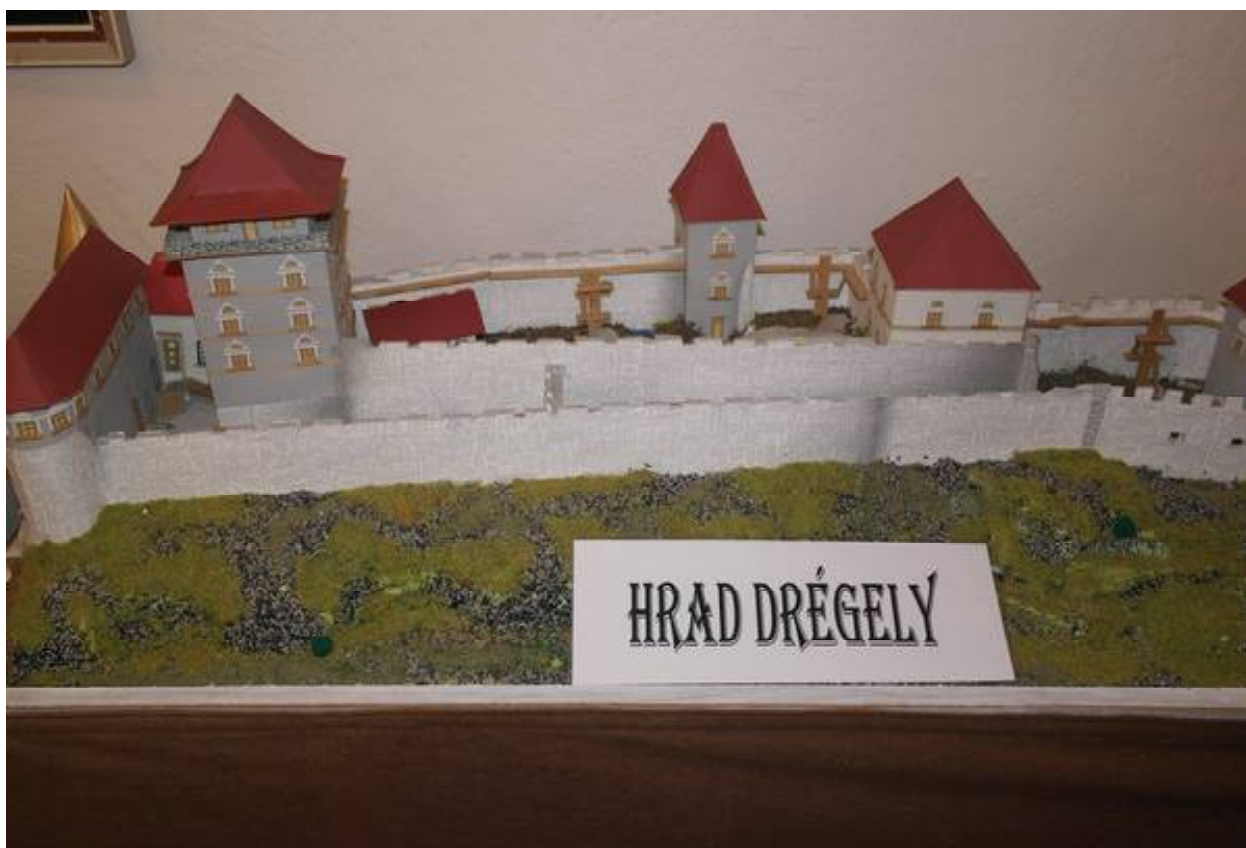
Városképek

Városképek

HRAD DRÉGELY

hrad Modrý Kameň
Kékkő vára

A vasút

A történetekből nem lehet kifogni: Pleva János mesél

BESZÁMOLÓK

Több mint író-olvasó találkozó Csáky Károllyal

Csáky Károlynak a Magamura Könyvkiadónál elmúlt években megjelent köteteit mutatták be azon az író-olvasó találkozón, melynek az Ipolysági Városi Könyvtár adott otthont. A december elsején rendezett eseményen a régebbi kiadványok mellett ott volt a szerző legújabb, *Temetőjárás II.* című kötete is.

A szerzőt Karaffa Gyula, a nagyoroszi Magamura Könyvkiadó vezetője, szerkesztő, börműves mutatta be. Mint elmondta: „*Csáky Károly egyszerűen végzi a dolgát, s ha nem tenné mindezt, a magyar nemzet szegényebb lenne. Megmutatja nekünk közös múltunk értékeit.*” Hozzátette, nagy szükségünk van az ilyen emberek tevékenységére, hogy ne felejtjük el az őseinket, a múltunkat, az emberi értékeinket. Csáky Károlynak az elmúlt években több kötete is megjelent a Karaffa Gyula által vezetett Magamura Könyvkiadónál. A találkozón ezeket a kiadványokat is bemutatták, ismertetve azok értékeit. A bemutatott kiadványok között szerepelt a *Lélekrezdülések* és a *Fohások Isten árnyékából* című verseskötet. Ezzel kapcsolatban Karaffa kifejtette, kemény prófétai hangot ütnek meg Csáky Károly versei, melyek az emberi szellemről és lélekről szólnak. A kötetekben több vallási, istenes vers is szerepel. „*Elmémben és lelkemben benne van az Isten*” – idézte erre válaszul a szerző.

Ugyancsak ennél a kiadónál jelentek meg az *Emlékezések és vallomások I.II.* című kötetei. Mint elhangzott, ezekben irodalmi kapcsolatokról, felvidéki irodalmi alkotásokról ír, de köszöntők és nekrológok is olvashatók benne. Emellett neves barátokkal, pályatársakkal folytatott levelezések is helyet kaptak a kiadványban. A találkozón szemelvények is elhangoztak a bemutatott művekből.

Az irodalmi est második részében a napokban megjelent, pénteken kézbe kapott *Temetőjárás II.* került bemutatásra. Mint Csáky Károly megjegyezte, a temető nyitott könyve az adott településnek. A sírjelek sokféleségével és a sírfeliratokkal kapcsolatban kifejtette, a sírjelekből kiolvasható a közösség kultúrája. A *Temetőjárás I.* a Szövetség a Közös Célokért támogatásával jelent meg 2016 végén, első bemutatására pedig az ipolysági Pongrácz Magyar Közösségi Házban került sor 2016 decemberében. A most megjelent második kötetben huszonhárom temetőt mutat be. Többségük felvidéki településen található, de a magyarországi Kemence, Ipolytölgyes, valamint Ipolydamásd sírhelyeivel is foglalkozik. A kötetben szerepel több ismert ipolysági személyiség nyughelyének ismertetése is. Így olvashatunk a kálváriaépítő Schreiber Aladárról, Gödör Kapisztrán János bencés szerzetes tanárról, avagy Stéger Imre ipolysági plébános sírhelyéről is.

További terveiről szólva Csáky Károly elmondta, jelenleg is több anyagon dolgozik, köztük előkészületben van egy fálumonográfia, valamint az Emléktáblák és emlékhelyek következő kötete is.

Az emlékezetes pillanatokban bővelkedő esemény dedikálással és kötetlen beszélgetéssel ért véget.

2017. december 02.

Pásztor Péter írása és felvételei az eseményről.

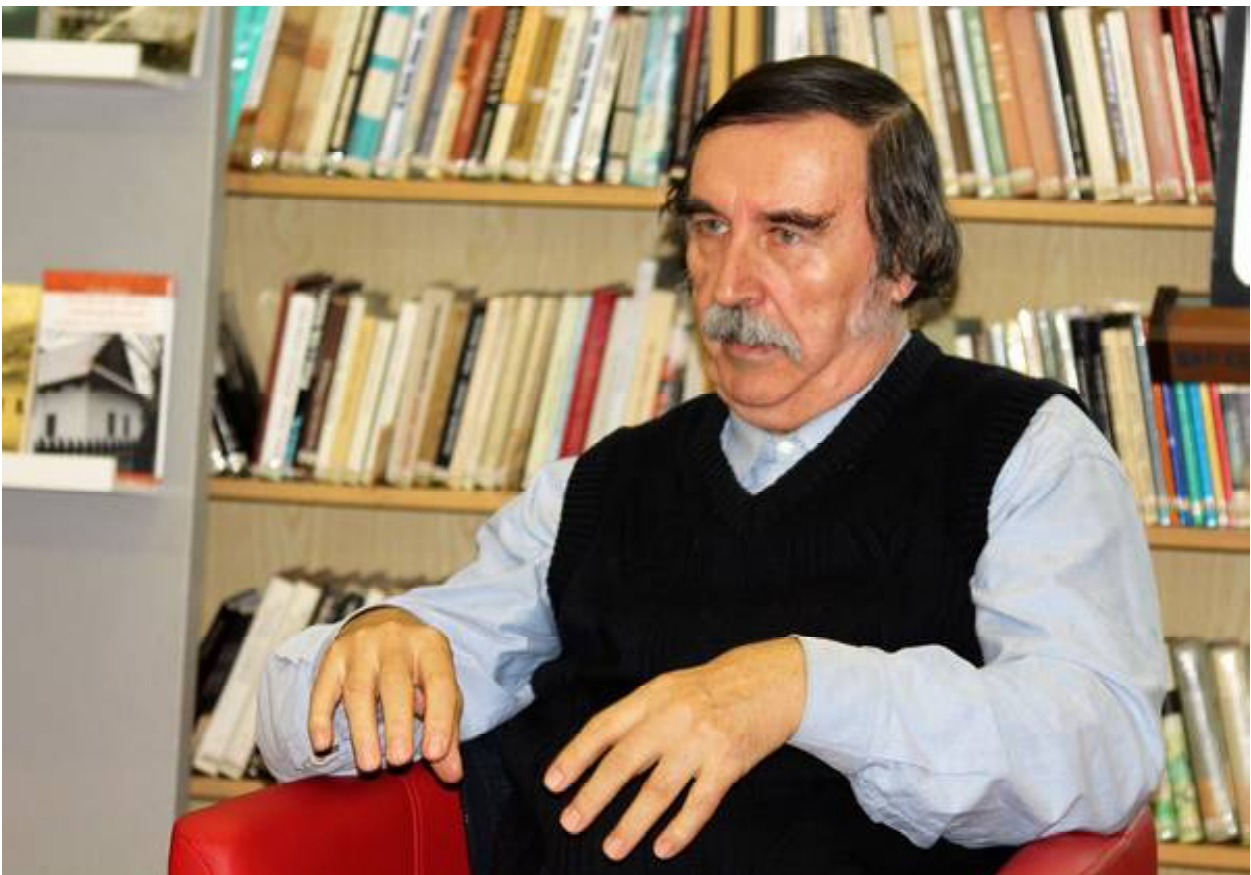
Iveta Tonhaiserová az ipolysági könyvtár nevében köszönti a közönséget

Majoros Moys Magdolna ismerteteti Csáky Károly életpályáját

Karaffa Gyula a Temetőjárás I.II. kötetekkel

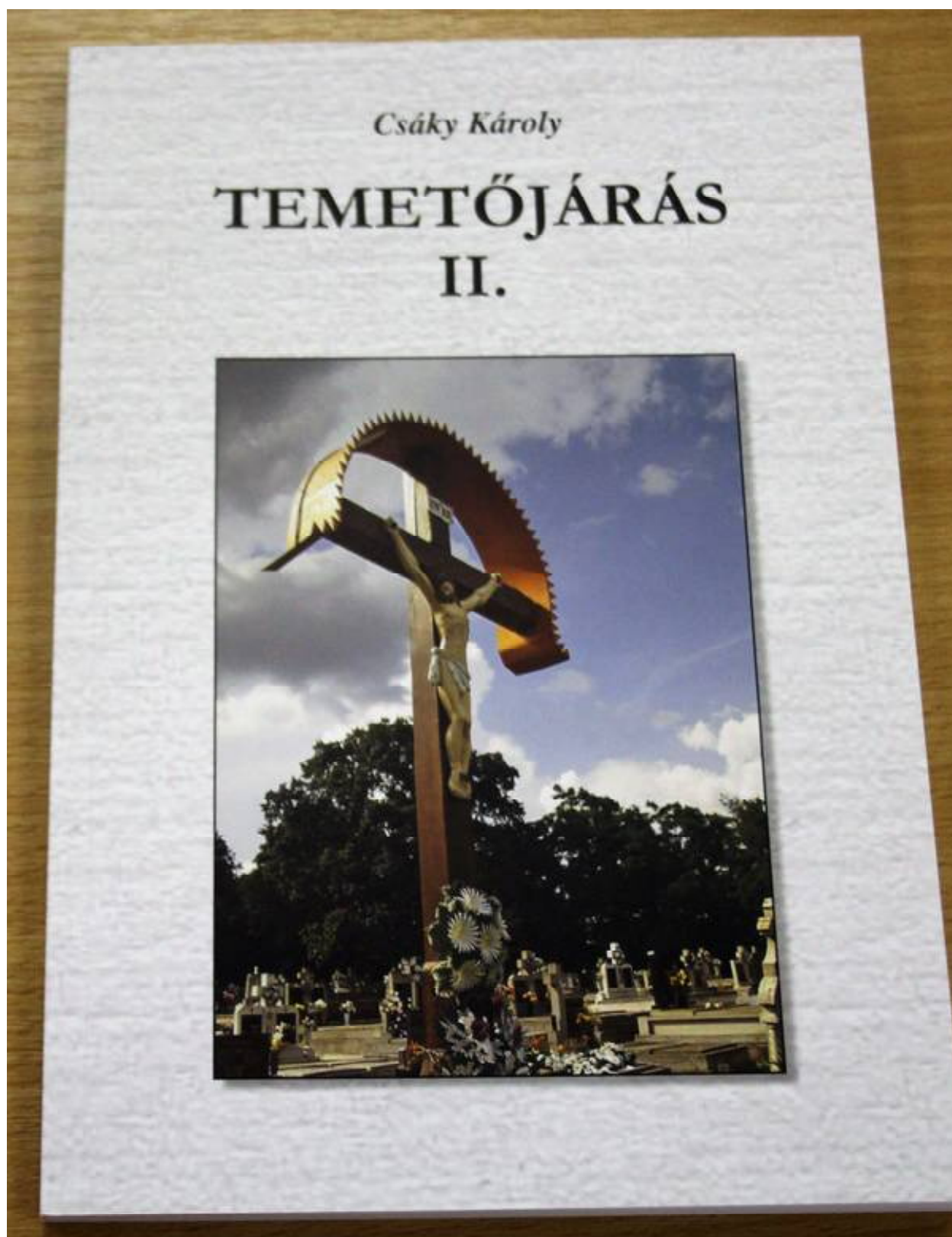
A temető nyitott könyve a településnek - mondta Csáky Károly

A helyiek mellett magyarországi barátok is eljöttek a bemutatóra

Sor áll a dedikálásra várva

A frissen megjelent kötet megvásárolható a Szerzőtől

Teszáry Károly könyvbemutatója

Diósjenő, Boróka-ház

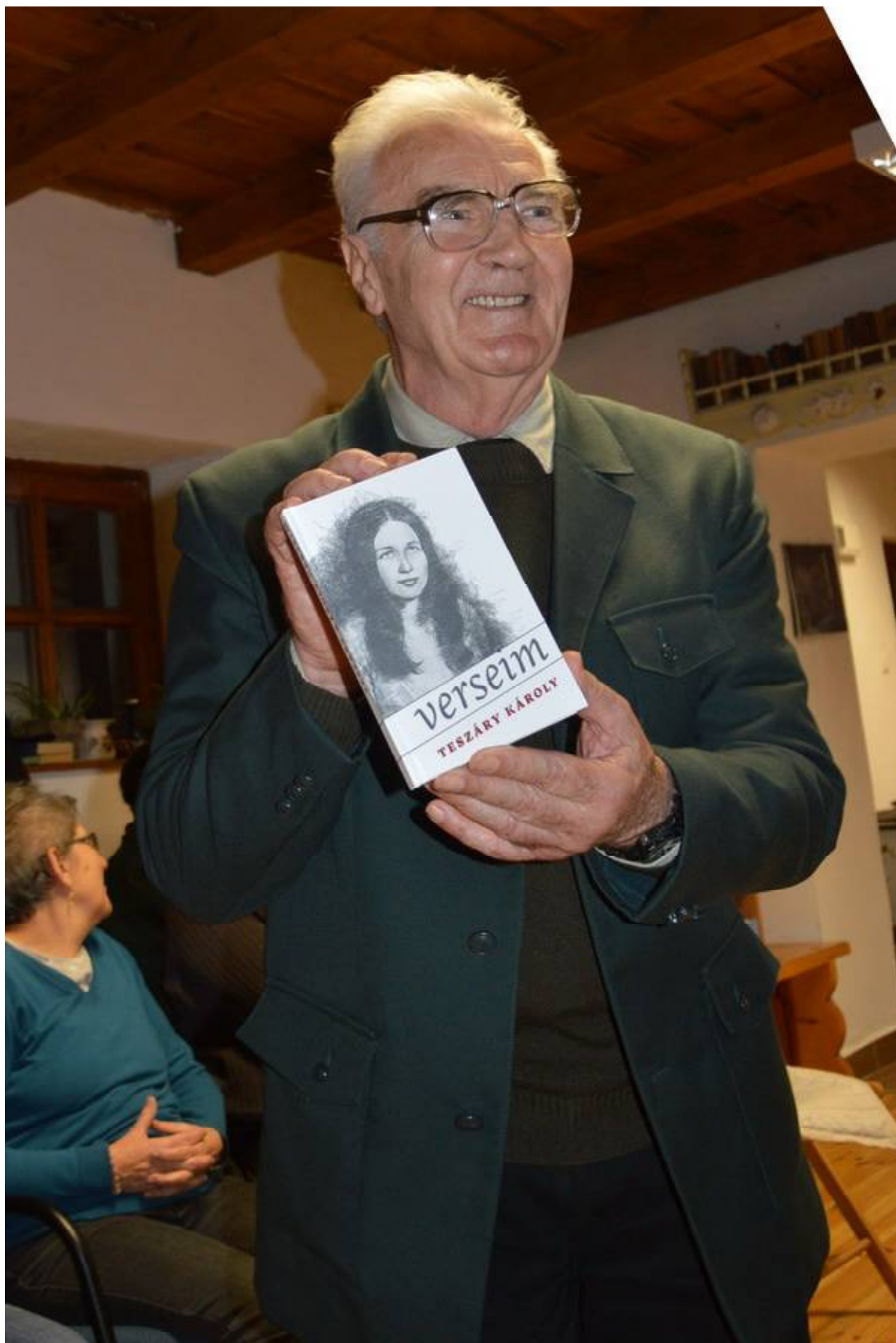
December 7-én a diósjenői Boróka-házban mutatta be verseskötetét Teszáry Károly. A környéken mindenütt ismert és szeretett nyugdíjas erdész, a Drégelyvár Alapítvány tiszteletbeli elnöke, Nagyoroszi díszpolgára új oldaláról mutatkozott be. Bár sokan tudták, hogy tehetséges versíró is, de a kötetbe gyűjtött versek igazi karácsonyi meglepetésként érték azokat, akik szeretik őt. A könyvbemutatón helybeliei ismerősei, barátai vettek részt. A versek felolvasását nagy szeretettel fogadta a közönség, majd kötetlen beszélgetés, vendéglátás következett.

A kötetről információt a Szerzőtől kérjenek. A Szerk.

Szöveg: Karaffa Gyula Fotó: Végh József mkl.

verseim

TESZÁRY KÁROLY

A Nógrádi Betlehemesek Diósjenőn, a Borókaházban (Végh József mkl. képriortja)

KÖNYVAJÁNLÓ

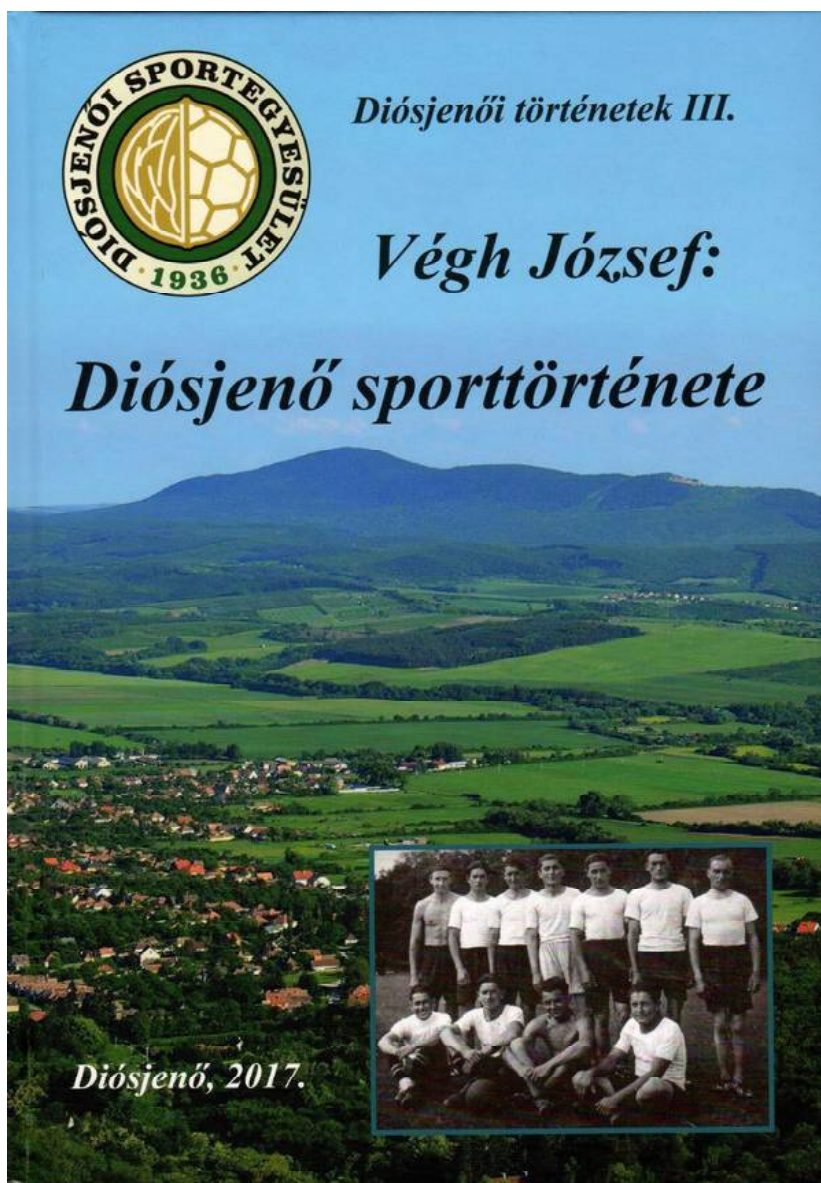
Végh József: Diósjenő sporttörténete

Mintegy száz évet ölel fel ez a kötet. Nem is gondolná az ember, hogy szinte alig van olyan sportág, amely ne érintené a települést, az itt élőket, itt dolgozókat. Vannak köztük olyan kiválóságok, akik eljutottak a csúcra és megszerezték az olimpiai, világbajnoki trófeák valamelyikét, vagy kiérdemelték az országos elsőségért járó érmeiket. A többség azonban természetesen megmaradt az amatőr szinten. Itt is születtek ragyogó érmek, kimagasló eredmények, elismerésre méltó egyéni - és csapatteljesítmények.

Sokan vannak, voltak, akik nem törekedtek a versenyszerű megmérettetésre, megelégedtek azzal, hogy a sport, a mozgás örömet okoz számukra, s hozzájárul jobb közérzetük, egészségük megőrzéséhez.

A sportos életmódról szólva Józsa Csaba testnevelő tanár így fogalmazott: „A sport nagyon jó iskola ahhoz, hogy az ember megtalálja a helyét, a boldogulását, mert sok mindenre megtanít és hozzászoktat. Megkönnyíti az eligazodást és a helykeresést. Számomra ez a siker, s ezek az igazi értékek.”

Az 560 oldalas, vaskos kötet a Diósjenői Történetek sorozat harmadik tagja. Kiadója a Diósjenői Sportegyesület.

Megvásárolható a szerzőnél, illetve szerkesztőségünkön keresztül!

2

Czinka Panna nótája.
(1735.)

Átirta: Bloch József

Lassan. (Adagio.)

Violino I. **VÉGH JÓZSEF**

Violino II. **Czinka Panna,**

Viola. **a cigány Szappho**

Violoncello

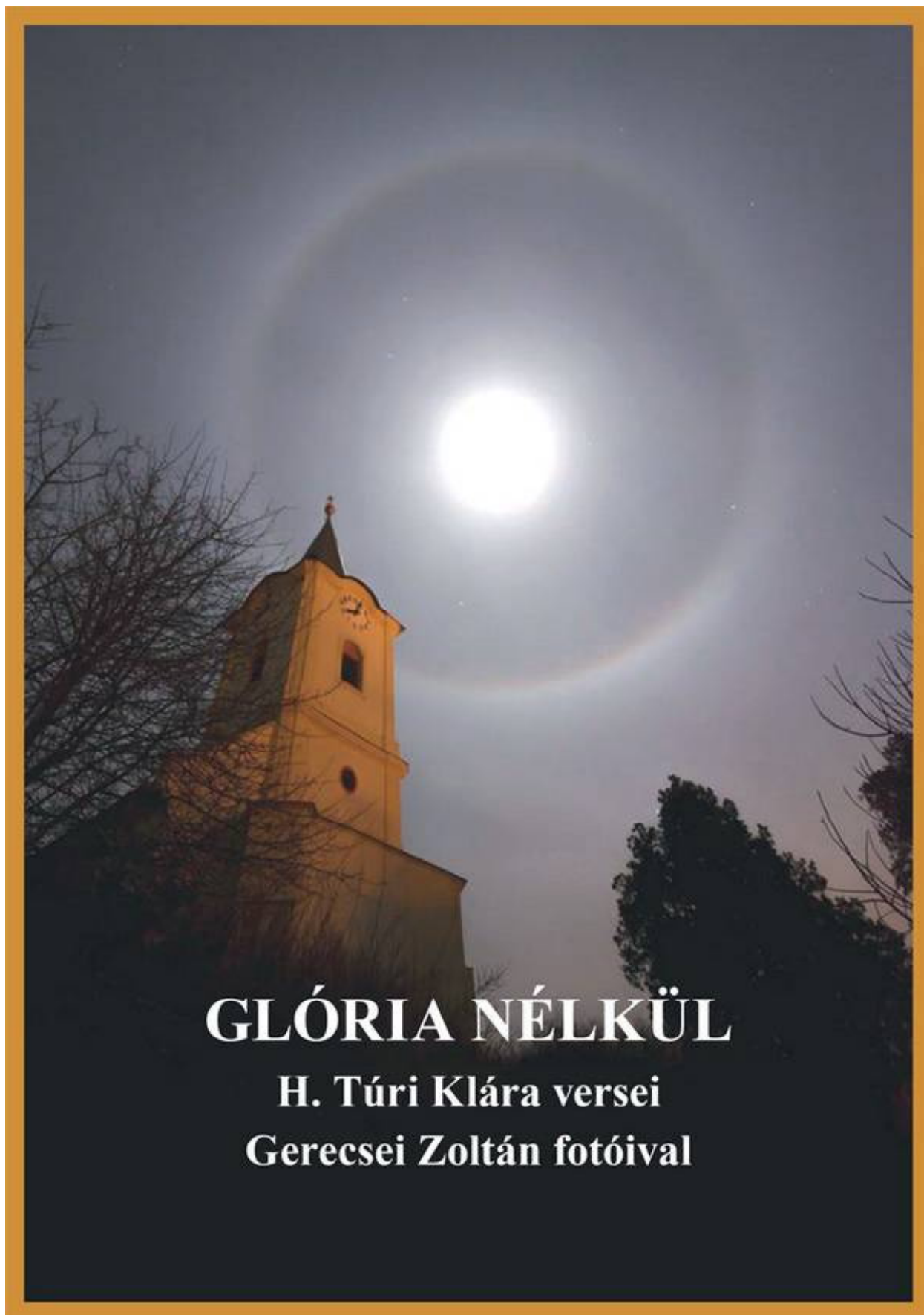
Élénken. (Allegro.)

Tempo

I. Berté József és Társa zeneműnyomdája Budapest. R. K. 58.

Megjelent H. Túri Klára legújabb verseskötete. Érdeklődni a szerzőnél, illetve lapunk email címén lehet. A Szerk.

GLÓRIA NÉLKÜL

H. Túri Klára versei
Gerecsei Zoltán fotóival

PÁLYÁZAT

A rétsági Spangár András Irodalmi Kör pályázatot hirdet

vers és prózairók részére

A pályázaton korhatár és a témakör megkötése nélkül, minden alkotó részt vehet.

Kizárólag máshol meg nem jelent írásművekkel lehet pályázni!

Az írásokat digitálisan (email, CD, DVD) is kérjük mellékelni.

A pályázatok terjedelme nem haladhatja meg az öt gépelt oldalt.

(Word, Times New Roman, 12 pont, 1,5 sortáv)

A jeligés pályázatok mellé, zárt borítékban kérjük mellékelni a jelige feloldását.

A pályázatból kizárásra kerülnek a későn beérkező és a digitálisan nem beküldött, valamint a kiírásban megjelent feltételeknek nem megfelelő pályaművek.

Egy jeligéhez maximum három írásmű tartozhat.

Az írásművek feladási határideje:

2018. JANUÁR 31.

Cím: Spangár András Irodalmi Kör
Városi Művelődési Központ és Könyvtár
2651 Rétság, Rákóczi út 26., Pf.:24.

A legjobbnak ítélt alkotás elnyeri a díszes kivitelű
Spangár András emlékplakettet.

A szakmai zsűri által arra érdemesnek ítélt írásokat
megjelentetjük a Kör 2018. évi antológiájában és a Kör honlapján is.

Elérhetőségünk:

06-35/550-163

konyvtar@retsag.hu, konyvtar.retsag@gmail.com

Egy újabb történet...

E havi számunk szerzői:

Börzsönyi Erika (Pásztó) Budapest író, költő
Csáky Károly mkl. (Kelenye, 1950) Ipolyság, helytörténész, költő, tanár, néprajzkutató
Debreczeny György (Budapest, 1958) Budapest, könyvtáros, költő
Dobrosi Andrea(Budapest, 1970) Budapest, költő, szerkesztő
Elbert Anita () Veszprém, tanár, író, költő
Horti Zoltán (1965) Dunakeszi, mesemondó, író
Horváth Ödön (Budapest, 1938) Kismaros, költő
Hörömpő Gergely (Kisvác, 1945 - Kisvác, 2007) református lelkész, költő
Janecska Györgyi (Vác, 1965) Kétebony, író, költő
Ketykó István (Szügy, 1946) Verőce, nyugdíjas köztisztviselő, költő
dr. Koczó József (Perőcsény, 1950) Vámosmikola, helytörténész, ny. iskolaigazgató
Kovács T. István (Füzesgyarmat, 1935) Vác, újságíró, író
Kő-Szabó Imre (Orosháza, 1936) Vác, író
Petrozsényi Nagy Pál (Kolozsvár, 1942) Kecskemét, tanár, író
Pribojszky Mátyás (Okány, 1931- Tata, 2014) citera-tanár, zenész, író
Szabóné Babik Erzsébet (1972) Érsekudkert, költő
B. Tóth Klára (Budapest, 1955) Budapest, költő, restaurátor
H. Turi Klára (Győr, 1939) Tata, író, költő
Végh Tamás (Gödöllő, 1960) Isaszeg, költő, nyomdász
Székács László (Budapest, 1946) Budapest, nyugdíjas mérnök, költő

Impresszum:

Alapító-szerkesztő:
Karaffa Gyula

Helytörténet:
Végh József mkl.

Képzőművészet:
Konczili Éva

Szerkesztőség címe:
2645. Nagyoroszi, Petőfi út 19

Telefon:
+3630-383-5385

Email cím:

karaffagy@ gmail.com

Weblapok:

www.karaffamese.freewb.hu
www.karaffagy.freewb.hu
www.karaffaboros.freewb.hu
www.retsag.net

Terjesztés: kizárólag ingyenesen letölthető PDF formátumban.

Internetes lapunkra is vonatkoznak a szerzői jog védelmének szabályai, ezért a Börzsönyi Helikonban megjelent bármilyen anyag más felületen, lapban való felhasználásához az érintett Szerző előzetes engedélye szükséges!

A Börzsönyi Helikon 2012. március 27.-től tagja az Ipoly Eurorégió Határon ÁtnyúlóEgyüttműködés Egyesületének.

Pleva János: Ipolyság, utcarészlet (makkett)